

KONGELIG RESOLUSJON

Klima- og miljødepartementet
Statsråd: Andreas Bjelland Eriksen

Ref.nr.:
Saksnr.: 25/523
Dato: 24.6.2025

Fastsettelse av forskrifter om vern av 32 skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Vestland, Rogaland, Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud, Akershus, Innlandet og Trøndelag.

1. Innledning

Etter naturmangfoldloven § 34 jf. § 37 kan Kongen i statsråd fastsette forskrift om vern av områder som naturreservater. Klima- og miljødepartementet (KLD) foreslår at det fastsettes forskrifter om vern for 32 skogområder og endring av forskrift for et område.

1.2 Kort redegjørelse for saken

Forslaget omfatter ca. 61 km² nytt verneareal og vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til gjennom bl.a. behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* og Meld. St. 35 (2023-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur*. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogarealet og til internasjonale mål og forpliktelser.

Vern av områdene skjer gjennom samarbeidsordningen for frivillig skogvern.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt forslagene på høring. Høringen er gjennomført av de aktuelle statsforvalterne.

Etter høring har statsforvalterne sendt sine vurderinger og forslag om vern etter naturmangfoldloven til Miljødirektoratet. Direktoratets vurderinger og tilråding er deretter oversendt KLD.

Det er i verneprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. For departementets vurderinger av de ulike forslagene vises bl.a. til kap. 8 og 9.

2. Forslag

2.1. Generelt om forslaget

KLD tilrår opprettelse av 32 verneområder i skog i medhold av naturmangfoldloven. 23 av områdene er nye naturreservater, 9 av områdene er utvidelse av eksisterende naturreservater. Områdene inngår i ordningen med frivillig skogvern og er privateide,

unntatt to områder som eies delvis av henholdsvis Statskog SF og Miljødirektoratet. Tilrådingen omfatter ca. 61 km² nytt verneareal, hvorav ca. 39 km² produktiv skog.

Følgende områder foreslås vernet som naturreservat etter naturmangfoldloven:

1. Gammelseterlia i Aure kommune, Møre og Romsdal
2. Linderemen i Ørsta kommune, Møre og Romsdal
3. Granvinsfjorden i Voss herad, Vestland – Utvidelse
4. Bermålsnosi i Lærdal kommune, Vestland
5. Honganvik i Sauda kommune, Rogaland
6. Griggelia i Sandnes kommune, Rogaland
7. Ulvaskog i Strand kommune, Rogaland
8. Underforlii i Bygland kommune, Agder - Utvidelse
9. Morkheia i Gjerstad kommune, Agder
10. Igletjenn i Grimstad kommune, Agder
11. Revsdalen i Lindesnes kommune, Agder
12. Ruafjædd og Veiådalen i Valle kommune, Agder
13. Brånås i Bamble, Telemark
14. Ånås i Kviteseid kommune, Telemark
15. Kringsås i Midt-Telemark kommune, Telemark
16. Storemyråsen i Notodden kommune, Telemark
17. Brokefjell i Kviteseid og Seljord kommuner, Telemark – Utvidelse
18. Heggeneset i Seljord kommune, Telemark
19. Storås i Seljord kommune, Telemark
20. Steinbruelva i Holmestrand kommune, Vestfold
21. Råaråsen i Krødsherad kommune, Buskerud
22. Prestehøsten i Aurskog-Høland kommune, Akershus - Utvidelse
23. Lushaugen i Hurdal kommune i Akershus og Gran kommune i Innlandet
24. Brandbukampen i Gran kommune, Innlandet
25. Benndalen i Gausdal kommune, Innlandet
26. Furuberget i Hamar kommune, Innlandet - Utvidelse
27. Sæteråsskaret i Stor-Elvdal kommune, Innlandet - Utvidelse
28. Trya i Stor-Elvdal kommune, Innlandet – Utvidelse
29. Øyen i Sør-Odal kommune, Innlandet
30. Sulustaddalen i Østre Toten kommune, Innlandet – Utvidelse
31. Andersshøe og Jukulbergje i Vågå og Sel kommuner, Innlandet
32. Ørdalen i Inderøy kommune, Trøndelag – Utvidelse

I tillegg foreslås mindre endringer i verneforskrift og vernekart, uten endring av verneareal, for Rubbulifjellet naturreservat i Åmli kommune i Agder.

2.2. Begrunnelse for verneforslaget

Forslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold:

1. *Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
2. *Ingen arter og naturtyper skal utryddes som følge av menneskelig aktivitet, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*
3. *Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*

Meld. St. 35 (20235-2024) Bærekraftig bruk og bevaring av natur legger opp til videreføring av arbeidet med skogvern, i hovedsak ved vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogarealet og til internasjonale mål og forpliktelser, jf. bl.a. konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8.

Vern av områdene mot ulike typer inngrep bidrar til å bevare norsk naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

Verneforslaget vil også bidra til å nå FNs bærekraftsmål nr. 15 Livet på land. Skogvern er vurdert som et effektivt virkemiddel for å sikre norsk naturmangfold, bl.a. ved å fange opp truede og nær truede naturtyper og leveområder for mange truede og nær truede arter.

2.3. Hjemmelsgrunnlag

Skogområdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, jf. § 37. For at et område skal kunne vernes som naturreservat må det etter § 37 enten inneholde truet, sjelden eller sårbar natur, representere en bestemt naturtype, på annen måte ha særlig betydning for biologisk mangfold, utgjøre en spesiell geologisk forekomst eller ha særskilt naturvitenskaplig verdi.

2.4. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

Områdene som foreslås vernet omfatter viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. Det er stor variasjon mellom og innenfor flere av områdene når det gjelder skogtyper og vernekvaliteter. Foreslåtte verneområder i denne tilrådingen omfatter bl.a. arealer med ulike typer gammel gran- og furuskog, flere områder med rik edellauvskog av ulike utforminger og rike blandingsskoger i lavlandet. Tilrådingen inneholder i tillegg bekkeløfter med ulike skogtyper og noen områder med flomskogsmark. Det inngår også rødlista naturtyper som boreonemoral regnskog, kalk- og lågurtfuruskog, rik sandfuruskog, kalkgranskog, frisk rik edellauvskog, lågurtedellauvskog og flomskogsmark.

Arealmessig er det stor variasjon mellom områdene. Felles for områdene er at de har viktige verneverdier ved at de omfatter sjeldne eller truede naturtyper med stort biologisk mangfold, og/eller at de bidrar til å oppfylle mangler i skogvernet, eller har viktig funksjon i et økologisk nettverk.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet, er hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftledninger. Vern av de foreslåtte områdene vil gjennom vernebestemmelsene sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til å dekke viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *reduere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videre-

føres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringer betaler* der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. KLD anser at *kunnskapsgrunnlaget* er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Det er ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger etter KLDs vurdering tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 9, samt til Miljødirektoratets tilrådinger.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i forslaget er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, bl.a. dokumentasjon i "*Narin- Lokalitets-database for skogområder*" eller andre naturtypekartlegginger. Det inngår også områder som er kartlagt etter Miljødirektoratets nye kartleggingsmetodikk for skogvernområder. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er bl.a. NINA-rapportene 535/2010 og 1352/2017.

KLD vurderer generelt at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med et nettverk av verneområder er et effektivt bidrag til å sikre det biologiske mangfoldet i skog. Hvis områdene i denne saken ikke vernes er fortsatt skogbruk den mest aktuelle arealanvendelsen for mange av områdene. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold.

2.5. Andre interesser

Historisk har skogene blitt brukt i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Skogbruk skal ikke fortsette i områdene som vernes, mens de øvrige nevnte aktivitetene i stor grad kan fortsette som tidligere.

Det er kraftledninger i nytt verneareal i områdene Granvinsfjorden (høyt fjordspenn), Ulvaskog, Heggeneset, Steinbruelva og Andershøe og Jukulbergje. Nytt verneareal ligger inntil kraftledning i områdene Bermålsnosi, Honganvik, Griggelia, Brånås, Kringsås, Storås og Øyen. Når kraftledninger ligger i eller inntil nytt verneareal er det i verneforskriftene standardbestemmelser om bl.a. drift og vedlikehold av kraftledninger.

For området Griggelia er vernegrense og verneforskrift justert for å gi rom for ev. ny kraftledning parallelt med eksisterende kraftledning. For området Brånås er det planer om

ny kraftledning som er aktuell å plassere langs eksisterende 420 kV kraftledning gjennom foreslått verneområde. Det er her grenset ut en sone på 120 meter langs eksisterende og mulig ny kraftledning.

Områdene Storås og Benndalen berører elver som er regulert for vannkraftproduksjon. Området Brokefjell grenser til høyeste regulerte vannstand (HRV) for reguleringsmagasin, og området Heggeneset ligger nær HRV for reguleringsmagasin. Vern av områdene er ikke til hinder for konsesjonsgitt drift av vannkraftreguleringene.

Det er digitalt kartlagte småkraftpotensialer i områdene Linderemen (2,9 GWh og 6,06 GWh), Bermålsnosi (1,98 GWh), Honganvik (5,6 GWh), Revsdalen (1,96 GWh) og Trya (3,7 GWh). Potensialene gjelder ikke-regulerbar kraft i bekker og elver. Grunneierne er kjent med potensialene, og ønsker vern. KLD vurderer at naturverdiene tilsier at verdien av å etablere naturreservatene er større enn nytten av ev. utbygging. I tillegg grenser følgende områder til bekker med digitalt kartlagte småkraftpotensialer, hvor det er lagt til grunn at f.eks. etablering av inntak og kraftstasjon evt. kan skje utenfor vernegrensene: Griggelia (1,88 GWh), Ulvaskog (0,73 GWh), Ruafjædd og Veiådalen (2,73 GWh og 4,55 GWh), Ånås (0,79 GWh og 1,46 GWh) og Tryterudelva (1,5 GWh og 2,52 GWh).

Det er registrert mineralske forekomster i de tre områdene Kringsås, Brokefjell og Andershøe og Jukulbergje. Forekomstene er vurdert å ha lokal eller liten betydning. Det er deler av et nedlagt kalksteinsbrudd i eksisterende vern i området Furuberget. KLD vurderer at verneforslagene ikke båndlegger viktige kjente mineralforekomster.

Arealene som foreslås vernet er i all hovedsak LNF-områder i respektive kommuneplaner.

For nærmere omtale av aktuelle temaer og områder nevnt over vises bl.a. til beskrivelsen av enkeltområdene i kap. 9.

3. Samfunnsnytte og konsekvenser av verneforslaget

3.1. Samfunnsnytte av verneforslaget

Gjennomføring av verneforslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold, målet om vern av 10 % av skogarealet og internasjonale mål og forpliktelser. Det vises til nærmere omtale i kap. 2.2.

Verneområdene har i tillegg viktige opplevelseskvaliteter og kan bidra til verdiskaping lokalt og regionalt knyttet til naturbasert turisme. Naturmangfold har også en egenverdi. Vern som foreslått vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og vil bidra til videreføring av arbeidet med skogvern som Stortinget har sluttet seg til gjennom behandlingen av Meld. St. 35 (2023-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur*.

3.2. Samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som kan påvirke ulike samfunnsområder. Områdene som foreslås vernet er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede.

Alle områder som foreslås vernet har areal under 250 km² og omfattes ikke av kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift. Bruksinteresser i områdene er klarlagt ved høring og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite, jakt og friluftsliv. Unntatt for skogbruk er dette aktiviteter som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

Hvis områdene ikke vernes, er fortsatt skogbruk mest aktuelle arealbruk. Det vil da i hovedsak være sektorlover og skogbrukets sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til naturmangfold på disse arealene. KLD vurderer at et nettverk av verneområder, kombinert med gode miljøtiltak i skogbruket samt andre aktuelle virkemidler, er en effektiv måte å sikre naturmangfoldet i skog.

KLD har i brev av 8.11.2021 bedt Miljødirektoratet fra 1.2.2022 iverksette en ordning for avveiling mellom skogverninteresser og skogbruksinteresser for nye skogvern saker. Ordningen ble foreslått av Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet, som svar på et oppdrag gitt av KLD og Landbruks- og matdepartementet (LMD). Områder tilbudt for frivillig vern av grunneier før 1.2.2022 og omfattes ikke av ordningen.

Norsk landbruk og matproduksjon er basert på bruk av arter som planter, husdyr og skogstrær. Genmangfoldet, dvs. den genetiske variasjonen innen artene, er en forutsetning bl.a. for framtidig klimatilpasning og produksjon. Bevaringsverdige skogstrær og ville slektninger av kulturplanter bevares best i naturlige populasjoner i naturen, eksempelvis i egnede verneområder. Verneområdene kan følgelig ha verdi også i denne sammenheng.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen essensielle bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har også forpliktet seg nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet.

Vern vil begrense fremtidige muligheter for bl.a. skogbruk, mineralutvinning, vindkraftutbygging og regulering av vassdrag. Det er ikke planer om mineralutvinning eller kraftutbygging innenfor noen av de foreslåtte verneområdene i dag.

KLD viser til at det i verneprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunns-messige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på ulike punkter for å imøtekomme og hensynta andre interesser. KLD mener verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer departementet at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om nytten vanskelig kan kvantifiseres. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre interesser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i verneforskrifter og avgrensning for foreslåtte verneområder. Det vises for øvrig til omtale av de enkelte verneområdene i kapittel 9.

4. Viktige endringer i verneprosessen

Navn: Endringer av navn under vernesaken: Tryterudelva endres til *Steinbruelva*

Grenser: Det er gjennomført endringer i avgrensinger for flere av områdene etter høring. Stort sett er dette mindre tilpasninger for å grense ut eksisterende infrastruktur og anlegg, og i noen tilfeller har grunneiere trukket tilbud om vern. Største endringer er gjort for området Morkheia med uttak av ca. 146 dekar, for området Revsdalen med uttak av ca. 90 dekar og for Kringsås med uttak av ca. 64 dekar.

Verneforskrifter: Det er etter høringen foretatt mindre endringer i forslag til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene tydelig viser til aktuell hjemmel i naturmangfoldloven § 37. KLD vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern som er inngått med grunneiere.

5. Oppheving og endring av tidligere vernevedtak

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 23.11.1984 nr. 1915 om vern av Folkedal naturreservat i Granvin kommune, Hordaland fylke
2. Forskrift 21.06.2019 nr. 823 om vern av Underforlii naturreservat, Bygland kommune, Aust-Agder
3. Forskrift 09.07.1993 nr. 707 om fredning av Brokefjell naturreservat, Seljord og Kviteseid kommuner, Telemark
4. Forskrift 09.07.1993 nr. 655 om fredning av Furuberget naturreservat, Hamar kommune, Hedmark
5. Forskrift 04.12.1992 nr. 953 om vern av Ørdalen naturreservat, Inderøy kommune, Nord-Trøndelag.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 11.12.2015 nr. 1515 om vern av Presteheten naturreservat, Aurskog-Høland kommune, Akershus
2. Forskrift 20.12.2019 nr. 1959 om vern av Sæteråsskaret naturreservat Stor-Elvdal kommune, Hedmark
3. Forskrift 20.12.2019 nr. 1958 om vern av Trya naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark
4. Forskrift 11.02.2022 nr. 211 om vern av Sulustaddalen naturreservat, Østre Toten kommune, Innlandet.

6. Forvaltning av verneområdene

Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område, jf. naturmangfoldloven § 62. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av de kommunene som ønsker det. Det stilles noen krav for slik tildeling av forvaltningsmyndighet, blant annet at hele verneområdet er innenfor en kommune og at kommunen har tilstrekkelig kapasitet og kompetanse. Aktuelle kommuner skal gjennom høringsprosessen ha fått tilbud om de ønsker å få tildelt forvaltningsmyndigheten for verneområder som opprettes og som i sin helhet ligger

innenfor kommunen. For eksisterende verneområder som forvaltes av kommunen og som nå utvides, endres i utgangspunktet ikke forvaltningsmyndigheten.

Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker å ha forvaltningsmyndigheten for området som er foreslått vernet, blir denne myndigheten lagt til statsforvalteren. Verneplanprosessen for en del av områdene ble startet før ny rutine ble innført, derfor varierer det om statsforvalterne har klart å innhente svar fra kommunene. For de kommunene som er forespurt men som ikke har svart, legges det til grunn at de ikke ønsker forvaltningsmyndigheten og forvaltningsansvaret delegeres til statsforvalteren. For kommuner som frivillig har valgt å overta forvaltningsmyndigheten vil dette framgå av vedtatt verneforskrift. Den vedtatte verneforskriften gir fortsatt Miljødirektoratet myndighet til å delegere myndigheten etter forskriften til et annet organ senere. Det kan variere hvor raskt kommunene tar stilling til spørsmålet om forvaltningsmyndighet i forbindelse med høringen. Det kan derfor være behov for at Miljødirektoratet formidler kommunenes tilbakemelding til KLD i etterkant av at direktoratet har sendt sin tilråding. KLD legger da inn i aktuelle verneforskrifter § 11 navn på kommuner som har takket ja til å være forvaltningsmyndighet.

I tradisjonelle samiske områder skal samiske interesser ivaretas i forvaltningsordningen som etableres.

7. Saksbehandling

7.1. Generell bakgrunn

Vern av skog har i lang tid vært en viktig del av verneplanarbeidet i Norge. Det systematiske arbeidet med vern av barskog ble påbegynt i 1988. Grunnlaget for skogvernarbeidet har vært bl.a. St.meld. nr. 68 (1980-81) *Vern av norsk natur*, St.meld. nr. 46 (1988-89) *Miljø og utvikling* og St.meld. nr. 40 (1994-95) *Opptrapping av barskogvernet fram mot år 2000*. Et viktig grunnlag for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*, hvor det ble lagt fram en strategi for økt skogvern. Ved behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* anmodet Stortinget i mai 2016 regjeringen om å sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 prosent av skogarealet. Meld. St. 35 (2023-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur* legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapportene 54/2002, 535/2010 og 1352/2017.

7.2. Frivillig skogvern på privateid grunn

Vern av privateid skog gjennomføres i all hovedsak som frivillig skogvern. Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne skogareal for vern. Tilbud om vern sendes til vedkommende statsforvalter. Det foretas naturfaglige registreringer og utarbeides skogtakster for områder der det er behov for det. Hvis området kvalifiserer for vern, utarbeider Statsforvalteren på grunnlag av tilbudet og de naturfaglige registreringene forslag til avgrensning av verneområdet. Ut fra tilbud og standard verneforskrift utarbeider Statsforvalteren forslag til verneforskrift som oversendes grunneier for kommentarer. Det avholdes møter og/eller befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner skogsakkyndig med mandat å forhandle med grunneierne og/eller grunneiernes representant. Ved enighet inngås avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet

blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av avtalt erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet. Områdene i denne saken har ulik historikk. Det vises til tilrådinger fra Miljødirektoratet og statsforvalterne for utdypende informasjon om saksgangen.

7.3. Forholdet til utredningsinstruksen, forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 til 3 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå, og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 3 vurderes samfunnsnytt og konsekvensene av verneforslaget, hvem som berøres og hvilke tiltak som anbefales. I kapittel 8 og 9 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Økonomiske og administrative konsekvenser omtales i kapittel 10. Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende verneprosesser. Aktuelle kommuner kan etter et vernevedtak søke om å få forvaltningsmyndighet i tråd med gjeldene politikk på området. Gjennom verneprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er således oppfylt.

7.4. Høring av verneforslagene

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring. Hovedsynspunkter fra høringsinstansene er tatt inn i kap. 9.

8. Generelle merknader til verneforslagene

Høringsuttalelsene er oppsummert i kap. 9 under omtalen av hvert område. I dette kapitlet redegjøres for Miljødirektoratets og KLDs merknader til generelle forhold i saken.

8.1. Miljødirektoratets generelle merknader

Forskriftens formål

I tråd med kgl.res. 20.12. 2024 om fastsettelse av forskrifter om vern av 22 skogområder er det gjort tilpasninger av oppsettet for verneformålet i forskriftene for å få en tydeligere henvisning til naturmangfoldloven § 37. Formålene er nå knyttet direkte til en eller flere av bokstavene i § 37. De aller fleste områdene i denne verneplanen har vært på høring før 20. desember, og følgelig er oppsettet for verneformålet endret for de fleste områdene. I de tilfellene hvor det tilrås endringsforskrift er verneformålet videreført uten endring fra eksisterende forskrift.

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i

sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer. Det er også viktig at den økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Dyreliv omfatter alle former for levende organismer, både virveldyr og virvelløse dyr. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om «nødvendig motorferdsel» skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi (bratte områder) er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veger og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard vegen, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse.

Vedlikehold av for eksempel veg omfatter dermed tiltak eller arbeid for å holde vegen ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrår å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive statsforvalterne og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon.

Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

Når det gjelder de endelige vernekartene, vil de bli produsert i tråd med gjeldende praksis. For innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, vises det til

kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl.res. i desember 2015. Departementet viser til *"at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister."*

Motorferdsel

Det er åpnet for uttransport av felt elg og hjort i verneforskriften § 6. I områder hvor det er aktuelt er det også åpnet for uttransport av villsvin. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg, hjort og villsvin i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveger. Unntaket for uttransport av felt elg, hjort og villsvin er i tråd med motorferdsellovens bestemmelser. Det er i noen områder tilrådd å åpne for uttransport også av bjørn og ulv. Miljødirektoratet har tatt inn utvidet unntak der dette er foreslått av statsforvalterne, men har ikke foreslått noen generell endring av denne bestemmelsen. Miljødirektoratet mener det er hensiktsmessig at det foretas en generell gjennomgang av denne unntaksbestemmelsen der også forholdet til motorferdsellovens unntaksbestemmelser må vurderes. Det samme gjelder bestemmelsen om uttransport av syke og skadde bufe.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traséer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traseer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøskuter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter, og transporten bør så langt mulig foregå på fast mark og ikke i våtmarks-/myrområder. Når det gjelder vedlikehold av stier, foreslås det ikke åpning for motorferdsel i forbindelse med dette. Dersom det som del av nødvendig vedlikehold, eller eventuell tillatt rydding av nye stier, er behov for å ta ned større trær, bør disse som hovedregel bli liggende i naturreservatet. Miljødirektoratet har tatt ut bestemmelser som åpner for motorferdsel for vedlikehold av eksisterende stier og rydding og merking av nye stier der dette er foreslått i bestemmelser som kun omhandler stier.

I verneforskriftens § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og for øvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal

kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. Det forutsettes at man primært søker å legge motorisert ferdsel utenfor verneområdene. Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Bestemmelsen om oppgradering/fornyelse tas kun inn i områder der kraftledningen ligger innenfor verneforslaget. I områdene med kraftledning inntil verneområdet, men utenfor vernegrensen, er det tatt inn bestemmelser om drift og vedlikehold slik at nødvendige tiltak kan gjøres innenfor vernegrensen. Det er i disse tilfellene også tatt inn unntak for motorferdsel i forbindelse med akutt utfall. Der tilkomst til ledning kan løses utenfor vernet, er det ikke tatt med bestemmelse om motorisert ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledning som grenser inntil verneområdet. Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tilrådingen i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak.

Ved de senere skogvernvedtakene er det i noen konkrete tilfeller gitt generelt unntak til Statnett SF for at det i forbindelse med drift og vedlikehold på kraftledninger kan kjøres på etablerte traséer. En forutsetning for dette er at det finnes oversikt over slike traséer, og at kjøringen er vurdert å ikke føre til nevneverdig skade på verneverdiene. Traséene skal da markeres på vernekartet. Statnett er i slike tilfeller selv ansvarlig for å levere kart over traséer.

Det har i forbindelse med statsforvalternes høringsrunder kommet flere innspill fra netteiere om å grense ut bufferareal mot klausulert ryddebelte for kraftledninger. Dette til tross for at det ved de senere skogvernvedtakene er lagt inn bestemmelser som gir åpning også for rydding mv. inntil rydegater for kraftledninger. I tilfeller hvor det foreligger konkrete planer om ombygging eller utvidelse av eksisterende ledninger kan det være hensiktsmessig å ta innspill om utgrensing av areal til følge der hvor det ikke kommer i konflikt med viktige verneverdier. I utgangspunktet skal konsesjonen for det enkelte anlegget ta høyde for de behovene netteier har for drift og vedlikehold. På generelt grunnlag mener Miljødirektoratet derfor at det bør være mulig å forholde seg til det klausulerte ryddebeltet som grense mot skogvernområder.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtida viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finner man fram til gode løsninger gjennom grensedragning og/eller

tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern (og grunneiers ønske om frivillig vern) må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil man forsøke å finne omforente løsninger på direktoratsnivå. I tilfeller hvor dette ikke er mulig vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til Klima- og miljødepartementet.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl.res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvernområder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot verneverdiene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflyging punkt 5.5.6.1 Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting av husdyr

Miljødirektoratet viser til at det i noen områder kan være behov for regulering av beitetrykk mv., og det er foreslått særskilte unntaksbestemmelser som skal ivareta dette i de områder det er aktuelt. I disse områdene tilrår Miljødirektoratet at det tas inn en unntaksbestemmelse som åpner for skånsom beiting. I mange områder er det ikke ønskelig med andre typer beitedyr enn det som er vanlig på vernetidspunktet, og det er viktig at en unntaksbestemmelse fanger opp behovet for regulering. Hva som defineres som "skånsom beiting" vil nødvendigvis ofte variere mellom områder og de ulike delene/kvalitetene innenfor et område.

For de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriftene skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som ikke berører verneverdiene i særlig grad, og det er tatt inn en unntaksbestemmelse for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes imidlertid dette tiltaket til å ha større påvirkning på verneverdiene, og utplassering av saltstein er søknadspliktig slik at bl.a. plassering kan styres. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7. Enkelte av områdene i verneplanen er uten veger og stier, og har en topografi som tilsier at motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltsteiner eller oppføring av gjerder ikke er relevant.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i friluftsloven er at det i skogområder er tillatt med sykling på veg eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veger, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder.

I områder hvor det ikke finnes veger og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det går fram av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veger eller stier i området.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i friluftsloven eller i malen for verneforskrifter.

Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Større arrangementer kan omfatte mange ulike arrangementer, både idrettsarrangementer (o-løp, terrengløp, sykkelløp, skiløp mv.) og kulturarrangementer som konserter, teaterforestillinger mv. Det kan i forbindelse med et arrangement være behov for tilrettelegging for publikumsområder, sanitærforhold mv. og oppsetting av midlertidige innretninger som scene ol. Hva som er å anse som et større arrangement må vurderes konkret av forvaltningsmyndigheten. Normalt vil arrangementer over 50 personer etter Miljødirektoratets syn måtte regnes som søknadspliktig, men personantallet inngår i den samlede vurderingen som må gjøres (omfanget av tiltak arrangementet krever, påvirkning på verneverdier mv.). Forbudet mot større arrangementer er ikke ment å regulere ordinær turvirksomhet i grupper, fellesturer eller fellestreninger. Det er åpnet for å kunne gi tillatelse til større arrangementer etter søknad. Det er også mulig å gi åpning for bestemte arrangement i verneforskriften. Dette kan for eksempel være aktuelt for faste årlige arrangementer med liten grad av tilrettelegging, men det skal da skje etter en konkret vurdering opp mot ivaretagelse av verneformålet for det enkelte området.

Når det gjelder orientering, så er det ikke noe generelt forbud mot orienteringsvirksomhet, men orienteringsløp som faller inn under forbudet mot større arrangementer må omsøkes. Utsetting av turposter, kjentmannsposter, turorientering mv. anses heller ikke alene som arrangementer, men kan rammes av forbudet mot midlertidige innretninger og dermed være søknadspliktig. Det kan tas inn særskilt unntak for dette etter konkret vurdering ut fra verneverdiene.

Miljøtilpasset reiseliv er et vidt begrep som kan omfatte en rekke ulike aktiviteter og former for tilrettelegging. På et generelt grunnlag er det ikke ønskelig med ulike former for tilrettelegging innenfor skogreservater. I enkelte foreslåtte verneforskrifter er det tatt inn bestemmelse som åpner for å gi tillatelse til miljøtilpasset reiseliv. Som hovedregel tar Miljødirektoratet ut bestemmelsen der det ikke har kommet konkrete innspill eller planer om denne type virksomhet i det aktuelle området og det ikke er gjort konkrete vurderinger mht. hvilken påvirkning dette kan ha på verneverdiene.

Rydding av vegetasjon i forbindelse med storviltjakt

Storviltjakt har lange tradisjoner i Norge, og reguleres gjennom naturmangfoldloven og viltloven. Når et område vernes som naturreservat, så er utgangspunktet at vernet ikke vil påvirke verken jaktretten eller jaktutøvelsen. Rydding av vegetasjon som er til ulempe for jaktutøvelsen, er et tema som i enkelte tilfeller kommer som innspill fra grunneier. Dette reguleres av forskriften. Ordlyden i bestemmelsen har imidlertid vært varierende, og Miljødirektoratet har derfor sett behovet for å standardisere bestemmelsen i § 4 til følgende ordlyd "*forsiktig rydding av småbusker og kvist i siktlinjer ved faste jaktposter i forbindelse med storviltjakt*". Hensikten med bestemmelsen er å konkretisere hvilken vegetasjon som kan fjernes. Med siktlinjer menes linje(r) fra en jaktpost der det er størst sannsynlighet for å løsne skudd og mot der storviltet mest sannsynlig viser seg. Det er også konkretisert at det kan ryddes ved faste jaktposter. Dette for å unngå åpning for tilfeldig rydding innenfor hele verneområdet. Som hovedregel har Miljødirektoratet endret til standard formulering i de tilfeller det er avvik mellom ordlyden som er tilrådd fra Statsforvalteren og mal.

Gjenoppbygging av bygninger og anlegg som går tapt ved brann eller naturskade

I enkelte foreslåtte verneforskrifter er det tatt inn bestemmelse om gjenoppbygging av bygninger og anlegg som går tapt ved brann eller naturskade, også i områder der det ikke er noen kjente anlegg eller bygninger innenfor området. Som hovedregel tar Miljødirektoratet ut bestemmelsen der det ikke har kommet fram konkrete innspill om at

dette er en relevant bestemmelse. Brann og naturskade vil i alle tilfeller være en uforutsett og sjelden hendelse og Miljødirektoratet mener det vil være mer fornuftig å foreta en vurdering om det skal gis dispensasjon etter naturmangoldloven § 48 dersom en slik hendelse skulle oppstå.

Henvisninger til forvaltningsplan

Miljødirektoratet har tatt ut henvisninger til i forvaltningsplan i de verneforskrifter dette er foreslått. Reguleringene for et verneområde skal fremgå direkte av verneforskriften, og bestemmelsene skal presisere hvilke tiltak og aktiviteter som er forbudt. En forvaltningsplan kan gi retningslinjer, men disse kan ikke påvirke rammene for en bestemmelse.

Annet

Miljødirektoratet tilrår for de fleste områder enkelte endringer i forslag til verneforskrift uten at dette endrer restriksjonsnivået.

8.2. Klima- og miljødepartementets generelle merknader

Kraftledninger

Drift og vedlikehold av kraftledninger

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Nødvendig skogrydding i kraftledningstraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær og mindre flater langs kraftledningstraseen, hvor det forutsettes at hogde trær forblir i skogreservatet av hensyn til arter som er avhengige av død ved. Det følger av formuleringen "i og inntil verneområdet" i forskriften § 4 at netteier også kan gjennomføre nødvendig sikringshogst innenfor verneområder i de tilfeller hvor kraftledningen ligger utenfor selve verneområdet og ledningstraséen/kanten av skogryddebeltet følger vernegrensen.

Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftledninger forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftledningene.

Istandsetting ved akutt utfall

Ved akutt utfall, samt ved umiddelbar fare for akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg er det behov for rask istandsetting slik at kunder får strøm og viktige samfunnsfunksjoner kan opprettholdes. I henholdsvis § 4 og § 6 er det derfor tatt inn bestemmelse om at istandsetting, og motorferdsel i den forbindelse, kan gjennomføres uten søknad. I § 6 er det tatt inn bestemmelse om at det i ettertid skal gis melding til forvaltningsmyndigheten om motorferdselen. Unntaket for motorferdsel i § 6 gjelder bare ved akutt utfall og fare for akutt utfall, ikke for ordinær drift og vedlikehold.

Oppgradering og fornyelse av kraftledninger

Verneforskriftene har i § 4 unntak for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnitt når dette ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Eksempel på tiltak som har liten påvirkning på verneverdiene, og som er tillatt etter dette unntaket, er endring av driftsspenning eller linetykkelse. En forutsetning for dette er at heller ikke anleggsarbeidene skader verneverdiene nevneverdig. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, vil være en konkret vurdering av tiltakets effekter på det naturmangfoldet som er oppgitt i verneformålet. Jo mer presis og spesifisert formålsbestemmelsen er, desto lettere vil det være å fastslå om vilkåret er oppfylt eller ikke. Eksempel på tiltak som kan skade verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, er økning av spenningsnivå eller endrede master som medfører behov for å øke ryddebeltets bredde langs kraftledningen. Et annet eksempel er der man i anleggsfasen har behov for motorferdsel på barmark for å komme inn til mastepunktene med anleggsmaskiner, og slik ferdsel ikke kan skje i eksisterende ryddebelte. Slike tiltak vil kreve søknadsbehandling etter § 7.

Søknadspliktig oppgradering eller fornying av kraftledninger (§ 7)

Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, og som er nødvendig for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, skal behandles etter søknad. Dette gjelder først og fremst tiltak som har potensial til å skade verneverdiene nevneverdig. Vurderingen blir dermed en avveining mellom tiltakets samfunnsmessige betydning og hensynet til verneverdiene. Hensikten med konkret søknad er å etablere en kontakt mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak, slik at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Departementet legger derfor til grunn at det i de fleste tilfeller vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar behovet for nødvendig oppgradering eller fornyelse. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Oppgradering og fornying kan i noen tilfeller innebære bygging parallelt med eksisterende kraftledning, hvis eksisterende ledning må være i drift under arbeidet før den deretter rives. Ved vurderingen skal det legges vekt på netteiers plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av områdene i kap. 9.

Spesielt om motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger

I mange tilfeller benytter netteier etablerte traseer, for eksempel traktorveier eller andre kjørespor, til motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger.

Departementet mener at man bør vurdere generelle unntak i verneforskrifter for kjøring der det finnes slike traseer, og der kjøringen ikke vurderes å ville medføre nevneverdig skade på verneverdiene. Hvis det skal gis generelle unntak i verneforskrifter for slik motorferdsel må kjøretraseer som kan benyttes være inntegnet på vernekartet. Dersom det ikke er aktuelt med generelle unntak i etablerte traseer, bør forvaltningsmyndigheten ved behandling av dispensasjonssøknader så langt råd er vurdere flerårige tillatelser til motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. Bl.a. bør flerårige tillatelser vurderes hvis det er hensiktsmessig både for forvaltningsmyndigheten for verneområdet og for søker, og under forutsetning om at verneverdiene kan ivaretas tilfredsstillende eksempelvis ved at motorferdselen begrenses til fastlagte traseer eller at det benyttes miljøforsvarlige transportformer. Tillatelser hvor dette er avklart i lang tid vil redusere netteiers administrasjon knyttet til verneområder. I utgangspunktet står tiltakshaver rimelig fritt til å utforme en søknad om tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. For å redusere netteiers administrasjonskostnader ved å måtte søke mange ganger i samme områder, kan slike søknader utformes som transportplaner eller tilsvarende som beskriver netteiers langsiktige behov for motorferdsel knyttet til ordinær drift og vedlikehold av kraftledningen i området. I så fall vil det, dersom verneverdiene blir tilstrekkelig ivaretatt, kunne gis tillatelser med virkning over lang tid. Forvaltningsmyndigheten har alminnelig veiledningsplikt i slike saker og det oppfordres til dialog mellom forvaltningsmyndighet og netteier om hvordan transportbehov og verneverdier kan ivaretas. De vesentligste delene av en transportplan bør fremgå som vilkår i tillatelsen. Det legges til grunn at forvaltningsmyndigheten vil forlenge gitte tillatelser dersom forutsetningene ikke er endret. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppgradering og fornying av eksisterende kraftledninger gjelder andre typer tiltak enn ordinær drift og vedlikehold, og vil fortsatt måtte omsøkes etter verneforskriftens § 7 som tidligere.

Mineralvirksomhet

Eventuell drift av fremtidige funn av mineralforekomster

Verneforskriftene har forbud mot blant annet mineralutvinning. Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Ambisjonen i Norges mineralstrategi er å utvikle verdens mest bærekraftige mineralnæring. Områdene som forslås vernet kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Det kan være fornuftig å gjennomføre kartlegging, målinger eller undersøkelser i et verneområde for å få informasjon om ressurser og geologi for vurdering av mulig utvinning utenfor verneområdene, eller utvinning innenfor verneområdene som ikke vil være i strid med vernet. Naturmangfoldloven gjør det mulig å søke om dispensasjon fra forbudene mot mineralvirksomhet. Vilklårene for å gi dispensasjon følger av naturmangfoldloven § 48 første ledd: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Selv om vilklårene for å gi dispensasjon er svært strenge, er ikke mineralutvinning helt utelukket. Det er tre alternative vilkår for å gi dispensasjon, og to av dem kan gi grunnlag for dispensasjon til utvinning av mineral. Det første vilkåret er dersom mineralutvinning *"ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig"*. Regjeringen har i senere vedtak om vern av skog signalisert at underjordisk drift med

åpning for uttak utenfor verneområdet kan etableres på en måte som oppfyller dette vilkåret. Dagdrift innenfor verneområdet er derimot neppe aktuelt etter dette alternativet. Dersom underjordsdrift med uttak utenfor verneområdet ikke er mulig, for eksempel på grunn av lang avstand mellom vernegrense og påvist funn, vil eventuell utvinning i dagbrudd måtte vurderes etter alternativet "hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig". Unntaket for vesentlige samfunnsinteresser omfatter bare tungtveiende nasjonale hensyn. Departementet kan ikke utelukke at mineralressurser med et betydelig verdiskapingspotensial i enkelte tilfelle vil være en slik nasjonal interesse. Det skal imidlertid mye til. Samtidig er det også et vilkår at den nasjonale interessen må gjøre inngrep i verneområdet "nødvendig". Dette betyr at man må vurdere om det er mulig å ivareta den nasjonale interessen på en annen måte, som ikke medfører inngrep i verneområdet, f.eks. bruk av underjordsdrift. Hensynet til verneverdiene vil være et tungtveiende argument for å finne andre løsninger.

Dersom forvaltningsmyndigheten kommer til at ett av vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt, beror det på forvaltningens skjønn om dispensasjon skal gis. Vurderingen skjer innenfor rammen av alminnelige forvaltningsrettslige regler og retningslinjer og instruksjer fra overordnet myndighet, som for eksempel naturmangfoldloven kapittel II. Omfanget, miljøvirkningen og nødvendigheten av de tiltak som det søkes dispensasjon for, vil ha betydning i vurderingen. Tilsvarende vil de hensyn som taler positivt for omsøkte tiltak, slik som blant annet verdiskapingspotensialet knyttet til tiltaket inngå i vurderingen. Forvaltningsmyndigheten bør også vurdere om det vil stride mot verneverdiene om tilsvarende dispensasjonssøknader blir innvilget i fremtiden. Det gjelder særskilte retningslinje for skjønnsutøvelse dersom vilkåret "vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig" anvendes. Disse følger direkte av naturmangfoldloven § 48 annet ledd.

Mineralundersøkelser og motorferdsel

Kartlegging av mineralressurser forutsetter som regel måling fra luften, enkel prøvetaking mv., og vurdering av drivverdighet forutsetter normalt analyse av prøver tatt med kjerneboring. For å kunne vurdere om det er drivverdige mineralressurser i et område kan det derfor være nødvendig å gjennomføre undersøkelser med bruk av borerigg og frakt av utstyr mv. inne i et verneområde.

Vilkårene for å gi dispensasjon for undersøkelser og nødvendig motorferdsel følger av naturmangfoldloven § 48 første ledd: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Dersom vilkårene for å gi dispensasjon til mineralundersøkelser og/eller motorferdsel er oppfylt, kan forvaltningsmyndigheten i den skjønnsmessige vurderingen av om slik dispensasjon skal gis, legge vekt på om undersøkelser mv. utenfor verneområdet har sannsynliggjort funn av mineralforekomster innenfor verneområdets grenser.

Tillatelser etter annet lovverk og samordning av saksbehandlingen

§ 48 tredje ledd gjelder der mineralundersøkelser eller mineralvirksomhet trenger tillatelse etter både verneforskriften og annet lovverk. Eksempler på dette kan være nødvendige avklaring etter plan- og bygningsloven, motorferdselloven eller mineralloven.

Hogst av ved til hytter i verneområder

I enkelte tilfeller er det under § 7 i forskriftene åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skje i registrerte kjerneområder.

Motorferdsel på barmark

Det er i enkelte tilfeller i verneforskriftens § 7 åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel for ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjons-søknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter kan i § 7 ha bestemmelser som åpner for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, bl.a. fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og betydelig potensiale for sporskader. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Beiting

Vedrørende beiting mener departementet det er uheldig hvis det i noen av unntakene i § 4 er et krav at tiltakene ikke skal skade verneverdiene, mens andre unntak ikke tar dette forbeholdet. Dette kan skape tolkningstvil. Det ligger uansett som en forutsetning i regelverket at aktiviteter eller inngrep i verneområdet ikke skal skade verneverdiene, jf. forskriften § 3 første ledd. Departementet ser imidlertid at bestemmelsene også skal gi praktisk informasjon til grunneiere og andre om at det av hensyn til verneverdiene er behov for særskilte hensyn, og at det er derfor i visse tilfeller er hensiktsmessig at dette fremgår av unntaksbestemmelsene. Det kan for eksempel være verneområder som er særlig sårbare for enkelte typer påvirkninger, for eksempel høyt beitetrykk i raviner og sumpskog og sårbare vegetasjonstyper. Departementet foreslår derfor at det i disse tilfellene bare gis unntak for "*skånsom* beiting".

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Hvis det oppstår behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. Departementet legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein eller oppsetting av gjerder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene. Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselfåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje. For enkeltområdene i denne vernesaken legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar for slitasje og trakk som kan følge av utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder:

- For områder vurdert som relativt robuste mht. slitasje og trakk og samtidig av en viss størrelse tas inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mht. slitasje og trakk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7 (slik at det krever søknad), da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare for slitasje og trakk er nevnte punkter ikke tatt inn i forskriften. Her kan også saltstein og gjerder oftest plasseres utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng.

Kulturminner og kulturmiljøer

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturmiljømyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene i enkeltsaker om kulturminner og kulturmiljøer innenfor de foreslåtte verneområdene. Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av både fredete og ikke-fredete kulturminner skal skje på en slik måte at både natur- og kulturmiljøverdier ivaretas på best mulig måte. Slike tiltak avklares derfor med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at verneverdiene ikke forringes. Forskriftenes punkter om kulturminner og kulturmiljøer er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser, som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at inngrep i, istandsetting og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljøer som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturmiljømyndighetene.

Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Skogbrann, insektangrep o.l.

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak for å forhindre skader på skog i verneområdet og omkringliggende skog som følge av skogbrann, insektangrep o.l. vil det kunne dispenseres for dette etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. Ved brannslukking skal det gis melding parallelt til ansvarlig oppsyn for verneområdet.

Sykling på veier og stier

Det er generelt åpnet for sykling på eksisterende veier og stier, unntatt hvis verneverdiene i området er vurdert som sårbare for slik påvirkning. I områder uten stier eller veier er sykling følgelig ikke tillatt.

Unntak for militær operativ virksomhet

Reglene om ferdsel i verneforskriftene er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet. Militær operativ virksomhet omfatter normalt ikke øvingsvirksomhet. I praksis gjelder det likevel et unntak fra dette ved såkalt "utrykningsøvelser med militære styrker". Klima- og miljødepartementet legger til grunn at "Beredskapstiltak, herunder utrykningsøvelser med militære styrker" er en del av militær operativ virksomhet, slik det fremgår av St. meld. 62 (1991-92), s. 47. Med utrykningsøvelser skal forstås øvelser som har til hensikt å trene/øve Forsvarets beredskap. Dette i motsetning til annen øvingsvirksomhet med øvingsmål som ikke er direkte knyttet til beredskapstiltak. Det er å bemerke at både planlegging, forberedelse og gjennomføring av aktiviteten er omfattet av unntaket. På grunn av hastepreget i denne type aktivitet kan det være mer krevende å planlegge og hensynta restriksjonsområder som f.eks. verneområder.

KLD legger for øvrig til grunn at forvaltningsmyndigheten og Forsvaret oppretter dialog om planlagt aktivitet som vil kunne berøre verneområdene.

Forvaltningsmyndigheten skal vurdere om det er behov for å søke tillatelse eller ikke avhengig av hvordan verneforskriften er utformet. KLD viser til brev 3.4.2019 til verneområdestyrer og statsforvaltere om forståelsen av begrepet militær operativ virksomhet.

Vurdering av mindre tiltak som måtte oppstå i framtiden

Når det gjelder eventuelle nye behov for ulike mindre tiltak som måtte oppstå i framtiden, og som ikke vil ha nevneverdig negativ påvirkning for verneverdiene, kan ev. søknader om slike tiltak vurderes etter generelle dispensasjonsbestemmelsen § 8, hvor følgende formulering vil være aktuell: «Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig».

Annet

Utover KLDs merknader nevnt over har departementet foretatt mindre justeringer i verneforskriftene, i hovedsak av teknisk art. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger i kap. 8.

9. Merknader til de enkelte områdene

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om saksbehandlingen for enkeltområdene, viktige høringsinstansers hovedsynspunkter og hovedinnholdet i vurdering og tilråding fra statsforvalterne, Miljødirektoratet og KLD. For detaljert omtale av de samme tema samt lister over høringsinstanser vises til Miljødirektoratets tilrådingen samt til aktuelle tilrådingen fra statsforvalterne. Verneverdiene i enkeltområder er beskrevet i tilrådingene fra Miljødirektoratet. Under "Inngrep" oppgis tekniske inngrep der det finnes slike, og i tillegg større forekomster av f.eks. fremmede arter. Der det ikke er gjengitt høringsuttalelser er det ikke kommet uttalelser av vesentlig betydning for vedtaket i saken.

1. Gammelseterlia naturreservat i Aure kommune, Møre og Romsdal

Areal 1549 dekar hvorav 787 dekar produktiv skog.

Inngrep: En 22KV kraftledning nær området.

Hovedsynspunkter i høringen

Møre og Romsdal fylkeskommune, Forsvarsbygg, Statnett SF og Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har uttalt seg og har ikke merknader.

Aure kommune ber om at vern må ikke være til hinder for framtidige veiprosjekter og annen samfunnskritisk infrastruktur.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til at Mellom AS har 22 kV nett nær området. Netteier bes vurdere om de trenger unntak i § 4 etter standardbestemmelsene for nettanlegg: «*Oppgradering eller fornyelse av eksisterende kraftledning for heving av spenningsnivået og økning av linetverrsnittet når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.*» NVE ber Mellom AS vurdere behov for standardbestemmelse i § 7: «*Oppgradering og fornying av kraftledning som ikke fell under § 4*».

Mellom AS peker på behov for rydding langs 22 kV-ledningen. De har ikke bedt om endringer i forskriften.

Statsforvalteren vurderer at det ikke er behov for endringer i forskriften av hensyn til kraftledningen, fordi avstanden er så stor at det ikke er konflikter knyttet til denne.

Statsforvalteren tilrår at bestemmelsen i § 4d om bruk og vedlikehold av permanente jakttårn, i § 7h om gjenoppbygging etter brann eller naturskade og i § 7i om miljøtilpasset reiselivsvirksomhet tas ut av forskriften, da det ikke er behov for disse bestemmelsene. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Gammelseterlia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at oppgitt avstand fra vernegrensen til nevnte kraftledning er ca. 50 meter, slik at det ikke er konflikt med denne.

KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Gammelseterlia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

2. Linderemen naturreservat i Ørsta kommune, Møre og Romsdal

Areal 1371 dekar hvorav 79 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF, Møre og Romsdal fylkeskommune, Statens vegvesen, Forsvarsbygg, Mørenett og Statnett SF har uttalt seg og har merknader.

NVE skriver at Mørenett har områdekonsesjon, og registrerer at Mørenett og Statnett står på adresselista. NVE skriver videre om at det er kartlagt to digitale kraftutbyggingspotensialer på henholdsvis 2,9 GWh og 6,06 GWh i området, og ber om at grunneierne blir orientert om dette. Prosjektene er vurdert som lønnsomme.

Norsk Bergindustri mener det er svært viktig at fremtidig verneforskrift hensyntar mulige fremtidige geologiske drivverdige funn, dvs. forekomster som ikke er identifisert i dag. De ber derfor om at verneforskriften tar hensyn til framtidig tilgang til mineralutvinning, herunder ferdsel og adkomst, i §§ 4,6,7 og 8.

Ørsta kommune opplyser i saksfremstillingen til Formannskapet bl.a. om at de høyereliggende fjellområdene er prioriterte som nasjonalt viktige friluftsområder og at i temakart for naturvern er delområdene ved Rønningen og Linderemmen vurdert å være av nasjonal verdi. Stranda fra Leknes/Urke til Trandal er ifølge kommunen regionalt viktige vinterbeiteområder for hjort og viktig leveområde for oter. Området ved Mardalen benyttes som utmarksbeite for sau. Kommunen opplyser om at ei hytte nevnt i høringsdokumentet ikke ligger innenfor foreslått verneområde, og at det er en brukonstruksjon over elvegjelet i Mardalen. Formannskapet støtter verneforslaget. Formannskapet oppfatter forslaget slik at stien mellom Trandal og Leknes kan vedlikeholdes.

Norges Orienteringsforbund anmoder om at orientering blir tillatt i verneområder og viser til Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet datert 22.4.2020.

Statsforvalteren har mottatt flere likelydende uttalelser fra Norges Orienteringsforbund til verneforslag som har vært på høring, og merker seg ønsket om åpning for å arrangere orienteringsløp i naturreservat. Statsforvalteren mener dette vil være i strid med § 3 bokstav d, som foreslår at «bruk av naturreservatet til større arrangement er forbode». Slike arrangement vil kunne medføre uheldig forstyrrelse av dyreliv og slitasje på terreng ved poster og start/målgang. Linderemen er ei bratt li som er lite egnet for tradisjonelle orienteringsløp. Statsforvalteren fraråder å imøtekomme orienteringsforbundet, både på generelt og spesielt grunnlag.

Statsforvalteren vurderer innspillet fra Norsk Bergindustri til å være av generell karakter. Statsforvalteren har ikke fått innspill fra DMF, og kan ikke se at det er forekomster i kart fra NGU som må ivaretas særskilt.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Linderemen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har fått bekreftet at grunneierne er informert om digitalt kartlagte småkraftpotensialer i området.

KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Linderemen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. Granvinsfjorden naturreservat (utvidelse) i Voss kommune, Vestland

Utvidelse 707 dekar hvorav 571 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 891 dekar.

Inngrep: Kraftlinja Sima-Samnanger på 420 kV går i høyt fjordspenn over området.

Et lite brønnhus for uttak av drikkevann.

Hovedsynspunkter i høringen

Voss naturvernlag og Voss herad har uttalt seg og har ikke merknader.

Landbruksdirektoratet har gitt et generelt innspill til oppstartsmeldingen om at landbruks- og reindriftsfaglige interesser må hensyntas i utformingen av verneforskriften, og at det må komme klart frem i høringsdokumentet hvis det er landbruksinteresser i området som ikke blir ivaretatt. Man går ut fra at landbruks- og reindriftsfaglig kompetanse blir involvert i utformingen av forskrift og verneplan, samt den lokale landbruksforvaltningen.

Språkrådet fraråder i sitt svar til oppstartsmeldingen å bruke navnet «Folkedal og Haukanes» som reservatnavn. De mener dette navnet ikke vil være dekkende for hele det

nye verneområdet. Språkrådet foreslår derfor å benytte navnet Granvinsfjorden naturreservat eller Indre Granvinsfjorden naturreservat.

Statens vegvesen skriver at det ikke er riksveger i området, men at fylkesveg 79 går delvis nært grensen til foreslått verneområde og at Vestland fylkeskommune som er vegeier derfor kan derfor ha merknader til verneforslaget. Vegvesenet opplyser videre om at verneområdet ligger i skredfarlig område med registrerte skredhendelser mot fylkesvegen.

De skriver at Statsforvalteren må vurdere om det er behov for å ta med bestemmelser i verneforskriften som sikrer at det kan gjennomføres nødvendig sikring mot skredfare.

NVE skriver at det ligger et 420 kV nettanlegg som driftes av Statnett i området, og at Indre Hordaland Kraftnett AS er områdekonsesjonær. De skriver at Statsforvalteren har tatt med alle bestemmelsene som er standard for energi- og kraftanlegg i forskriften, unntatt dispensasjon i § 7 for oppgradering som ikke faller under § 4. NVE ber om at den tas inn. NVE viser at Statnett har uttalt at de ønsker at grensen til naturreservatet ikke skal legges nærmere enn 80 meter fra ledningen for å sikre nødvendig drift, tilsyn og utvikling av transmisjonslinja. NVE skriver videre at Statsforvalteren mener at standardbestemmelsene dekker behovet og det ikke er nødvendig å endre grensen for naturreservatet. NVE ber Statnett om å uttale om standardbestemmelsene dekker deres behov. NVE ber videre om at Statsforvalteren fortsetter å ha dialog med Statnett for å finne løsning.

Statnett svarer sin i høringsuttalelse at foreslått verneforskrift og standardbestemmelser dekker deres behov knyttet til kraftledningen, og at de ikke har noen videre merknader til vernekartet eller verneforskriften.

Statsforvalteren viser til at de har etterkommet Språkrådets innspill da navnet på verneforslaget ble endret til Granvinsfjorden i forbindelse med høringen.

Statsforvalteren har tatt innspillet fra NVE til etterretning og har inkludert nødvendige standardbestemmelser i verneforskriften, også dispensasjon for oppgradering i § 7 som ikke faller inn under bestemmelsen i § 4.

Når det gjelder Statnetts innspill i forbindelse med oppstartsmeldingen har Statsforvalteren kommentert i høringsbrevet at de vurderer at det ikke er nødvendig å etablere ryddebelte under den eksisterende 420 kV-ledningen ettersom den ligger svært høyt over tretoppene i ei svært bratt fjordli. Statsforvalteren ser heller ikke at det vil være mulig med motorisert ferdsel gjennom verneområdet. Statsforvalteren tar ellers til orientering Statnetts tilbakemelding til høringen om at deres behov er ivaretatt.

Statsforvalteren mener de generelle innspillene fra Landbruksdirektoratet er ivaretatt i den foreslåtte forskriften som er utarbeidet i dialog med grunneierne.

Innspillet fra Statens vegvesen om rassikring er ivaretatt i forskriften § 7 g om rassikring.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet over.

Miljødirektoratet tilrår å flytte bestemmelsene i § 4 om rydding av vegetasjon inntil brønnhus samt fjerning av fremmede treslag til § 7, og at ordlyden presiseres:

*g. skånsam rydding av vegetasjon for å unngå skade på brønnhus avmerkt på vernekartet.
i. uttak og ringbarking av utanlandske treslag og etablerte plantefelt av gran, samt spreiring fra disse.*

Miljødirektoratet tilrår å endre ordlyden i § 7 om rassikring slik at denne blir mer spesifikk: *h. nausdsynte sikringstiltak mot ras og skred ned mot fylkesveg 79.*

Miljødirektoratet tilrår å ta inn bestemmelse om oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn i § 4, inn i § 7, da det ligger kraftledning i verneområdet:

k. oppgradering og fornying av kraftleidningar som ikkje fell inn under § 4.

Miljødirektoratet tilrår, etter dialog med Statsforvalteren, å ta ut bestemmelsen i § 7 som åpner for å kunne tillate merking og rydding av nye stier etter søknad. Denne er ikke i tråd med forskriftsmal og det er ikke kommet innspill som tilsier at dette er aktuelt i området. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Folkedal naturreservat som Granvinsfjorden naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Granvinsfjorden naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. Bermålsnosi naturreservat i Lærdal kommune, Vestland

Areal 5431 dekar hvorav 2516 dekar produktiv skog.

Inngrep: En 22 kV kraftledning går utenfor og langs vernegrensa.

Hovedsynspunkter i høringen

Statnett SF uttaler at de ikke har anlegg eller planer i området, og har ingen merknader. NVE opplyser i sitt innspill til oppstartsvareselet at området grenser til et nettanlegg som driftes av Sygnir AS, som også er områdekonsesjonær. NVE ber Sygnir AS om å informere forslag til forskrift er tilstrekkelig for drift, vedlikehold og oppgadering av eksisterende eller planlagte nettenlegg. NVE skriver videre at det er et digitalt kartlagt potensial for små vannkraftverk innenfor området, der småkraftpotensialet utgjør 1,98 GWh/år med en utbyggingskostnad på 4,64 NOK/kWh (2003-kostnadsnivå). NVE ber Statsforvalteren om å orientere grunneierne om vannkraftpotensialet. NVE skriver i høringsuttalelsen at Statsforvalteren har lagt inn alle standardbestemmelser for energi- og kraftanlegg i forskriften. I tillegg har Statsforvalteren tatt hensyn til Sygnir AS sitt innspill om justering av vernegrensa til minst 7,5 meter vekk fra senterlinja av kraftledningen, og grunneier er orientert om vannkraftpotensialet i området. NVE kan ikke se at det står igjen konflikter med energiinteressene i verneområdet.

Sygnir AS skriver i sitt svar til oppstartsmeldingen at det går en 22 kV kraftledning langs vernegrensa mot sjøen, og at de ikke har planer om oppgradering eller endring for denne ledningen. Sygnir AS skriver videre at vernegrensa bør ligge 7,5 meter fra senterlinja i av ledningstraseen, ettersom klausulert ryddebelte er 15 meter (2x7,5 meter).

Landbruksdirektoratet har gitt generelle innspill om at det må gå tydelig fram hvordan aktuelle arealer benyttes i landbruk. Man påpeker adgang til vedlikehold og rydding av veger/ferdselsårer. Beiting er aktuelt i mange områder, inkl. bestemmelser for utsetting av saltsteiner til bufe, oppføring/vedlikehold av gjerder mv., motorferdsel til dette, samt uttransport av ev. syke/skadde bufe. Det må redegjøres spesielt dersom det ikke gis adgang til beiting i forskriftene. Man forutsetter involvering av Statsforvalterens landbruksfaglige kompetanse ved utforming av verneforskrifter og verneplan, og det vil være nyttig å involvere den lokale landbruksforvaltningen. Man etterlyser skjema for avveining av områdets betydning for vern og betydning for tømmer-tilgang, samt og vurderinger og endelig plassering av området i avveingsmatrisen i forkant av oppstartsmeldingen.

Språkrådet tilrår i svar til oppstartsmeldingen å benytte navnet Bermålsnosi naturreservat i stedet for Bermål naturreservat. Ettersom verneforslaget dekker to gårdsnummer, både 46 Bermål og 47 Muggeteigen, mener Språkrådet at det vil være uheldig å benytte kun det ene gårdsnavnet. Språkrådet tilrår å benytte navnet på fjelltoppen som de to teigene ligger

under, Bermålsnosi. Dette er en ruvende fjellformasjon og Bermålsnosi er godt synlig i vid omkrets, og grensa mellom de to gårdene Bermål og Muggeteigen ender på toppen av dette fjellet. I sentralt stadnamnregister er Bermålsnosi registrert som eneform.

DMF skriver i innspill til oppstartsmeldingen at de tildelte en konsesjon i 2021 til uttak etter mineralloven av knust fjell fra pukkforekomsten Muggelia. Verdien forekomsten er ikke vurdert. DMF vurderer at et framtidig naturreservat ikke vil komme i direkte konflikt med uttaket, men dersom pukkverket har behov for utvidelse i framtida vil det kunne oppstå konflikt. DMF skriver videre at de oppfatter at utkastet tilpasser seg mineralforekomsten, men at det likevel må vurderes og omtales hvilke konsekvenser vernet vil ha for en mulig utvidelse av uttaket, og om det er gjort tilstrekkelig tilpasninger for å muliggjøre en senere utvidelse av uttaket. Dersom Statsforvalteren mener mulig utvidelse av uttaket er i strid med hensikten med vernet, ber DMF om at det gjøres en vurdering av verneverdiene opp imot verdien av en eventuell utvidelse av masseuttaket.

DMF skriver i uttalelse til høringen at Statsforvalteren har redegjort for tilpassing av vernegrensa til mineralforekomsten, og avklart at det ikke blir aktuelt å utvide verneområdet inn mot mineralforekomsten senere. DMF skriver også at Statsforvalteren ser at mineralforekomsten har potensiale for å fortsatt kunne utnyttes i mange år og ser ikke konflikt med vernet. DMF mener deres merknader til oppstartsmeldingen er imøtekommet.

Statens vegvesen skriver at det ikke er riksveg nært det foreslåtte verneområdet, men informerer om at fylkeseveg 53 går langs grensa til området og Vestland fylkeskommune som vegeier vil kunne ha konkrete merknader. Fylkesvegen går gjennom potensielt skredfarlig område med registrerte skredhendelser. Vegvesenet mener det må tas inn bestemmelser i forskriften som sikrer at det kan gjennomføres nødvendige skredsikringer.

Statsforvalteren har lagt til grunn at grunneierne har vurdert alle sider av vernet, også alternative bruksmåter av utmarka som for eksempel kraftutbygging. Grunneierne har også fått alle offisielle dokumenter i verneprosessen via grunneierorganisasjonene.

Statsforvalteren tar innspillet fra Sygnir AS til etterretning og sørger for at vernegrensa legges minst 7,5 meter unna senter på 22 kV-ledningen.

Statsforvalteren mener de generelle innspillene fra Landbruksdirektoratet er ivaretatt i den foreslåtte forskriften som er utarbeidet i dialog med grunneierne. Brukerinteressene er elles godt beskrevet gjennom saksbehandlingen.

Statsforvalteren tar innspillet fra Språkrådet til etterretning og tilrår navnet Bermålsnosi *naturreservat*.

Til innspillet fra DMF har Statsforvalteren tilpasset vernegrensa til den eksisterende mineralforekomsten, og har ikke planer om utvidelse av naturreservatet i det aktuelle området rundt uttaket. Statsforvalteren ser at mineralforekomsten har potensiale for å fortsatt kunne utnyttes, men ser ingen konflikter mellom mineralutnyttelsen i Muggelia og skogvernområdet. Samme grunneier er involvert i både masseuttaket og skogvernet.

Når det gjelder innspillet fra Statens vegvesen så har Vestland fylkeskommune stått på adresselista i verneprosessen, men har ikke kommet med innspill. Statsforvalteren vurderer likevel at Vegvesenet har viktige innspill om registrerte skredhendelser. Registrerte hendelser inkluderer steinskred av ulikt omfang, isnedfall og lausmasseskred.

Statsforvalteren tilrår etter innspill fra Statens vegvesen, å ta inn en ny bestemmelse i § 7 for nødvendig sikringsarbeid i tilknytning fylkesvegen: *1: Naudsynt sikringsarbeid i samband med forebygging av skred og ras ned mot veg.*

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som beskrevet over.

Miljødirektoratet har tatt ut bestemmelser i § 7 om merking og rydding av nye stier, gjenoppføring av bygninger og anlegg som går tapt ved brann eller naturskade og tilretteleggingstiltak, samt oppsetting av turposter på stiene. Bestemmelsene er ikke i henhold til mal, og ikke relevante. Det er heller ikke kommet innspill i forbindelse med høringen som taler for at dette er tiltak som bør åpnes for.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Bermålsnosi naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Bermålsnosi naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. Honganvik naturreservat i Sauda kommune, Rogaland

Areal 2071 dekar, produktiv skog 1599 dekar.

Inngrep: En mindre kraftledning ligger inntil verneforslaget.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE registrerer at Statsforvalteren har hatt kommunikasjon med Fagne AS og at standard-formuleringer knyttet til nettanlegg om drift, vedlikehold og oppgradering samt nødvendig motorferdsel i sammenheng med eksisterende energi- og kraftanlegg er inkludert i verneforskriften. NVE registrerer at grunneier er informert om småkraftpotensial og at grensene for verneforslaget er blitt endret før høring av hensyn til dette.

Rogaland fylkeskommune støtter verneforslaget. Deler av arealet i forslaget er del av det statlig sikra friluftslivsområdet Hustveit. Fylkeskommunen er statens representant i de statlig sikra friluftslivsområdene og skal ivareta sikringsformålet og statens interesser. Fylkeskommunen er positiv til at den foreslåtte verneforskriften ikke legger vesentlige innskrenkninger for utøvelse av friluftsliv. De er positive til at det er åpning for å vedlikeholde eksisterende tilrettelegging, og at det kan gis dispensasjon til merking av nye stier etter søknad. Man ser det som positivt at det er tatt hensyn til Ryfylkemuseet sine innspill i oppstartsmeldingen for å kunne søke om å hogge etablerte plantefelt og enkelttre av gran, samt bruk av hest og slede på tradisjonelt vis i den forbindelse.

En privatperson har ønske om at verneplanen ikke hindrer muligheten for å kunne etablere et framtidig vannkraftverk. Det nevnes som sannsynlig at det ikke er mulig å bygge adkomstveg eller grave ned rørgate i den bratte fjellsida, men at en ev. utbygging trolig må bruke boreteknikk. Avhengig av hvilke grunneiere som ønsker å delta i en utbygging og kostnader for ulike alternativ er det ønskelig at verneplanen gir muligheter for flere alternativ. Det er ingen konkrete planer på nåværende tidspunkt, men det blir foreslått to mulige alternative vanninntak, et oppstrøms verneforslaget og et nedstrøms. For å opprettholde mulighet for inntak oppstrøms verneforslaget må verneplanen og forskrifta ta hensyn til at det blir redusert vannføring i elva. Det er ønskelig at det blir belyst i § 3 bokstav c. Man ber videre om at regulering av vannføring gjennom verneområdet omtales, aksepteres og ikke blir strengere som følge av vernet, og at det også nevnes i forskriften § 4. Ved inntak nedstrøms verneforslaget vil en måtte benytte tunge anleggsmaskiner, men av ukjent type. Derfor ønskes det at det tas inn en åpning for motorferdsel ved utbygging av et framtidig vannkraftverk inngår i § 7. Det foreslås følgende formulering: «*naudsynt motorferdsel i samband med bygging, drift og vedlikehald, av inntak for vannkraftverk, ved plassering av inntak både vest og aust for verneområde, oppstrøms Honganvikfossen*».

Norges Orienteringsforbund ber om at orientering blir tillatt i verneområdet. De viser til Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet datert 22.04.2020.

Jærsoppen støtter vern av sårbar natur. De ønsker at det skal være tillatt å plukke små mengder sopp i verneområdet, også av andre arter enn de spiselige, som ledd i artsidentifikasjon og opplæring. Dette er en endring de to grunneierne i denne delen av verneområdet ser for seg kunne være ønskelig.

Statsforvalteren viser til at uttalelsen fra en privatperson til oppstartsmeldingen resulterte i at vernegrensen ble trukket vekk fra elvestrengen mot sør. Denne grensa har etter uttalelsen til høringen blitt justert enda litt lenger mot sør på et par punkt og i tillegg trukket litt opp langs elva på gnr./bnr. 8/4, for bedre å sikre at en eventuell utbygging ikke vil komme i konflikt med verneforslaget. Avstanden til elvestrengen er nå minst 20 m.

Boring av vanntunnel oppstrøms eller nedstrøms verneforslaget vurderes å kunne gjennomføres uten inngrep i verneforslaget.

Ønskede endringer i verneforskriften av hensyn til framtidig redusert vannføring og åpning for å benytte tunge anleggsmaskiner kan ikke Statsforvalteren imøtekomme, da det ikke foreligger konkrete planer i dag. Verneforskriften er derfor ikke endret av hensyn til dette. Statsforvalteren mener at orienteringsaktivitet kan skade formålet med vernet gjennom stor slitasje, og at det finnes store nok areal til å drive orientering utenfor verneområdene.

Statsforvalteren ønsker derfor ikke på generelt grunnlag å gi åpning for enkelte spesifiserte aktiviteter i § 4. Dersom Norges Orienteringsforbund ønsker å ha arrangement i verneområdet, må de søke om dette, jf. § 7 bokstav f. Statsforvalteren kjenner ikke til at det er orienteringsinteresser innfor området i dag.

Statsforvalteren svarer Jærsoppen at de anerkjenner at det for mange arter er nødvendig å ta med materiale for sikker artsidentifikasjon med oppslagsverk, mikroskop eller for DNA-analyse. Videre er Statsforvalteren enig i at det er viktig at amatører har mulighet til å lære dette. Statsforvalteren mener likevel at slik aktivitet kan skade formålet med vernet ved at det ofte er mer ukjent og sjelden sopp man da plukker med seg. Statsforvalteren mener at det finnes store nok areal utenfor verneområdene og at det derfor ikke er nødvendig å gi slik opplæring inne i naturreservatet.

Statsforvalteren viser til at vernegrensa på eiendommene gnr./bnr. 5/2 og 5/1 ble justert etter oppstartsmeldingen og etter høring trukket enda litt lenger sør, samt litt lenger vestover opp langs elva. Endringen utgjør ca. 5 dekar. Etter Statsforvalterens tilråding har det kommet innspill fra en grunneier om å justere vernegrensen for å ta ut en fjellside med klatreruter fordi verneforskriften ikke kunne ivareta grunneiers ønsker om framtidig bruk og merking. Dette utgjør en arealreduksjon på 8 dekar. Totalt grenses 13 dekar ut etter høringen. Ettersom klatrerutene ble grenset ut av verneforslaget, så faller behovet for omtale av dette i verneforskriften ut og er derfor fjernet fra forskriften.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som beskrevet over.

Miljødirektoratet viser til at kraftledningen på 11 kV som det er beskrevet går inntil og delvis innenfor verneområdet, kan se ut til å være lagt i kabel/tunnel for de delene av strekningen som blir liggende inne i verneforslaget. Den delen av ledningen som blir liggende inntil er lokalisert langs eksisterende veg. Etter Miljødirektoratets oppfatning vil det derfor være lite sannsynlig at det vil være behov for dispensasjoner for drift og vedlikehold i dette tilfellet.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Honganvik naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Honganvik naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. Griggelia naturreservat i Sandnes kommune, Rogaland

Areal 1128 dekar, produktiv skog 750 dekar.

Inngrep: En 420 kV kraftledning langs vernegrensa i sørøst.

Hovedsynspunkter i høringen

Rogaland fylkeskommune støtter framlagte forslag til vern og verneregler.

NVE gjør oppmerksom på at naturreservatet ligger nær den eksisterende 420 kV-ledningen Lyse-Fagrafjell som er eid av Statnett. Verneforskriften har ingen bestemmelser for oppgradering av nett siden nettet ligger utenfor verneområdet. NVE ber Statnett å kommentere verneforslaget og uttale seg om deres behov.

NVE uttaler ved oppstart at det er kartlagt digitalt vannkraftpotensial i Båtabekken utgjør 1,8 GWh/år med en utbyggingskostnad på ca. 5,83 NOK/kWh (2023-priser).

Småkraftpotensialet blir vurdert til å ligge rundt snittet for andre vann- og vindprosjekter som har fått konsesjon, men som ikke er utbygd. Småkraftprosjektene regnes dermed som potensielt lønnsomme. NVE ber om at grunneier orienteres om vannkraftpotensialet. Ved høring registrerer NVE at Statsforvalter har informert grunneier om småkraftpotensial og at grunneieren vurderer kraftutbygging som ikke aktuelt.

Statnett eier og drifter 420 kV-ledning som ligger tett inntil foreslått vern. Statnett peker på at avgrensingen og verneforskriften må ivareta nødvendig hensyn til drift og utvikling av transmisjonsnettanlegget. Ledningen må fornyes i løpet av 10-15 år. Statnett ber om at verneforslaget ikke blir lagt nærmere enn 80 meter fra senter av den eksisterende ledningen av hensyn til nødvendig drift og mulighet for framtidig utvikling av transmisjonsnettet. Statnett ber videre om at § 4 bokstav h. skal endres til «i og inntil verneområdet», at det blir gitt et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene for motorisert ferdsel etter konkrete traséer som vedtatt i forskrift av 23.06.2020 om vern av Rupefjell og Selslinatten naturreservat, Notodden og Kongsberg kommuner. Statnett ber om at trase for terrengkjøretøy og skogryddebelte avmerkes i vernekartet, og at det blir gitt et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene for nødvendig bruk av drone og helikopter til inspeksjon av anleggene og i forbindelse med vedlikehold, feilsituasjoner eller havari, og at dette inkluderer landing.

Lnett hadde ingen nye merknader til høringen utover de som kom til oppstartsmeldingen.

Lnett informerte ved oppstart at de har en 132 kV luftledning sørøst for foreslått vern, og at ledningen derfor ikke vil komme i konflikt med verneområdet.

Norges Orienteringsforbund ber om at orientering blir tillatt i verneområdene. De viser til Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet datert 22.4.2020.

Jærsoppen støtter vern av sårbar natur, og ønsker det skal være tillat å plukke små mengder sopp, også av andre arter enn de spiselige, som ledd i artsidentifikasjon og opplæring.

Statsforvalteren etterkommer ikke Statsnetts ønske om en avstand på 80 meter fra senterlinja til tilgrensende 420 kV-ledning, da de vurderer at det er unødvendig å holde av så store areal for vedlikehold og potensiell fornying innen 10-15 år. Det vurderes at en fornying av ledningen mest sannsynlig har mulighet til å bli lokalisert et annet sted enn på nord- og vestsiden av eksisterende ledning på den korte strekningen forbi det foreslåtte verneområdet. Ledningstraséen er tegnet inn på vernekartet. Statsforvalteren hadde i

høringsutkastet benyttet ledningstrasé slik den er avmerket på Norgeskart. Denne var utdatert. Statsforvalteren har fått korrekt ledningstrasé oversendt fra Statnett, og denne er nå lagt til grunn for avmerking på vernekartet. Vernegrensen ligger 20 meter fra senterlinja av ledningen med unntak av ved Griggeltjern. Statsforvalteren ønsker at hele tjernet, og så mye som mulig av myra nord for dette, inkluderes i vernet. Dette vil bidra til et sterkere vern for tilsiget ned i bekkekløften langs Griggelielva, hvor noen av de største verdiene i området er registrert. Myra er også i seg selv viktig. Siden myra ikke er skogkledd og kraftledningen her er godt hevet over terrenget, er avgrensingen på et lite areal lagt inn i rydde- og råderettsbeltet. Det er lite trolig at det trengs skogrydding her, men skjøtselsskrydding vil bli tillatt under generelle unntak fra vernebestemmelsene i verneforskriften § 4. Vernegrensen er også endret slik at driftstraseen ikke lenger går inne i verneområdet, men ligger like på utsiden. Lenger østover hvor skogen står høy og stor, må det jevning ryddes i rydde- og råderettsbeltet, og her er vernegrensen lagt med litt større avstand til denne. Statsforvalteren har gjort endringer i forskriften som går på skjøtselshogst på myra nordøst for Griggeltjørna, nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall, drift og vedlikehold på eksisterende energi- og kraftanlegg, og oppgradering og fornying av eksisterende anlegg. Driftstraséen er avmerket i vernekartet, selv om den ikke lenger inngår i foreslått verneområde. Siden den ikke lenger inngår i foreslått verneområde, er det heller ikke tatt med bestemmelse om vedlikehold av denne. Rydde- og råderettsbeltet inngår for det meste ikke i verneområdet, og det er derfor ikke merket i vernekartet, men dette er likevel tatt med i et lite detaljkart ved Griggeltjørn hvor vernet går litt inn i skogryddebeltet.

Statsforvalteren mener at orienteringsaktivitet kan skade formålet med vernet gjennom stor slitasje, og mener det finnes store nok areal til å drive orientering uten verneområdene.

Statsforvalteren ønsker derfor ikke på generelt grunnlag å gi åpning for enkelte spesifiserte aktiviteter i § 4. Dersom Norges Orienteringsforbund ønsker å ha arrangement i verneområdet må de søke om dette, jf. § 7 bokstav f. Statsforvalteren kjenner ikke til at det er orienteringsinteresser innfor området i dag.

Statsforvalteren svarer Jærsoppen at de anerkjenner at det for mange arter er nødvendig å ta med materiale for sikker artsidentifikasjon med oppslagsverk, mikroskop eller for DNA-analyse. Videre er Statsforvalteren enig i at det er viktig at amatører har mulighet til å lære dette. Statsforvalteren mener likevel at slik aktivitet kan skade formålet med vernet ved at det ofte er mer ukjent og sjelden sopp man da plukker med seg. Statsforvalteren mener at det finnes store nok areal utenfor verneområdene og at det derfor ikke er nødvendig å gi slik opplæring inne i naturreservatet.

Mht. avgrensing tilrår Statsforvalteren å justere vernegrensen sør og øst for Griggeltjørn slik at denne ligger utenfor rydde- og råderettsbeltet med 20 meter til hver side av senterlinjen av korrekt ledningstrasé. I sørøstlig ende av Griggeltjørn er grensa lagt inn i skogryddebeltet for å gi økt vern til myra.

Statsforvalteren tilrår også at traséen for terrengkjøretøy (driftstrasé) som ligger utenfor verneforslaget avmerkes i vernekartet.

Etter høringen er det gjort følgende endringer i forskriften: I § 4 bokstav h er det lagt til "*i og*" i ordlyden: drift og vedlikehald, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg *i og* inntil verneområdet.

To nye punkt lagt til i § 4:

- d. skjøtselshogst på myra nordaust for Griggeltjørn i samband med kraftleidningen*
- i. oppgradering eller fornying av kraftleidningar for heving av spenningsnivå og auking av linetverrsnittet på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil*

verneområdet, når tiltaket ikke skadar verneverdiane angitt i verneføremålet nemneverdig

Et nytt punkt er lagt til i § 6 andre ledd:

- e. naudsynt overflyging med drone og helikopter i samband med akutt utfall eller fare for akutt utfall, feilsituasjonar eller havari på eksisterande energi- og kraftanlegg. Ved bruk av drone og helikopter i verneområdet, skal det i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta.*

To nye punkt er lagt til i § 7 og tekst i kursiv er lagt til i § 7, bokstav i:

- h. oppgradering og fornying av kraftleidningar som ikke fell inn under § 4*
i. naudsynt motorferdsel i samband med drift og vedlikehald, samt oppgradering og fornying av eksisterande energi- og kraftanlegg
j. naudsynt overflyging med drone og helikopter i samband med inspeksjon og vedlikehald

I § 7 bokstav n er det lagt til følgende i oppramsingen av aktiviteter som forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med:

- § 4 f. utsetting av saltstein
- § 5 g. drift og vedlikehald, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet
- § 7 h. oppgradering og fornying av kraftleidningar som ikke fell inn under § 4.

Statsforvalteren tilrår vern av området med endringer som beskrevet over.

Miljødirektoratet viser til at det er kartlagt digitalt potensial for småkraftutbygging i Båtabekken. Foreslått vernegrense følger bekkestrengen, som også er eiendomsgrense. Både inntaks- og utslippspunkt ligger i tillegg utenfor verneforslaget. Det kan derfor være mulig å gjennomføre en ev. utbygging her uten å komme i berøring med et eventuelt vern. Kraftledningen på 420 kV eid av Statnett ligger i sin helhet på utsiden av verneforslaget. Det er derfor endret i bestemmelser som omhandler denne fra «i og inntil» til «inntil». Følgelig er også § 6 g endret fra «naudsynt motorferdsel i samband med drift og vedlikehald, samt oppgradering og fornying av eksisterande energi- og kraftanlegg» til *naudsynt motorferdsel i samband med drift og vedlikehald av eksisterande energi- og kraftanlegg*. Ettersom nødvendig skogrydding i kraftledningstraseen anses som ordinært vedlikehold og dekkes av § 4 bokstav g mener direktoratet at følgende bestemmelse er overflødig og kan utgå: *d. skjøtselshogst på myra nordaust for Griggelitjørn i samband med kraftledningen*. Det er ikke foreslått forbud mot bruk av droner eller lavtflyvning i naturreservatet, og følgelig er det ikke nødvendig med unntak eller søknad for overflyvning med drone eller helikopter i forbindelse med inspeksjon mv. av ledningen. Videre dekkes landing med droner og helikopter i forbindelse med kraftledningen av motorferdselsbegrepet som nevnt under § 6 og 7, jf. § 5, bokstav a. Miljødirektoratet tilrår derfor å stryke § 6, bokstav e om overflyging med drone og helikopter i forbindelse med akutt utfall mv. på kraftledning, da dette dekkes av § 6, bokstav e. om *naudsynt motorferdsel i samband med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg*. Samtidig kan Statsforvalterens følgende forslag til § 7 bokstav j strykes: *j. naudsynt arbeid med drone og helikopter i samband med inspeksjon og vedlikehald*. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Griggelia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at Statnett eier og drifter 420 kV-ledningen som ligger nær foreslått vernegrense. Statnett har uttalt at avgrensing og verneforskriften må

ivareta nødvendig hensyn til drift og utvikling av transmisjonsnettanlegget, og at ledningen må fornyes i løpet av 10-15 år.

KLD foreslår at standardformuleringene for kraftledninger tas inn i verneforskriften. Når det gjelder avgrensning av verneområdet viser KLD til at det i dette tilfellet ikke foreligger konkrete planer for fornyelse av kraftledningen. Det er følgelig ikke avklart om fornyelsen vil innebære at det må bygges en ny parallell ledning langs eksisterende ledning. Det er også for tidlig å si om en ev. parallell ledning vil ligge på sørsiden eller nordsiden av eksisterende ledning. KLD vurderer at hvis det viser seg å være nødvendig å bygge en ny parallell ledning vil det være gode muligheter for å legge denne sør for eksisterende ledning, utenfor foreslått vernegrense. Ut fra disse forhold vil man normalt i et tilfelle som dette vedta vern med den foreslåtte grensen. KLD har likevel i dette tilfellet vurdert å gjøre et unntak, fordi sonen nærmest kraftledningen utgjør et begrenset areal som i hovedsak består av skog uten viktige kjente naturverdier. Viktige unntak er to korte strekninger med viktige naturverdier, hvor kraftledningen også ligger i høyt spenn slik at skogen ikke må ryddes under ledningen. Dette er strekning i sør ved Griggelitjern og en strekning i nordøst hvor det inngår del av en naturtype som er spesielt viktig for naturmangfold. Ut fra dette foreslår KLD å justere grensen til 60 meter fra senter av eksisterende kraftledning, med unntak av de to nevnte strekningene. Med de nevnte justeringene reduseres vernearealet med 25 dekar, fra 1153 dekar til 1128 dekar. Fordi dette er et spesialtilfelle foreslår KLD også at følgende formuleringer tas inn i verneforskriften:

§ 4 ny bokstav i: - oppsetjing av kraftleidning langs eksisterande kraftleidning, i høgt luftspenn utan inngrep på bakken.

§ 7: - naudsynte tiltak som ikkje fell inn under § 4 bokstav i, i samband med oppsetjing av kraftleidning i høgt luftspenn. I tillegg tas inn hjemmel i § 7 for nødvendig motorferdsel i den forbindelse.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Griggelia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. Ulvaskog naturreservat i Strand kommune, Rogaland

Areal 3938 dekar, produktiv skog 1313 dekar.

Inngrep: Ulvaskoghytta. En kraftledning på 11 kV krysser nordlige del av verneforslaget, en 132 kV kraftledning ligger inntil verneforslaget ved ett mastepunkt i sør.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE hadde innspill til Ulvaskog i oppstartsmeldingen knyttet drift, vedlikehold og oppgradering av nettanlegg, samt nødvendig motorferdsel. I uttalelsen til høringen registrerer de at dette er inkludert i verneforskriften. De registrerer også at Statsforvalteren har hatt kommunikasjonen med Lnett og at grunneier informert om småkraftpotensial.

Rogaland fylkeskommune støtter framlagte forslag til vern og vernebestemmelser.

Lnett informerte ved oppstartsmeldingen at de har en 11 kV luftledning som krysser foreslått verneområde. De har også en 132 kV luftledning som grenser til verneforslaget i sydvest. De ba om at standardbestemmelsene for energi- og kraftanlegg inkluderes i forskriften. Lnett hadde ingen merknader til høringen, da innspillene var imøtekommet.

Norges Orienteringsforbund har kommet med en generell uttalelse til felleshøringen av fem verneforslag. De ber om at orientering blir tillatt i verneområdene. De viser til Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet datert 22.04.2020.

Jærsoppen støtter vern av sårbar natur. De ønsker det skal tillates å plukke små mengder sopp, også av andre arter enn de spiselige, som ledd i artsidentifikasjon og opplæring.

Statsforvalteren tar merknader fra NVE, fylkeskommunen og Lnett til orientering. Statsforvalteren svarer Norges Orienteringsforbund med at orienteringsaktivitet kan skade formålet med vernet ved stor slitasje og at det finnes store nok areal til å drive orientering utenfor verneområdene, og vil dermed ikke gjøre endringer i forskriften som tillater det. Statsforvalteren ønsker på generelt grunnlag, ikke å gi særskilt tillatelse til enkelte spesifiserte aktiviteter i § 4. Dersom Norges Orienteringsforbund ønsker å ha arrangement i verneområdet, må de søke om dette etter § 7 bokstav f. Statsforvalteren kjenner ikke til orienteringsinteresser her.

Statsforvalteren svarer Jærsoppen at de anerkjenner at det for mange arter er nødvendig å ta med materiale for sikker artsidentifikasjon med oppslagsverk, mikroskop eller for DNA-analyse. Videre er det viktig at amatører har mulighet for å lære dette. Statsforvalteren mener imidlertid at det kan skade formålet med vernet ved at det ofte er mer ukjente og sjelden sopp en plukker med seg, og at det finnes store nok areal utenfor verneområdene til at det ikke er nødvendig å gi slik opplæring inne i naturreservatene. Statsforvalteren vil derfor ikke gjøre endringer i forskriften som tillater dette.

Statsforvalteren tilrår at området Ulvaskog vernes som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at det er kartlagt digitalt potensial for småkraft i Tverrdalsbekken. Foreslått vernegrense følger bekken, som også er eiendomsgrense. Både inntaks- og utslippspunkt ligger i tillegg utenfor verneforslaget. Det kan derfor være mulig å gjennomføre en ev. utbygging her uten å komme i berøring med et eventuelt vern. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Ulvaskog naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Ulvaskog naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. Underforlii naturreservat (utvidelse) i Bygland kommune, Agder

Utvidelse 277 dekar hvorav 174 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 1837 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Statnett SF skriver at verneforslaget ikke vil berøre Statnett SFs anlegg eller fremtidige planer, og de har ingen merknader.

NVE viser til at Glitre Nett AS har uttalt seg til oppstartsmeldingen og at de ikke har noen merknader. NVE bemerker videre at Hekni vannkraftverk med tilhørende kraftverkstunnel og Hekni transformatorstasjon ligger nær den foreslåtte utvidelsen av reservatet. Utløpet ligger 100 meter vest for vernegrensen. NVE ber derfor om at Å Energi kommer med innspill om hvilke behov de har for sine anlegg i området, og at Å Energi uttaler seg til verneforslaget selv om dette ikke skulle komme i konflikt med deres anlegg.

Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Aust-Agder (NJFF) er positive til vern da de mener dette tar vare på områder for vilt og fisk. Foreningen ønsker at det skal være tillatt å fiske

og jakte som før, og at det vil være anledning til å ta ut felt elg og hjort med motorisert kjøretøy. NJFF orienterer om at de har videresendt saken til Bygland Jeger- og fiskarlag. Å Energi Vannkraft AS (ÅEVK) eier Hekni kraftverk sammen Skagerak Energi, og er ansvarlig for den daglige driften. Den foreslåtte nordlige grensen for naturreservatet ligger i nærhet av infrastruktur tilhørende Hekni kraftverk. Nordre del av avløpstunnelen er plassert i terrenget under det som foreslås som naturreservat. Slik ÅEVK vurderer det i dag, kan dagens drift opprettholdes uten at det skaper utfordringer. Samtidig påpekes at med økende fokus på fornybar energi kan det bli aktuelt å utvide eller endre kraftstasjonen. ÅEVK foreslår derfor at de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene i § 7 suppleres med en egen bestemmelse, slik at eventuell endring eller utvidelse av Hekni kraftstasjon kan skje etter søknad. Alternativt, mener ÅEVK at det i den videre saksbehandlingen kan synliggjøres at nødvendige dispensasjoner til eventuell utvidelse og fremtidig drift av Hekni kraftstasjon kan gis med hjemmel i § 8 om generelle dispensasjonsbestemmelser. Norges Orienteringsforbund anmoder om at orientering tillates i verneområder og viser til Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet den 22.04.2020 med innspill til endringer av forskriftsmalen for naturreservater. Forbundet viser særlig til foreslåtte endringer i forskriftsmalen punkt 1 og 2 som gjelder tilstrekkelig kartlegging av brukerinteresser og at hensynet til disse inkluderes i verneformålet, samt en ønsket presisering knyttet til gjennomføring av større arrangementer. Presiseringen innebærer at det kun vil være større arrangementer «som kan forringe verneverdiene» som vil være forbudt. Det er også gjort et forsøk på å klargjøre hva som ligger i begrepet «større arrangementer». Hovedsakelig innebærer denne klargjøringen at arrangementer vil måtte ha over 200 deltakere for å kunne defineres som «større». Fellesturer, fellestreninger, utsetting av turposter og lignende forutsettes å ikke gå inn under «større arrangement».

DMF stod ikke på mottakerlisten da verneprosessen for utvidelse ble startet opp, men de fikk mulighet til å uttale seg til høringen. DMF har ikke kommet med innspill til høringen.

Statsforvalteren viser til at de har sendt verneforslaget ÅEVK. Statsforvalteren har vært i kontakt med ÅEVK i forbindelse med innspillet deres. I følge ÅEVK foreligger ingen konkrete planer om en nærstående utvidelse av kraftverket (bekreftet i e-post til Statsforvalteren den 5.6.2024), og alle anleggsdeler som er synlige i dag kan ifølge ÅEVK driftes med den foreslåtte avgrensningen for utvidelse av reservatet. Ellers ligger det også en luftesjakt/pipe til kraftverkstunnelen nær foreslått vernegrense. Ettersom det ikke foreligger noen konkrete planer om utvidelse av kraftverket på vernetidspunktet, og det også er usikkert om en slik utvidelse vil komme, så mener Statsforvalteren at det ikke kan innarbeides en spesifisert dispensasjonsbestemmelse til dette tiltaket i verneforskriften. En eventuell fremtidig utvidelse av Hekni kraftstasjon med tilhørende anlegg, må derfor behandles etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften § 8.

Norges Orienteringsforbund ber om at orientering tillates i Underforlii naturreservat. Ifølge forslag til verneforskrift er større arrangementer forbudt, men det kan åpnes for eksempelvis større orienteringsløp etter søknad til forvaltningsmyndigheten. Statsforvalteren påpeker at dette ikke innebærer at alle former for orienteringsløp er forbudt, men at det er omfanget av arrangementet, og den samlede belastningen på verneverdiene, som avgjør om den ønskede aktiviteten er direkte tillatt etter forskriften eller ikke. Hva som avgjør hvorvidt et arrangement er «stort» må det konkret tas stilling til i hver enkelt sak. Det er derfor viktig at aktuelle orienteringsklubber tar kontakt med forvaltningsmyndigheten i forkant av gjennomføring av ulike aktiviteter/arrangementer for at det skal kunne tas stilling til om aktiviteten kommer inn under stort arrangement eller ikke. Det foreslåtte

utvidelsesområdet, og Underforlii naturreservat for øvrig ligger delvis i svært bratt terreng med blokkmark med mye store steinblokker. Statsforvalteren vurderer det derfor slik at reservatet er relativt dårlig egnet til orienteringsaktiviteter. Området vil antagelig tåle noe aktivitet, men enkelte tider på året, som f.eks. i hekketida for fugl, vil det kunne være negativt med forstyrrelser som følger av gjennomføring av orienteringsløp. Statsforvalteren ønsker derfor ikke å gi en generell åpning for gjennomføring av orienteringsløp i verneforskriften.

Til NJFFs innspill bemerker Statsforvalteren at små- og storviltjakt samt fiske vil kunne foregå som tidligere innenfor verneområdet. Mht. nødvendig motorisert kjøretøy for uttransport av felt elg og hjort så er det unntak i verneforskriften for dette. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort kan gjennomføres med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Det ligger i bestemmelsen at kjøretøy som kan benyttes til dette formålet er jernhest/elgtrekker eller ATV med belter. Slik Statsforvalteren vurderer det, dekker vernebestemmelsene foreningens behov for uttransport av felt storvilt også innenfor utvidelsesdelen i naturreservatet.

Statsforvalteren har justert bestemmelsen som åpner for sykling, ridning og bruk av hest på eksisterende veger og stier avmerket på vernekartet. Ettersom det ikke er tegnet inn stier eller veger på vernekartet, er ordlyden "avmerket på vernekartet" tatt ut.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for rydding og merking av nye stier. Ifølge Statsforvalteren er det ikke kommet innspill på at det er konkrete planer om etablering av nye stier innenfor det arealet som er tilrådd for vern. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Underforlii naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det er betydelig rom for ev. oppgradering eller utvidelse av Hekni kraftverk uten å berøre verneområdet. KLD foreslår å ta inn følgende formulering i § 7, i tilfelle det likevel skulle vise seg at en eventuell oppgradering eller utvidelse av kraftverket skulle berøre naturreservatet:

«nødvendige tiltak i forbindelse med oppgradering eller utvidelse av Hekni kraftstasjon». KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Underforlii naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. Morkheia naturreservat i Gjerstad kommune, Agder

Areal 891 dekar, produktiv skog 791 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Gjerstad kommune opplyser at vernegrensa i sør er trukket helt inn til en bilveg. Grensa bør settes så langt opp i lia at vernet ikke blir til hinder for vegvedlikehold/nødvendige utbedringer. Kommunen mener samme prinsipp bør gjelde dersom grensen er satt inn mot jordkanter, hytter mm. slik at ønsket aktivitet ikke forhindres.

Havrefjell Turlag synes det er positivt at det er enighet om å gjennomføre frivillig vern av et stort område med viktig edellauvskog på Morkheia i Gjerstad. De mener det er bra at det viktige stinettet fra Holmen gård som Havrefjell Turlag meldte inn i april nå er tatt med på vernekartet, og at det blir lov til ordinært vedlikehold av disse stiene. Den stien turlaget ønsker å merke permanent er en del av den gamle og eksisterende stien som går fra de gamle nedlagte boplassene på Morkheia til utsikt og gammel dyrka mark på Løkkollen og videre fram til Løite-grenda. Turlaget skriver at det er ikke snakk om å opparbeide en ny

sti, kun merking og normalt vedlikehold av eksisterende sti. Innenfor verneforslaget går stien på tørr fastmark og de forventer ikke stor slitasje pga. ferdsel. Havrefjell Turlag ber om at stien blir tatt med på vernekartet.

Agder fylkeskommune uttalte seg i fm. oppstartvarselet at innenfor Morkheia er Holmen kartlagt som svært viktig friluftslivsområde, med funksjon som nærturterreng med merket rundløype, flere innfallsporter og utsiktspunkt.

Statsforvalteren viser til at mht. innspillet fra Gjerstad kommune, så ser det ut på kartet som at vernegrensen ligger inntil vegen i sør. Målestokken på kartet er stor, derfor kommer det ikke tydelig frem at grensen er lagt slik at det er tatt hensyn til vegvedlikehold og nødvendige utbedringer. Vernegrensen ligger 15 meter fra midtstripen på vegen, noe som vil komme tydeligere frem i jordskiftekartet. Grensene ved jordkanter, bygninger o.l. har grunneiere vært med på å bestemme. Disse skal også være satt slik at det er rom for ønsket aktivitet rundt.

Statsforvalteren har tatt med den eksisterende stien i stinettet som er i Morkheia naturreservat. Stien kan merkes slik som andre stier i reservatet. Verneforskriften åpner for vedlikehold av eksisterende stier uten at det trengs å søke om dispensasjon.

Muligheten for tradisjonelt friluftsliv og fiske opprettholdes i verneforslaget.

Avgrensning

Etter høring ble det gjort en mindre justering av avgrensningen ved at ca. 14 dekar ble tatt ut av gnr./bnr. 28/19 etter grunneiers ønske. Denne grenseendringen var tatt med i Statsforvalterens opprinnelig tilråding til Miljødirektoratet i januar 2024.

Etter at av tilrådingen ble sendt til Miljødirektoratet, så fikk Statsforvalteren informasjon om flere andre grenseendringer. Den største endringen er i nord i området, der grunneier på gnr./bnr. 28/2 trakk seg fra verneforslaget. Arealet består av hogstpåvirket furuskog og skog dominert av gran med enkelte gamle eike- og ospetrær, med en del død ved.

I tillegg er det gjort flere mindre grensejusteringer i forbindelse med taksering. På gnr./bnr. 23/12 er det tatt ut et mindre areal pga. en traktorveg i området. På gnr./bnr. 23/1 er grensen justert pga. kulturminner og skjøtsel av disse samt tilgang til et granplantefelt. På gnr./bnr. 23/9 er grensen justert pga. traktorveger i øverste del.

Samlet medfører dette en utgrensing av 145,8 dekar i forhold til høring. Statsforvalteren vurderer at disse endringene ikke har redusert verneverdiene i området vesentlig og at området fortsatt har kvaliteter som gjør at det kan fremmes for vern.

Verneforskrift

Etter at Statsforvalteren sendte sin tilråding til Miljødirektoratet har det kommet innspill fra rettighetshavere om å ta inn generelle unntak fra vernebestemmelsene i § 4, som tilrås blir tatt inn i forskriften slik:

f. oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt

h. forsiktig rydding av siktgater for småbusker og kvist ved jaktpost i forbindelse med storviltjakt

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som beskrevet over.

Miljødirektoratet viser til at det er et par "innhuker" nordøst i området. Statsforvalteren har opplyst at det er forsøkt å forbedre arronderingen ved å få med areal her, men at grunneierne ikke ønsket vern.

Når det gjelder "hullet" i sør (gnr./bnr. 23/1), så er det opplyst fra grunneier at de kaller dette for danseplassen, og beskriver at området er tilknyttet en gammel bosetning.

Grunneierne ønsker derfor å holde denne plassen åpen og fri for vegetasjon. I tillegg kan

det bli aktuelt å ta ut tømmer fra dette arealet, derfor er det lagt inn en "korridor" nordover mot avgrensningen

Optimalt sett, hadde det vært bedre for arronderingen av området og ha fått med noe areal særlig i "innhukene", samtidig støttes Statsforvalterens vurdering om at verneverdiene i området fortsatt er høye og at området kvalifiserer for vern.

Når det gjelder Havrefjell Turlags innspill må det søkes om dispensasjon for merking av denne, samt rydding dersom det er behov for det. Statsforvalteren kan vurdere å legge stien inn i vernekartet på et senere tidspunkt dersom de gir tillatelse til å merke stien, og slik at vedlikeholdet kan utføres med hjemmel i § 4.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Morkheia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har fått opplyst at oppføring av en liten gapahuk lå inne som ønske i tilbudet fra grunneier om frivillig vern. Statsforvalteren har vurdert at oppføring av en liten gapahuk ikke vil føre til at verneverdiene blir forringet.

Miljødirektoratet viser bl.a. til at plasseringen av gapahuken er på en treløs knaus uten spesielle naturkvaliteter, og at bestemmelsen i § 7 gir Statsforvalteren mulighet til å vurdere søknaden både mht. plassering, størrelse og utforming. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering om at en oppføring av en liten gapahuk her ikke vil forringe verneverdiene.

KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Morkheia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. Igletjenn naturreservat i Grimstad kommune, Agder

Areal 343 dekar, produktiv skog 298 dekar.

Inngrep: På Surtebuåsen er en traktorslepe.

Hovedsynspunkter i høringen

Statnett SF skriver at forslaget ikke vil berøre deres anlegg eller fremtidige planer, og har derfor ingen merknader.

NJFF-Aust-Agder er positive til vern da de mener dette ivaretar områder for vilt og fisk. Foreningen ønsker at det skal være lov å fiske og jakte som før, og at det vil være anledning til å ta ut elg og hjort som felles under jakta med motorisert kjøretøy.

Norges Orienteringsforbund gjør Statsforvalteren oppmerksom på Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet 22.04.2020. Forbundet viser særlig til foreslåtte endringer i forskriftsmalen punkt 1 og 2 som gjelder tilstrekkelig kartlegging av brukerinteresser og at hensynet til disse inkluderes i verneformålet, samt en ønsket presisering knyttet til gjennomføring av større arrangementer. Presiseringen innebærer at det kun vil være større arrangementer «som kan forringe verneverdiene» som vil være forbudt. Det er også gjort et forsøk på å klargjøre hva som ligger i begrepet «større arrangementer». Hovedsakelig innebærer denne klargjøringen at arrangementer vil måtte ha over 200 deltakere for å kunne defineres som «større». Fellesturer, fellestreninger, utsetting av turposter og lignende forutsettes å ikke gå inn under «større arrangement».

NVE viser til at Glitre Nett AS har uttalt seg til oppstartsmeldingen, og at de som områdekonsesjonær har kommentert at deres eksisterende eller planlagte prosjekter ikke blir berørt av verneforslaget. Så langt NVE kjenner til, er det ingen energi- og vassdragsinteresser tilknyttet foreslått verneområde ved Igletjenn.

Glitre Nett AS uttalte i sitt innspill til oppstartsmeldingen for Igletjenn at de ikke har noen innvendinger mot verneforslaget. De har derfor ikke uttalt seg til høringen.

DMF stod ikke på mottakerlisten da verneprosessen for Igletjenn ble startet opp, men de fikk mulighet til å uttale seg til høringen. DMF har ikke uttalt seg i høringen.

Statsforvalteren bemerker til innspillet fra NJFF-Aust-Agder at små- og storviltjakt samt fiske innenfor verneforslaget vil kunne foregå slik som før. Når det gjelder innspillet knyttet til bruk av nødvendig motorisert kjøretøy for uttransport av felt elg og hjort er det unntak i verneforskriften som åpner for dette. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort kan gjennomføres med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Det ligger i bestemmelsen at type kjøretøy som kan benyttes til dette formålet er jernhest/elgtrekker eller ATV med belter. Slik Statsforvalteren vurderer det, dekker vernebestemmelsene foreningens behov for uttransport av felt storvilt i naturreservatet. Når det gjelder Norges Orienteringsforbunds innspill bemerker Statsforvalteren at det kommer fram i forslag til verneforskrift at større arrangementer er forbudt, men at det kan åpnes for eksempelvis større orienteringsløp etter søknad til forvaltningsmyndigheten. Statsforvalteren påpeker at dette ikke innebærer at alle former for Orienteringsløp er forbudt, men at det er omfanget av arrangementet, og den samlede belastningen på verneverdiene, som avgjør om den ønskede aktiviteten er direkte tillatt etter forskriften eller ikke. Hva som avgjør hvorvidt et arrangement er «stort» må det imidlertid konkret tas stilling til i hver enkelt sak. Det er derfor viktig at aktuelle orienteringsklubber tar kontakt med forvaltningsmyndigheten i forkant av gjennomføring av ulike aktiviteter for at det skal kunne tas stilling til om aktiviteten kommer inn under stort arrangement eller ikke. Det foreslåtte verneområdet ved Igletjenn består av ulike skogtyper, som har ulik toleranse for slitasje som følge av gjennomføring av f.eks. orienteringsløp. Enkelte tider på året, som i hekketida for fugl, vil det også være negativt med forstyrrelser som følge av slike aktiviteter. Statsforvalteren ønsker derfor ikke å gi en generell åpning for gjennomføring av orienteringsløp i verneforskriften. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for rydding og merking av nye stier. Ifølge Statsforvalteren er det ikke kommet innspill på at det er konkrete planer om etablering av nye stier innenfor det arealet som er tilrådt for vern. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Igletjenn naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Igletjenn naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Revsdalen naturreservat i Lindesnes kommune, Agder

Areal 358 dekar, produktiv skog 350 dekar.

Inngrep: En traktorveg.

Hovedsynspunkter i høringen

Statnett SF, Statens vegvesen, Språkrådet og Norges Jeger- og Fiskerforbund har gitt uttalelse, og har ikke merknader til verneforslaget.

NVE bemerket at det er kartlagt digitalt kraftpotensial i området, og ber om at grunneiere blir gjort oppmerksomme på denne muligheten. NVE kan ikke se at Statnett SF og Glitre Nett AS er inkludert i adresselisten og ber om at de blir det.

Statnett SF har uttalt seg om vern og informerer om at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av de meldte områdene og har derfor ingen merknader.

Statsforvalteren har sendt høringen til Statnett og Glitre Nett AS. Statsforvalteren har informert grunneierne om at det er potensial for småkraft i området.

En del av traktorvegen hadde falt ut i høringskartet, den er tegnet inn på kartet.

Etter at Statsforvalteren hadde sendt sin tilråding til Miljødirektoratet, trakk grunneieren på eiendommen gnr./bnr. 701/2 sin del fra verneforslaget. Dette medfører en reduksjon på ca. 90 dekar. Arealet som er tatt ut består i hovedsak av furuskog i hogstklasse 5 på bonitet 8. Under naturkartleggingen i 2020 ble ikke arealet prioritert undersøkt fordi vegetasjonen var svært lik den fattige yngre furuskogen som ble sett ellers i området. Dette var tydelig fra flybilder og etter informasjon fra grunneier.

Statsforvalteren tilrår verneforskriften slik som i høringsforslaget, unntatt at bestemmelse i § 7 om øvelseskjøring er tatt ut.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som omtalt over.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Verneverdiene i området er først og fremst knyttet til grovvokst og gammel ospeskog på god bonitet i bekkekløfta samt mindre forekomster av lågurtskog. Miljødirektoratet mener verneverdiene fortsatt er høye og at området kvalifiseres for vern også etter ny avgrensning. Miljødirektoratet registrerer at bestemmelsen i § 7 om å kunne gi tillatelse til øvelseskjøring med formål nevnt i § 6 første ledd er tatt ut. Statsforvalteren har ikke kommentert eller begrunnet dette i sin tilråding, men har i ettertid forklart at det er gjort med bakgrunn i at de vurderer bestemmelsen som lite relevant for området. I og med at bestemmelsen har vært på høring tilrår direktoratet at bestemmelsen tas inn igjen.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut bestemmelse i § 7 om å kunne gi dispensasjon for å rydde og merke nye stier, etter dialog med Statsforvalteren. Ifølge Statsforvalteren hang bestemmelsen igjen fra gammel forskriftsmal og var tatt med ved en feil. Etter det direktoratet er kjent med, er det ikke kommet innspill som tilsier at dette er relevant bestemmelse for området.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Revsdalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Revsdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. Ruafjødd og Veiådalen naturreservat i Valle kommune, Agder

Areal 2730 dekar, produktiv skog 1048 dekar.

Inngrep: En traktorveg.

Hovedsynspunkter i høringen

Språkrådet, Statens vegvesen, Norges jeger- og fiskerforbund v/Aust-Agder lokallag og Statnett SF uttalte seg til verneforslaget, og hadde ingen merknader.

NVE opplyser om at det er digitalt kartlagt småkraftpotensial i området med et samlet potensial på ca. 8 GWh/år. NVE ber om at grunneier blir informert om dette.

NVE skriver videre at Glitre Nett har områdekonsesjon og eier nettanlegg som ligger nært verneforslaget. NVE kan ikke se at Statnett SF og Glitre Nett AS er inkludert i adresse-listen og ber om at de blir det. NVE ber spesielt om at Glitre Nett uttaler seg om vernet kan komme i konflikt med eksisterende eller fremtidige prosjekter. NVE ber Glitre Nett AS vurdere om de trenger standardbestemmelser som sikrer drift og vedlikehold, inkludert sikringshogst med tilhørende motorferdsel. NVE ber også nettselskapet å vurdere bestemmelser for oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftledning. NVE orienterer om at Statnett SF har uttalt seg og at de ikke har anlegg eller planer som blir berørt av verneforslaget og de derfor ikke har noen merknader.

Statsforvalteren har sendt høringen til Statnett SF og Glitre Nett AS. Statnett SF informerer om at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av de meldte områdene og har derfor ingen merknader. Videre har Statsforvalteren nevnt småkraft for grunneiere. Gloppefossen er lagt utenfor verneområdet. Statsforvalteren har ikke mottatt noe svar fra Glitre Nett AS, men dette vil bli videreformidlet til Miljødirektoratet dersom det kommer ettersendt.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut bestemmelse i § 7 om å kunne gi dispensasjon for å rydde og merke nye stier, etter dialog med Statsforvalteren. Ifølge Statsforvalteren hang bestemmelsen igjen fra gammel forskriftsmal og var tatt med ved en feil. Etter det Miljødirektoratet er kjent med, er det ikke kommet innspill som tilsier at dette er relevant bestemmelse for området.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Ruafjodd og Veiådalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at mht. digitalt kartlagte småkraftpotensialer så ligger både inntaks- og utslippspunkt utenfor verneforslaget. Det kan derfor være mulig å gjennomføre ev. utbygging her uten å komme i berøring med foreslått verneområde.

KLD viser til at minste avstand mellom vernegrense og kraftledning er ca. 40 meter.

Mellom grensen og ledningen er det her bl.a. treløs steinur og riksvei. Det er ikke behov for standardformuleringer om kraftledninger i verneforskriften.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Ruafjodd og Veiådalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13. Brånås naturreservat i Bamble kommune, Telemark

Areal 1726 dekar, produktiv skog 1600 dekar.

Inngrep: Traktorveg, kraftlinje med driftsveg.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane NOR, Forsvarsbygg, DMF og Telemark fylkeskommune har uttalt seg, og har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Språkrådet har ingen merknader. Navnet er egnet for området, og Brånås er eneste godkjente skrivemåte for naturnavnet i Sentralt stadnamnregister (SSR).

Lede AS har områdekonsesjon i området, men de har ikke eksisterende nettanlegg eller konkrete planer om å gjennomføre tiltak, innenfor det foreslåtte verneområdet.

Statnett er berørt ved at verneområdet er foreslått opprettet over det klausulerte byggeforbudsbeltet til eksisterende 420 kV-ledning Arendal – Bamble. Klausuleringsbeltet

er 40 meter bredt, 20 meter til hver side for senter av ledningen. Av hensyn til kapasitet har Statnett startet et prosjekt for etablering av ny kraftledning mellom Grenlandsområdet og Kristiansand. Eksakte traseer er ikke fastlagt, men Statnett vil generelt etterstrebe og bygge nye ledninger parallelt med eksisterende ledninger for å samle inngrep. Det er dermed aktuelt at en ny ledning vil gå gjennom området dette vernforslaget dekker. Dagens ledning vil ikke saneres. Det planlegges en ny ledning i tillegg til eksisterende. Det må sikres plass til fornyelsen ved at grensen for verneområdet legges i tilstrekkelig avstand fra klausuleringsbeltet til eksisterende transmisjonsnettledning. Statnett ber om at foreslått vern ikke legges nærmere enn 80 meter på nordsiden av kraftledningens senter. Dessuten bes det om at det eksisterende klausuleringsbeltet også unntas fra verneområdet. Det er vedlagt kartskisse til uttalelsen.

Forskriften må gi generelt unntak for drift og vedlikehold av transmisjonsnettanlegg i og inntil verneområdet og mulighet for oppgradering og fornyelse av transmisjonsnettledninger (for eksempel heving av spenningsnivå og økning av linjetversnitt). Statnett ber om at traséene som brukes til motorisert transport i forbindelse med drift og vedlikehold av ledningen, samt ledningens klausuleringsbelte, tas inn i vernekartet med tilhørende generelt unntak for motorisert ferdsel langs disse. Statnett vil oversende data for traséene som blir brukt slik at disse kan brukes som grunnlag til vernekartet. Ved motorisert transport med lettere beltekjøretøy på snødekt og frossen mark må det være mulig å fravike fastsatte traséer når dette er nødvendig av hensyn til fremkommelighet og sikkerhet. Denne typen transport vil uansett ikke påvirke verneformålet negativt. Det bemerkes videre at Statnett benytter helikopter til arbeid i forbindelse med vedlikehold, feilsituasjoner eller havari. Det bes derfor om at nødvendig arbeid med helikopter, herunder landing, gis et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene i forskriften da aktiviteten ikke er i konflikt med verneformålet. NVE ber statsforvalter om å imøtekomme Statnett sine ønsker og fortsette dialog med Statnett slik at løsningsforslaget tar hensyn til drift, vedlikehold og oppgradering av transmisjonsledning og en eventuell bygging av ny ledning.

NJFF Telemark uttaler at deres interesser i hovedsak er ivaretatt. De påpeker likevel at storvilt bør sløyfes fra bestemmelsen om "Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn for storviltjakt.», og at den heller kan lyde «Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn for jakt.». Det finnes flere jaktformer på småvilt også, der man kan ha god nytte av et jakttårn og forsiktig rydding av småkvist. Tillatelse til fiske mangler, men mulig dette er uaktuelt i bekkene der uansett. I tillegg er det foreslått bålforbud selv om arealet på reservatet normalt tilsier at det ikke skal være nødvendig.

Statsforvalterens kommentarer og tilråding

NJFF Telemark ønsker endring i ordlyden i to bestemmelser under § 4 til å gjelde vilt og ikke kun storvilt. Nevnte bestemmelse følger mal utarbeidet av Miljødirektoratet, og en eventuell endring i ordlyden bør derfor vurderes av Miljødirektoratet. Statsforvalteren ber derfor direktoratet om å vurdere innspillet. Det er åpnet opp i forskriften for bålrensing med tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved. Området er relativt stort, og det er ingen spesielle grunner til at området bør ha bålforbud hele året. Når det gjelder fiske, så har ikke Statsforvalteren ansett det som nødvendig å ta det med i vernebestemmelsene, da det ikke er vann innenfor området med fiskemuligheter.

Statnett ber om at avgrensning av verneområdet må ta hensyn til det eksisterende og fremtidige kraftlinjer. Statsforvalteren ser utfordringen med planlegging og etablering av nye kraftlinjer, men siden det ikke vises til konkrete planer med fastlagt trasé for ny kraftledning, ønsker Statsforvalteren ikke å ta ut nevnte areal for en mulig fremtidig utbygging. Bygging av en parallell kraftledning av denne dimensjonen vil kunne påvirke verneverdiene negativt, både innenfor sonen for en slik utbygging og i tiliggende skogareal.

Når det gjelder normalt vedlikehold av ryddebeltet vil det ivaretas av forskriftens bestemmelse § 4 i, og Statsforvalteren ser derfor ikke behov for å ta ut areal rundt eksisterende kraftlinje. Nødvendig felling av enkelttrær utenfor ryddebeltet som kan medføre problem for ledningen, vil normalt omfattes av bestemmelse om drift og vedlikehold i forskriften, jf. § 4 i.

Statsforvalteren har tatt Statnetts innspill til motorisert ferdsel på etablerte kjøretraseer/ driftsveger inn i forslaget til vernebestemmelser jf. § 6 c, og vegen er markert i vernekartet. Bruk av helikopter omfattes ikke av vernebestemmelsene så lenge det ikke er behov for landing og forstyrrelsen er kortvarig. Landing med helikopter inngår i motorferdsel-bestemmelsene i § 6 og 7.

Mht. NVEs uttalelse om behov for vedlikehold og tilsyn med kraftledninger, har Statsforvalteren imøtekommet dette ved å ta inn bestemmelser i forskriften.

Statsforvalteren har gjort en mindre justering av vernegrensa mot vest slik at traktorveg ligger utenfor.

Det er i verneforskriften gjort enkelte endringer. Tidligere foreslått bålforbud i forskriften, er endret til at bålbrekking med tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved er tillatt jf. § 4 k. Det er tatt inn følgende bestemmelser om motorisert ferdsel i forbindelse med akutt utfall, drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinje i § 6:

- b. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport utenom driftsvei for kraftledningen skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.*
- c. Nødvendig motorferdsel på driftsvei og kraftledningen avmerka i vernekartet i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornying av eksisterende energi- og kraftanlegg.*

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Brånås naturreservat.

Klima- og miljødepartementet legger til grunn at det i dette tilfellet foreligger planer om framføring av ny 420 kV kraftledning mellom Sørlandet og Østlandet som vil være svært viktig for kraftsystemet.

Konsesjonsbehandlingen av en ny kraftledning kan, etter en samlet vurdering av fordeler og ulemper ved ulike aktuelle trasevalg, inkludert konsekvenser for naturmangfold, konkludere med at ny kraftledningen bør bygges parallelt med dagens kraftledning, enten på nordsiden eller på sørsiden av eksisterende kraftledning.

Det understrekes at man ikke kan forhåndskonkludere med at ny kraftledning bør legges parallelt inntil eksisterende 420 kV ledning gjennom det foreslåtte Brånås naturreservat, og heller ikke om på hvilken side av eksisterende ledning ny ledning i så fall bør plasseres. KLD har vurdert et alternativ hvor man grenser ut av det foreslåtte verneområdet et belte som omfatter eksisterende kraftledning inkludert ryddebelte på 40 meter samt rom for ev. ny kraftledning inkludert ryddebelte både nord for og sør for eksisterende kraftledning. Dette vil innebære at det foreslåtte naturreservatet blir todelt, hvor de to delene blir adskilt av et belte på 120 meters bredde. Totalt utgår da 108 dekar av det foreslåtte naturreservatet. Forutsetninger for en slik løsning er:

1. Det skal på denne strekningen også vurderes alternative traseer for ny kraftledning som ikke vil berøre det foreslåtte Brånås naturreservat.
2. Når det etter en helhetlig vurdering er fattet konsesjonsvedtak om ny kraftledning, innlemmes i Brånås naturreservat de deler av beltet på 120 meter som ikke er

ryddebelte for kraftledninger. Dvs. at man innlemmer i naturreservatet enten 40 meter eller 80 meter av den midlertidige avsatte sonen på 120 meter.

Naturmangfoldloven § 34 har følgende krav: *«Verneområdets geografiske utstrekning skal samsvare med verneformålet. Ved avgrensing av verneområdet skal det legges vekt på å ivareta økologiske funksjoner av betydning for verneformålet og økosystemets tåleevne mot ytre påvirkninger.»* KLD vurderer at selv om verneområdet blir todelt vil den økologiske funksjonen i stor grad ivaretas. Dagens 420 kV kraftledning har ryddebelte på 40 meter og skogen er i stor grad ryddet under kraftledningen gjennom det foreslåtte naturreservatet, slik at det økologisk funksjonelle arealet med skog i praksis er todelt allerede. Det er påvist viktige skogtyper og flere rødlistede arter i det foreslått verneområdet, dette er arter som antas å ha en viss spredningsevne slik at den ikke-vernede avstanden på 120 meter ikke antas å være avgjørende for ev. spredning av disse artene mellom de to delene av naturreservatet. Det er også en svært liten andel av vernearealet som tas ut som omfatter kartlagte naturtyper, dvs. arealer som er spesielt viktige for naturmangfold. Når det gjelder verneområdets samlede funksjon for truede og nær truede arter reduseres totalt verneareal fra 1834 til 1726 dekar, en reduksjon på ca. 6 %. Samlet sett vurderes det at uttak av arealet vil ha en negativ effekt men likevel ikke i vesentlig grad vil svekke verneområdets samlede økologiske funksjoner som er av betydning for å ivareta verneformålet og områdets tåleevne mot ytre påvirkning. Ut fra dette, og med særlig vekt på å ivareta fremtidig forsyningssikkerhet av nasjonal betydning, tilrår KLD å grense ut et belte på 120 meters bredde, totalt 108 dekar, som omfatter eksisterende kraftledning inkludert ryddebelte og evt. ny kraftledning inkludert ryddebelte. For øvrig vises til forutsetningen nevnt over om at man senere vil innlemme i naturreservatet enten 40 meter eller 80 meter av den midlertidige avsatte sonen på 120 meter. Dette vil styrke verneområdets økologiske funksjoner, jf. naturmangfoldloven § 34.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Brånås naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

14. Ånås naturreservat i Kviteseid kommune, Telemark

Areal 3999 dekar, skogareal 2206 dekar, produktiv skog 816 dekar.

Inngrep: Traktorveger.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF, Språkrådet, Bane Nor og Statnett har ikke merknader.

Lede AS sier at de ikke har områdekonsesjon eller anlegg i Kviteseid kommune. De ber Statsforvalteren om å kontakte områdekonsesjonær DE Nett AS for uttalelse.

To privatpersoner, på vegne av dødsbo gnr./bnr. 20/4, har ønske om å kunne bygge opp en nedrast tømmerkoie, og ønsker i forbindelse med dette å ta ut et areal på ca. 3 dekar. De ønsker at stien inn mot koia ikke skal synliggjøres. De regner med at transport av nødvendige materialer inn til koia/hytta blir innvilget for scooter eller helikopter. De ønsker også mulighet til å frakte gass og ved til koia/hytta med scooter etter søknad. NVE uttaler at det er kartlagt flere digitale potensielle småkraftverkprosjekter innenfor verneforslaget. De sier videre at områdekonsesjonær De Nett AS har blitt oppfordret til å utale seg, men at de ikke har benyttet seg av muligheten. NVE ber De Nett AS uttale seg om eksisterende og fremtidige prosjekter i området selv i tilfeller uten konflikter. NVE skriver følgende til oppstartsmeldingen: *«DE Nett AS har områdekonsesjon. Det er*

kartlagt flere digitale potensiale småkraftverk i det foreslåtte verneområdet i Kvernbecken. Samlet er det et årlig produksjonspotensial på 2,25 GWh/år fordelt på 2 prosjekter. Det ene potensialet utgjør 0,79 GWh/år og har en utbyggingskostnad på 7,5 NOK/kWh (2022-priser). Sammenlignet med andre kraftverk som har fått konsesjon, men som ikke er bygget blir dette digitale småkraftpotensialet vurdert til å ligge blant de 20 % dyreste prosjektene. Mens det andre potensialet utgjør 1,46 GWh/år og har en utbyggingskostnad på 5,6 NOK/kWh (2022-priser). Dette småkraftpotensialet er vurdert til å ligge nær gjennomsnittet av konsesjonsgitte vann- og vindkraftprosjekter.»

Statsforvalteren viser til at det ikke har kommet uttalelse fra DE Nett AS.

Innspill fra to privatpersoner er imøtekommet ved å ta ut et areal på ca. 3 dekar på gnr./bnr. 20/4 i forbindelse med at de ønsker å gjenoppføre en nedrast koie. Stien inn til koia må inn i vernekartet. Stien over Hyvre kan ryddes og vedlikeholdes som tidligere selv om området blir vernet, dette går fram av forskriften § 4 bokstav e.

Mht. ønske om å kunne frakte inn ved, materialer og utstyr til en framtidig hytte, har Statsforvalteren konferert med Miljødirektoratet. Miljødirektoratet sier at det ikke er ønskelig å ta inn bestemmelse i forskriften som åpner for motorferdsel for frakt av utstyr til noe som ikke eksisterer i dag. Direktoratet sier videre at det vil være mulighet for å søke om dispensasjon etter § 48 dersom det i framtiden vil bli gjenoppført koie, og det er behov for motorisert ferdsel for transport av utstyr til denne. Statsforvalteren har forstått det slik at traséen for å frakte slikt utstyr vil følge eksisterende sti inn i området (vist i vernekartet) når det ikke har kommet fram alternativ trasé under verneprosessen. Statsforvalteren mener at man da må frakte utstyr på snødekt mark for å unngå kjøreskader.

Til uttalelsen fra NVE forholder Statsforvalteren seg til at grunneierne har kommet med tilbud om frivillig vern og ikke har gitt signaler under verneprosessen om at de har andre planer for området når det gjelder vannkraftutbygging.

I etterkant av at Statsforvalteren hadde sendt sin tilråding ble det anbefalt i dialog med grunneier å ta ut ca. 3,6 dekar i sørøst slik at et vannverk med tilhørende vannrør ble lagt utenfor verneforslaget. Statsforvalteren mener også traktorveger til vannverket burde tas ut da disse vil være naturlig å bruke i forbindelse med vedlikehold og ev. oppgradering/utvidelse av vannverket, men overlater endelig avgjørelse til Miljødirektoratet.

Etter høring er det gjort en mindre justering i forskriften § 7 bokstav c og oppretting av listen over gnr./bnr. i § 2.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet støtter at det lokale vannverket med tilhørende vannrør og traktorveg-traséer i sørøst er grenset ut slik det er i Statsforvalterens tilrådingskart.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for å søke om motorisert ferdsel i forbindelse med beiting. Det er ikke dokumentert et særskilt behov for denne åpningen, og er heller ikke i tråd med forskriftsmal og praksis.

Det kartlagte digitale potensialet for småkraftverk ligger i tilknytning til Kvernbecken.

Denne ligger i sin helhet utenfor vernegrensen.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Ånås naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Ånås naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

15. Kringsås naturreservat i Midt-Telemark kommune, Telemark

Areal 2526 dekar, produktiv skog 2355 dekar.

Inngrep: Traktorveger, en telemast med strømkabel og tilhørende bygning.

Hovedsynspunkter i høringen

BaneNor og Forsvarsbygg har gitt uttalelse, og har ikke merknader.

Gvarv Turlag arrangerer fellestur til Kringsås med noen års mellomrom, på det meste med opp mot 30 personer på turene. De ser for seg at de i framtida kan ta over ansvaret for rydding og vedlikehold av sti dit. Samtidig mener de vernereglene samsvarer med deres aktivitet. I uttalelsen nevner de flere stier i tilknytting til verneforslaget som ikke har kommet fram i høringskartet. Det er laget en grov kartskisse over disse stiene, men det er usikkert hvor disse eksakt går i terrenget.

Lede AS skriver at de har ikke områdekonsesjon i Midt- Telemark kommune og ber Statsforvalteren kontakte Føre AS. Lede AS har elektriske anlegg nær verneforslaget, det er viktig å sikre at det kan utføres nødvendig drift, vedlikehold og fornyelse av anleggene. Det er to kraftledninger sørvest for verneforslaget og at de eier den lengst vest, mens Statnett SF eier den andre. Lede AS viser til at avstanden til verneområdet er tilstrekkelig. Det foreligger ikke planer om utvikling av regionalnettanlegg nær verneforslaget.

Statnett SF uttaler at planlagt vern ikke berører Statnett SF sine anlegg eller framtidige planer. Statnett har derfor ingen merknader.

NVE peker på at innenfor verneforslaget er kryssende nettanlegg driftet av Føre AS. NVE mener at det mangler følgende åpninger i forskrifta som de ber Statsforvalteren å ta inn:
§ 6 (Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene): Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.
§7 (Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser): Oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4.

NVE ber Føre om å uttale seg om eksisterende og framtidige planer i området.

Norges geologiske undersøkelse (NGU) viser til to registreringer i NGUs mineralressurs-database i og ved verneforslaget. Kringsås molybden er klassifisert å ha liten eller ingen offentlig betydning. Etter nye undersøkelser på i 2024 mener de at det ikke er grunnlag for at registreringen bør omklassifiseres. For Ransvik kis-/kobber-registrering finnes det ikke tilgjengelig informasjon, og uten det kan man ikke klassifisere denne registreringen.

DMF uttaler at de i forbindelse med oppstart opplyste om verneforslagets berøring med kobberforekomsten Ransvik 3. De ba der om at det ble innhentet mer kunnskap om forekomstene med tanke på konsekvenser for mulig tilgang på egne mineralske ressurser og forekomstenes samfunnsmessige betydning. For forekomsten Ransvik opplyser NGU at det ikke finnes mer informasjon tilgjengelig. DMF vurderer derfor at det ikke finnes informasjon som tilsier at det er vesentlige verdier knyttet til framtidig utvinning av forekomsten. Det skriver at det bør gå fram av tilrådingen at det ikke er funne informasjon som tilsier at viktige ressurser påvirkes av å opprette et naturreservat.

Forum for natur og friluftsliv i Telemark er positive til verneforslaget.

Statsforvalteren viser til at Føre AS har fått alle dokumentene i forbindelse med høringen, men det er ikke mottatt noen uttalelse til tross for at NVE spesifikt har bedt de om å uttale seg om eksisterende og framtidige planer innenfor området. Den aktuelle ledningen er 22

kV. Denne lå opprinnelig i kanten av området. Statsforvalteren har derfor foreslått å ta arealet samt en sikringssone ut av verneforslaget.

Mht. innspill fra Gvarv turlag åpner forskriften for rydding og vedlikehold av eksisterende stier. For stier som ikke var kjent på vernetidspunktet og derfor ikke har kommet med i vernekartet kan en søke om å rydde disse. Når det gjelder stiene som turlaget nevner så vil Statsforvalteren søke å hente inn korrekte traséer for disse.

Det er tatt ut et areal på ca. 20,5 dekar etter høring for å grense ut ei hytte og den delen av en kraftledningstrasé som opprinnelig lå innenfor verneforslaget. Etter at Statsforvalteren sendte sin tilråding, har grunneier på eiendommen 146/2 trukket sitt tilbud. Det medfører at ca. 43 dekar har blitt grenset ut.

I forbindelse med at kraftledningstrasé er grenset ut av verneforslaget fjernes også flere av unntakene som var knyttet opp til denne i verneforskriften. Dette gjelder for:

§4 j. drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet.

§4 k. oppgradering eller fornying av kraftleidningar for heving av spenningsnivå og auke av linjetverrsnittet, når tiltaket ikkje skader verneverdiane angitt i verneformålet nemneverdig.

§7 j. naudsynt motorferdsel i samband med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornying av eksisterende kraftledning.

I tillegg er i § 4 tatt inn åpning for vedlikehold av telemast med tilhørende bygning og strømledning. I § 7 er tatt inn at en kan søke om motorferdsel i forbindelse med beiting. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for å søke om motorisert ferdsel i forbindelse med beiting. Det er ikke dokumentert et særskilt behov, og er ikke i tråd med mal og praksis. Det foreslåtte verneområdet grenser til eksisterende kraftledning. Miljødirektoratet tilrår derfor å ta inn igjen bestemmelse i *§ 4 for drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg inntil verneområdet og i § 6 for naudsynt motorferdsel i samband med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta.*

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Kringsås naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at kraftledningen ligger nær vernegrensen, og i dette tilfellet tas det inn i verneforskriften alle standardbestemmelser om kraftledninger. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Kringsås naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

16. Storemyråsen naturreservat i Notodden kommune, Telemark

Areal 1225 dekar, produktiv skog 1196 dekar.

Inngrep: En traktorveg.

Hovedsynspunkter i høringen

Telemark fylkeskommune, Lede AS og Bane NOR har uttalt seg og har ikke merknader. NVE viser til at Statnett SF og områdekonsesjonærer Everket AS har uttalt at de ikke har merknader. NVE kan dermed ikke se noen energi- og vassdragskonflikter i verneforslaget.

Statnett uttaler at nettanlegg ligger nært men utenfor forslaget, og de har ikke merknader. NJFF Telemark uttaler at forslaget i hovedsak ivaretar NJFF Telemarks interesser. De påpeker at ordet «storvilt» bør sløyfes i § 4f/§ 4i og at bestemmelsen heller kan lyde *Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn for jakt.* Det er flere jaktformer for småvilt også, der man kan ha god nytte av et jakttårn og forsiktig rydding av småkvist.

En grunneier har følgende forslag til endringer i verneforskriften:

Angående §6, pkt. c.: «AVT» endres til «ATV»

Angående §9: Brann som skjøtselstiltak er ikke tillatt uten tillatelse fra grunneier, og ved evt. oppstått brann skal det iverksettes tiltak for slukking som i annen skog med mindre annet er avtalt med grunneier.

Angående §10: Forvaltningsplanen kan ikke legge begrensninger eller føringer på unntakene fra vernebestemmelsene beskrevet i §4.

DMF har gitt uttalelse til oppstartsmeldingen og hadde ikke merknader til verneforslaget.

Språkrådet ga også uttalelse til oppstartsmeldingen hvor de pekte på at navnet Storemyråsen ikke er registrert i SSR. De spør om navnet er kjent og brukt lokalt og om skrivemåten er i samsvar med lokal uttale. De skriver videre at de ser at navnet Storemyr er delvis innenfor områdegrensene, men at verneforslaget ligger på en del av Folslandåsen.

Statsforvalterens kommentarer

Til innspill fra NJFF Telemark vil Statsforvalteren vise til at de i utarbeidelsen av forskriften har fulgt Miljødirektoratets mal. Der går det frem at ordet «storvilt» skal benyttes. I forbindelse med en tidligere vernesak har Miljødirektoratet kommentert den samme problemstillingen på følgende måte: *«...muligheten for å kunne sette opp mobile jakttårn i forbindelse med storviltjakt ligger ikke inne i verneforskriftene som standard, men er en mulighet som kan vurderes etter innspill fra grunneiere og brukere gjennom verneplanprosessen. Den legges da enten inn som et søknadspliktig tiltak i § 7 eller som et direkte tillatt tiltak i § 4 der miljøvernmyndighetene vurderer at det er forsvarlig.*

Hovedformålet med verneforskriften er å ivareta verneformålet, og da må det settes begrensninger på tiltak det kan åpnes for. Det er gjort en vurdering av at behovet for å kunne sette opp jakttårn er mest relevant i forbindelse med storviltjakt. Det er derfor ikke aktuelt å endre dette til å gi en generell åpning til å sette opp jakttårn til all type jakt.»

Forskriftens § 4 åpner for forsiktig rydding av småkvist i forbindelse med storviltjakt.

Når det gjelder innspill fra grunneier om brann som skjøtselstiltak er det en selvfølge ved ev. gjennomføring av brann som skjøtselstiltak at grunneier er forespurt. Statsforvalteren er samtidig avhengig av et samarbeid med kompetente fagorganer som brannvesen og flere nivåer innenfor forvaltningen.

Statsforvalteren kan ikke se at en eventuell fremtidig forvaltningsplan vil endre på unntaksbestemmelsene i § 4.

I tilbudsdokumentet fra Norges Skogeierforbund kalles tilbudsområdet Storemyråsen.

Statsforvalteren brukte navnet Storemyråsen i forbindelse med høringen. Språkrådet påpekte at det var registrert en myr delvis innenfor verneområdet som het Storemyr.

Statsforvalteren har derfor valgt å kalle verneforslaget for Storemyråsen. Selve navnet Storemyråsen/Stormyråsen er imidlertid ikke å finne på noe kartgrunnlag, noe Språkrådet påpekte i forbindelse med oppstartsmeldingen. Statsforvalteren tilrår likevel navnet *Storemyråsen* som i høringsforslaget.

Det er etter høring kommet innspill via AT Skog på vegne av grunneier om at 17 dekar tas ut. Det dreier seg om arealer som har vært hogd.

Det er etter høringen foretatt en mindre endring av verneforskriften. Det gjelder åpning for motorisert ferdsel i § 7 bokstav i for tiltak i § 4 (beiting og utsetting av saltsteiner), og tiltak i § 7 (istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner).

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for å søke om motorisert ferdsel i forbindelse med beiting. Det er ikke dokumentert et særskilt behov for denne åpningen, og er heller ikke i tråd med forskriftsmal og praksis.

En forvaltningsplan kan gi retningslinjer, men disse kan ikke påvirke rammene for en bestemmelse.

Naturnavnet Storemyråsen er ikke registrert i Sentralt stadnamnregister (SSR). Det bør reises navnesak for området for å få det godkjent. Hvis Kartverket underkjenner dette navnet kan det medføre at området må endre navn i ettertid.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Storemyråsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Storemyråsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. Brokefjell naturreservat (utvidelse) i Kviteseid og Seljord kommuner, Telemark

Utvidelse 15 712 dekar, produktiv skog: 9429 dekar. Nytt totalareal 26 622 dekar.

Inngrep: En skogsbilveg, traktorveger.

Hovedsynspunkter i høringen

BaneNor og Forum for natur og friluftsliv Telemark har gitt uttalelse og har ikke merknad. Språkrådet har ingen merknader til at navnet Brokefjell naturreservat blir videreført på det utvida verneområdet. De gjør oppmerksom på at navnet på det eksisterende naturreservatet fremdeles ikke er registrert i Sentralt stadnamnregister (SSR).

Kartverket viser til Språkrådet som skriver at Brokefjell naturreservat ikke var registrert i Sentralt stadnamnregister (SSR). Videre skriver Kartverket at de nå har registrert naturreservatet i SSR, på bakgrunn av verneforskrift av 9.7.1993.

NGU skriver at rett i utkanten av verneforslaget har NGU to kobberregistreringer og en registrering av pegmatittisk feltspat. Av DMF er disse omtalt som Einangsdalen (kobber) og Eiangstølen (feltspat). De to registreringene samsvarer trolig med gamle Eiang gruve og Eiang skjerp i nærhet av Eiangstaul. Det var prøvedrift på Eiang gruve på midten av 1800-tallet, men etter det har de fått lite oppmerksomhet. Et forsøk på å finne igjen gruva i 1961 var mislykket. Feltspatregistreringa Eiangstøl har det dessverre ikke vært mulig å finne mer informasjon om. Det er nevnt i eldre litteratur at Eiang gruve og Eiang skjerp opptrer i forbindelse med pegmatittiske feltapatholdige ganger. Fra pågående berggrunnskartlegging i Telemark (NGU 2024) er det godt kjent at det finnes en rekke små pegmatitter i området. Selv om både kvalitet og kvantitet på feltspaten på Eiangstøl er ukjent, er det svært få, om noen av pegmatittene i området som er av en størrelse som vil være av interesse å utvinne i dag dersom kvaliteten skulle være rett.

DMF viser til sitt innspill til oppstartsmeldingen hvor de ba om at det hentet inn mer kunnskap om mineralforekomstene Eiangstøl1 og Einangdalen2. DMF skriver videre at NGU informerer om at kobberregistreringene i Einangsdalen trolig samsvarer med en

gammel gruve og skjerp hvor det var prøvedrift på 1800-tallet. Kvalitet og kvantitet på feltspaten ved Eiangstøl er ukjent, men NGU skriver at det er svært få, om noen, av pegmatittene i området som er av en størrelse som vil være av interesse å utvinne i dag selv om kvaliteten skulle være god nok. DMF vurderer derfor at forekomstene ikke er til hinder for å gå videre med verneprosessen. Det bør gå fram av tilrådingen at informasjonen fra NGU ligger til grunn for vurderingene av virkningene av å opprette naturreservatet.

Lede AS skriver at de ikke har områdekonsesjon i Seljord eller Kviteseid kommune. De ber derfor Statsforvalteren om å kontakte gjeldende områdekonsesjonær, Telemark Nett AS, for uttalelse. Lede har ikke anlegg som er etablerte etter anleggskonsesjon innenfor kommunen. Videre sier Lede AS at det ikke foreligger planer om utvikling av regionalnett-anlegg nær det foreslåtte verneområdet.

NVE skriver at det ikke er nettanlegg i området. NVE har sendt kopi av sin uttalelse til Telemark Nett AS som er områdekonsesjonær og ber om at de uttaler seg om eksisterende og om planlagte prosjekter i området. Videre sier NVE at verneforslaget grenser til høyeste regulerte vannstand (HRV) for reguleringsmagasinet Bandak som benyttes av vannkraftverket Hogga som er eid av Statkraft Energi AS. Skiens Brukseierforening er tiltakshaver. De ber Statkraft og Skiens Brukseierforening om å uttale seg om det er behov for rydding av vegetasjon eller motorisert transport i verneområdet. De ber også om at de vurderer om det kan være aktuelt med en økning av HRV i framtida.

Statnett sier at forslaget ikke kommer i konflikt med deres anlegg eller framtidige planer.

Statkraft Energi AS sier at de støtter NVE sin uttalelse, og vil minne om at det må tas inn åpninger i verneforskriften slik at de som regulant har lov til å drifte/vedlikeholde og ta seg inn til reguleringsområdet med motorisert ferdsel. De ber og om å få mulighet til å rydde skog om det er nødvendig.

Grunneier på gnr./bnr. 17/10 og 22/1 uttaler at det er viktig å opprettholde tilgang, bruk og vedlikehold av hytte og mulighet for å drive jakt på eiendommen. Gjeldende forskrift ga mulighet til å hogge ved til hytta. Her viser han til en godkjent plan for det, referert i gjeldende forskrift kapittel VI punkt 3. Han syntes ikke dette var en god ordning, og viser videre til forslag til forskrift i høringen der han nå vil måtte søke om å ta ut ved til hytta. Han stiller spørsmål også ved om dette egentlig er en god løsning. Han spør videre om ATV regnes som et kjøretøy som sett varige spor i terrenget og viser til at det er vanlig å benytte ATV for å frakte ut felt storvilt.

Statsforvalteren har ikke mottatt høringsuttalelse fra Telemark Nett AS. Telemark Nett AS ga uttalelse til oppstartsmeldingen, men denne var direkte knyttet til et annet område. Mht. innspill fra Statkraft Energi AS om behov for motorisert ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold og nødvendig rydding av skog så anser Statsforvalteren at behovet for slike tiltak i dette området må være små. Derfor vises til forskriften § 8 for generelle dispensasjonsbestemmelser hvor man kan søke om tillatelse til samfunnsviktige tiltak. Når det gjelder innspill fra grunneier i eksisterende verneområde om å kunne ta ut ved, så lå det inne i eksisterende forskrift en åpning for uttak av ved i henhold til godkjent plan. Statsforvalteren vurderer at det ikke er aktuelt å utarbeide en ny plan for uttak av ved, og derfor ble det hørt på et forslag om å uttak av ved i § 7 etter søknad. I slike tilfeller kan Statsforvalteren gi flerårige tillatelser. Det er vanlig å gi slike tillatelser for 5 eller 10 år om gangen. Statsforvalteren vil i en slik søknad anbefale at det tas ut lauvtre av mindre dimensjoner og unngår gamle bartre innenfor en sone på 2 dekar. Statsforvalteren har valgt å ikke tegne inn en slik sone på kartet. Statsforvalteren mener et forsiktig uttak av ved ikke vil true verneverdiene eller komme i konflikt med verneformålet.

Når det gjelder bruk av ATV til jakt, vil Statsforvalteren presisere at ATV kan etter § 6 punkt b bare brukes på veger. ATV er ikke blant kjøretøy som en regner ikke setter spor i terrenget, men man kan i § 7 bokstav c søke om bruk av andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy. Her kan ATV være et aktuelt kjøretøy, men under forutsetning av at det er montert belter på den slik at den flyter oppå marka uten å sette varige spor.

Det har også kommet innspill fra grunneier om ønske om å kunne rydde skogsbilvegen inntil 10 meter fra midten og ut til sidene av vegen. Bakgrunnen er å kunne fjerne eventuelle vindfall eller snøbrekk som hindrer framkommeligheten på vegen. Når det gjelder vedlikeholdsbestemmelsen i forskriften, så menes det tiltak eller arbeid for å holde vegen ved like og opprettholde vegens standard som på vernetidspunktet. Eventuelt vindfall eller snøbrekk som hindrer framkomsten på vegen, kan fjernes i medhold av standardbestemmelsen for vedlikehold. Bestemmelsen omfatter ikke forebyggende rydding i fast bredde slik Statsforvalteren oppfatter grunneiers ønske. Bruken av vegene vil ha betydning for hva som er nødvendig rydding. Det er ikke ønskelig å legge inn en fast sone for rydding eller bestemmelse som går ut over vanlig vedlikehold.

Statsforvalteren tilrår navnet *Brokefjell* som i høringsforslaget.

Ordlyden i enkelte bestemmelser er endret uten at det endrer restriksjonsnivået. Ellers er det er i forbindelse med høringen gjennomført noen endringer i verneforskriften:

- § 6 bokstav c er følgende tekst tatt ut: *motorferdsel på bilvegar i reservatet i samband med bruk og tilsyn av eigedommar*
- I § 6 bokstav b og § 7 bokstav c er ordet *villsvin* tatt ut.
- Bestemmelsen i § 6 bokstav d *naudsynt motorferdsel for transport av ved, materialar og utstyr til eksisterande hytte på gnr./bnr. 17/10, 22/1* er flyttet til § 7 bokstav h.
- I § 7 er det lagt til en bestemmelse som var avglemt ved høring: *naudsynt motorferdsel i samband med aktivitetar etter § 4 bokstav d, e og f og § 7 bokstav a, d og f.*

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering knyttet til innspillet fra Statkraft Energi AS. Hoveddammen i Hogga-kraftverket ligger nedenfor Flåvatnet. Det er ingen tekniske inngrep, så vidt vi kan se, langs Kviteseidvatnet. Etter vår mening vil det derfor også være svært lite sannsynlig at det skulle dukke opp behov for å gjøre tiltak, inkl. behov for motorferdsel, innenfor det foreslåtte verneområdet. Det har ikke kommet innspill knyttet til framtidig heving av HRV. Bandak-magasinet har en HRV på drøyt 72 meter, jf. konsesjonen fra 1890. Bandak-magasinet er stort, og vi ser at en heving av HRV her vil ha store konsekvenser for landbruk, boliger, hytter og infrastruktur. Vi antar at det er derfor dette ikke har blitt trukket fram verken av NVE eller regulanten.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for å søke om motorisert ferdsel i forbindelse med beiting. Det er ikke dokumentert et særskilt behov for denne åpningen, og er heller ikke i tråd med forskriftsmal og praksis.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Brokefjell naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at området grenser til HRV for reguleringsmagasin. KLD foreslår at det for dette området tas inn følgende i verneforskriften i § 7: *«nødvendig erosjonssikring langs reguleringsmagasinet, og nødvendig rydding langs reguleringsmagasinet i forbindelse med flom og skred.»*

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Brokefjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

18. Heggeneset naturreservat i Seljord kommune, Telemark

Areal 2233 dekar, produktiv skog 2171 dekar.

Inngrep: Kraftledning, traktorveger. Riksveg 36 går i tunell under området i sør.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF, BaneNor, Statnett SF og Språkrådet har gitt uttalelser, og har ikke merknader.

Språkrådet viser til at Kartverket reiste navnesak på Heggenes(et) 5.6.2023, og at Språkrådet sendte tilråding til Kartverket 28.6.2024.

Lede AS uttaler at de ikke har områdekonsesjon i Seljord kommune og ber derfor Statsforvalteren om å kontakte Telemark Nett AS. Lede har ikke anlegg som er etablert etter anleggskonsesjon innenfor kommunen. Det foreligger ingen planer om utvikling av regionalnettanlegg nær ved det foreslåtte verneområdet.

NVE uttaler at det innenfor det foreslåtte verneområdet Heggeneset er et kryssende nettanlegg driftet av Telemark Nett AS. Standardformuleringer for energi- og kraftanlegg er lagt inn i forskriften. NVE ber Telemark Nett AS om å utale seg om behovet knyttet til eksisterende eller planlagte prosjekter i verneområdet.

Verneområdet grenser mot reguleringsmagasinet Seljordvatnet. Det er kommunen som er innehaver av reguleringskonsesjonen. NVE ber Statsforvalteren om å ta kontakt med kommunen slik at de får mulighet til å uttale om verneforslaget kommer i konflikt med drift av reguleringsmagasin, konsesjonsforutsetninger, om erstatninger er gitt tidligere til grunneiere og vurdere om det er aktuelt med heving av høyeste regulerte vannstand (HRV) i framtida. NVE gjør oppmerksom på at vern ned til HRV vil begrense mulighetene for økning av HRV i framtiden. De ber kommunen uttale seg selv i tilfeller uten konflikt.

Statens vegvesen har etter at Statsforvalteren har sendt sin tilrådingen kommet med innspill i forbindelse med eiendomsgrenser og fastsetting av vernegrensa langs rv. 36. Vegvesenet har stilt spørsmål om det er riktige eiendomsgrenser mot rv. 36 og om hvem som er eier av gammel riksveg som går forbi tunnelen. De skriver at den gamle vegen kan få en viktig funksjon med tanke på myke trafikanter, evt. som omkjøringsveg og som beredskap. Det bør uansett settes av tilstrekkelig avstand slik at vernet ikke medfører framtidige problemer med drift og vedlikehold av vegen. De skriver videre at det er mulig at byggegrensa på 50 meter fra midten av vegen også bør gjelde her, men at dette må avklares nærmere. Vegvesenet mener at med tanke på klimaendringer er det viktig å håndtere flom og overvannsproblematikk også fra sidearealene til riksvegene.

Statsforvalteren har vært i kontakt med Midt-Telemark kommune som sier at de har tatt kontakt med Skagerak Energi AS som håndterer reguleringa for kommunen, for å få en vurdering. I svar skriver Midt-Telemark kommune at kommunen er regulant i Seljordsvatn. Sundsbarm kraftverk drifter luka på Hagadrag på vegne av kommunen. Det er ikke fastsatt øvre grense for reguleringen i Seljordsvatnet, ofte omtalt som HRV. Tillatelsen Midt-Telemark kommune har i forbindelse med reguleringen er en senkningstillatelse. Luka ved Hagadrag er en ren senkningsinnretning som benyttes når det naturlige tilsiget til Seljordsvatnet ikke er nok til å opprettholde tilstrekkelig vannføring i Bøelva. Sundsbarm-reguleringen innebærer at tilsiget til Seljordsvatnet er større enn tidligere ved at Øyfjellvassdraget og Morgedalsvassdraget er overført til Sundsbarm-magasinet. Det innebærer

også at vannstanden i Seljordsvatnet påvirkes av driften i Sundsbarm. To tema som mange høringsparter er opptatt av er vannstandsvariasjoner i Seljordsvatnet og ønske om jevn vassføring i Bøelva. Det er viktig at vernegrensen ikke legges så langt ned mot Seljordsvatnet at den vil kunne bli til hinder for at det en gang i fremtiden kan etableres innretninger i utløpet ved Hagadrag, som kan være med på å stabilisere vassføringen i vassdraget. Det er vanskelig å si helt konkret hvor vernegrensa bør settes, men den må settes godt over normalvannstand eksempelvis 2m over HRV, for å unngå konflikter med eksisterende drift av luka på Hagadrag og driften ved Sundsbarm kraftverk. En bør også holde mulighetene åpne for ombygging av luka ved Hagadrag. Dersom man ikke velger å flytte vernegrensen slik at den er godt unna reguleringssonen, må man innarbeide bestemmelser som ikke er til hinder for eksisterende drift og fremtidige reguleringer av Seljordsvatnet.

Statsforvalteren har kontaktet Lede AS og bedt om uttalelse, men har ikke mottatt svar.

Statsforvalterens kommentarer

Midt-Telemark kommune ønsker å legge vernegrensen godt over HRV, eksempelvis 2 m over HRV. Etter hva Statsforvalteren kan finne er det ikke fastsatt grense for HRV i den gjeldende konsesjonen for regulering av Seljordsvatnet (av 19. mai 1944). I forbindelse med pågående vilkårsrevisjonssak for Sundsbarmreguleringen og reguleringen av Seljordsvatnet opplyser Seljord kommune at vannstanden i Seljordsvatn er rundt kotehøyde 116 m.o.h. På denne høyden er vernegrensen nå lagt. Statsforvalteren vurderer at ønsket om å flytte vernegrensen til 2 meter over vannstand kan etterkommes da man mener det ikke vil påvirke verneverdiene negativt. Da vil vernegrensen ligge på kote 118 m.o.h.

Statsforvalteren har under verneprosessen hatt dialog med Statens Vegvesen, og gjorde da en justering av vernegrensen for å skape mer buffer mot rv. 36. Vernegrensen er flyttet omtrent 8 meter fra vegen. Om den i tillegg skal flyttes slik at den blir liggende på byggegrensa, dvs. 50 meter fra midten av vegen, så vil det medføre at man grenser ut betydelige tilbudsareal, og vil utvilsomt innebære at viktige verneverdier går tapt.

Statsforvalteren finner det ikke tilrådelig å flytte grensa så langt bort fra vegen, og ber derfor Miljødirektoratet å avgjøre om det er aktuelt. Når det gjelder den gamle traséen for rv. 36 så er ikke den i matrikkelen skilt ut som egen eiendom, men ligger innenfor. I matrikkelen er den en del av gnr./bnr. 7/8. Statsforvalteren stiller seg uforstående til Vegvesenets innspill om at det må avklares eiendomsgrenser i dette området. Hvis arealet rundt den gamle riksvegen grenses ut, vil det i enda større grad innebære tap av viktig biologisk mangfold. Det er nettopp i denne delen av verneforslaget at det er registrert flest trua og sjeldne arter. Statsforvalteren kan derfor ikke tilråde at det gjøres ytterligere endringer av vernegrensen for Heggeneset.

I uttalelse til oppstartsmeldingen sa Språkrådet at SSR bare har registrert bruksnavnet Heggenes i ubunden form, mens heradsregisteret har uttale i bunden form. Språkrådet bad derfor Kartverket reise namnesak på bruksnavnet og avledet navn. Skrivemåten Heggeneset ble fastsatt av Kartverket i vedtak 1.8.2024. Statsforvalteren tilrår navnet *Heggeneset* som i høringsforslaget.

I høringskartet var området splittet i tre deler. Etter høring er det kommet fram at den splittinga i sørlig del viste seg å være en gammel kraftledningstrasé som ikke lenger er i bruk. Den gamle kraftledningen samsvarer med dagens trasé for tunell. Samlet sett er verneforslaget bare splittet i to delområder. Det er i tillegg tatt ut noe areal ved at vernegrensa er flyttet bort fra RV36 som nevnt over. Areal ut etter høring er ca. 3,7 dekar,

mens areal inn etter høring er 5 dekar. I tillegg tilrås det å endre vernegrensen ned mot Seljordvatnet fra kote 116 til 118 m.o.h.

Statsforvalteren tilrår følgende endringer i verneforskriften:

- I § 4 bokstav b er unntak for fiske tatt ut.
- I § 4 d er det presisert at unnataket gjelder for *traktorvegar og stiar*.
- § 5 bokstav b er det presisert at sykling, riding og hest er *forbudt utanom traktorveger og sti*.
- I § 6 bokstav b og § 7 bokstav c er *villsvin* tatt ut.
- I § 7 bokstav f er det åpnet for *hogst av etablerte plantefelt*.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet. Statsforvalteren ber Miljødirektoratet om å vurdere Statens Vegvesen sitt innspill om å trekke vernegrensen 50 meter fra midten av vegen. Statsforvalteren har allerede gjort tilpasninger ved å flytte vernegrensen bort fra vegen. Ved de bratteste partiene ved tunnelløpet har Statsforvalteren lagt grensen utenfor skjæringene mot vegen.

Når det gjelder arealene sør for tunnelen langs den gamle riksvegtraséen, så er en stor andel av de 118 rødlisteartene som er registrert innenfor verneforslaget funnet nettopp her. Denne delen av verneforslaget består av naturtypen rik blandingsskog i lavlandet med utformingen boreonemoral blandingsskog, og med innslag av andre skogtyper. I tillegg forekommer partier med sørvendte berg og rasmarker med utformingen kalkrik og/eller sørvendt bergvegg (5%) i skråningene mot gamlevegen. Sistnevnte naturtype omfattes av den rødlistede naturtypen svært tørkeutsatt sørlig kalkberg (VU). Det ser ikke ut til at det er gjort tiltak eller forefallende arbeid på den gamle vegtraséen. Den er samtidig svært rasutsatt, og det vil etter vår vurdering være behov for betydelige inngrep i form av bl.a. sikringstiltak hvis man skal åpne denne traséen for f.eks. mye trafikanter. I matrikkelen tilhører denne eiendommen gnr. 7 bnr. 8, som har tilbudt arealet. Rettighetene knyttet til vegen ser ut til å kunne være regulert gjennom en bestemmelse av veg fra 1919 som står oppført i grunnboken. Direktoratet har ikke greid å skaffe til veie den gamle heftelsen. Miljødirektoratet ser uansett ingen grunn for å etterkomme Statens vegvesens ønsker så lenge det ikke er vist til konkrete behov eller tiltak knyttet til disse arealene.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for å søke om motorisert ferdsel i forbindelse med beiting. Det er ikke dokumentert et særskilt behov for denne åpningen, og er heller ikke i tråd med forskriftsmal og praksis.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Heggeneset naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Heggeneset naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

19. Storås naturreservat i Seljord kommune, Telemark

Areal 862 dekar, produktiv skog 406 dekar.

Inngrep: Traktorveger og en traktorslepe.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF, Bane NOR, Statnett SF og Språkrådet har gitt uttalelser, og har ikke merknader.

Lede AS uttaler at de ikke har områdekonsesjon i Seljord kommune og ber derfor Statsforvalteren kontakte Telemark Nett AS. Det foreligger ingen planar om utvikling av regionalnettanlegg nær ved det foreslåtte verneområdet.

NVE uttaler at det utenfor det foreslåtte verneområdet Storås finnes et nettanlegg driftet av Telemark Nett AS som også er områdekonsesjonær. Videre skriver NVE følgende:

«Etter innspill fra Telemark Nett AS har statsforvalteren inkludert bestemmelser som gir generelt unntak for drift, vedlikehold og istandsetting i forbindelse med akutt utfall i §4 og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall i §6. Telemark Nett ber om å åpne for å felle trær som kan treffe linja i en sone på 50 meter fra nettlinja. Statsforvalteren nevner at det må søkes om det. Etter NVEs oppfatning er det gjeldende praksis at felling av enkelte trær og mindre flater langs kraftledningstraseen i verneområdet faller under §4 (se kapittel 8.2 generelle merknader fra Klima- og miljødepartementet i Kongelig resolusjon av 21.6.24 for fastsettelse av forskrifter om vern av 27 skogområder). NVE ber også statsforvalteren i samråd med Telemark Nett AS om å vurdere om det er behov for dispensasjon for motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold i §7. Videre ber [NVE] om å vurdere om oppgraderingen av linja kan komme i konflikt med verneforslaget, ved for eksempel utvidelse av ryddesone eller parallell trasé. For nettlinjer som grenser, men ligger utenfor verneområdet vil ikke standardbestemmelser knyttet til oppgradering og fornyelse bli inkludert i verneforskriften med mindre netteieren ber om det. [NVE] ber Telemark Nett AS om å uttale seg om behovet.»

NVE uttaler seg videre om Sundsbarmreguleringa: *«Skagerak Kraft AS informerer om at Åmotdalsåi inngår i Sundsbarmreguleringa. Statsforvalter har flyttet vernegrensen slik at den følger elvebredden. Når verneområde omfatter eller grenser med regulerte vassdrag er bestemmelsene om rydding i forbindelse med flomsikring standard i konsesjonsvilkår. Rydding kan kreve tiltak og tilgang i verneområdet. NVE ber derfor om å inkludere bestemmelser for rydding i verneforskriften slik som det er gjort i § 4j, 6h og 7 r, t i forskrift om vern av Dokkajuvet naturreservat, Nordre Land kommune ...»*

Statsforvalterens kommentarer

Statsforvalteren har før høring hatt kontakt med Telemark Nett AS i forbindelse med kraftledningen som ligger utenfor verneforslaget i sørøst. De har informert om at høgspenbledningen som grenser mot verneforslaget har et klausulert ryddebelte på 10 meter. I tillegg sier de at de har/ må ha lov til å felle alle tre som kan treffe ledningen. Dvs. at de har behov for en sone på 50 meter ifra ledningen.

Når det gjelder NVE og Telemark Nett AS sine innspill om at det er behov for en ryddesone på 50 meter har Statsforvalteren lagt vernegrensa 15 meter fra kraftledningen, mens den konsesjonsbelagte sonen er på 10 meter. Statsforvalteren har forståelse for at det er behov for en ryddesone i forbindelse med at det trolig blir mer ekstremvær som kan skape problemer med trær som faller på kraftledningen. Statsforvalteren mener at den generelle åpningen knyttet til "fare for akutt utfall" dekker opp behovet for rydding utenfor en sone på 15 meter. Foreslått vernegrense er endret slik at den ligger utenfor og langs hensyns-sonen til høgspentanlegget. Med en ryddesone på 50 meter fra kraftledningen ville et areal på anslagsvis 30 dekar av tilbudsområdet gå tapt, noe som også ville innebære at potensielt viktige livsmiljø for arter ikke bare blir forringet, men også kan gå tapt.

Mht. NVEs innspill om å inkludere hjemmel som i forskrift om vern av Dokkajuvet naturreservat i Nordre Land kommune viser Statsforvalteren til Miljødirektoratets kommentarer i Miljødirektoratets tilråding til Klima- og miljødepartementet om *Verneplan for skog september 2024* side 53 (Finndalstveitjuvet i Fyresdal kommune i Telemark

Fylke): «Miljødirektoratet registrerer at NVE og regulanter i flere verneforslag den senere tid har vist til verneforskriften for Dokkajuvet, og bedt om at det tas inn tilsvarende bestemmelser for verneforslag som grenser til regulerte vassdrag. På generelt grunnlag vurderer Miljødirektoratet at disse bestemmelsene åpner for tiltak som kan forringe verneverdiene i bekkeløfter.»

Det som gjelder Dokkajuvet naturreservat er gjort etter en konkret vurdering i sin tid, og er ikke ment som en standardformulering for alle områder som grenser til regulerte vassdrag. Ut fra NVE sin uttalelse ser Statsforvalteren ikke at det er grunnlagt noe ut over at vernet ikke må være til hinder for Skagerak Kraft AS sin drift, målinger mv. Tilbudet omfatter ikke vassdraget, og da er det etter Statsforvalterens vurdering riktig å legge vernegrensa slik at den følger vannkanten. Når grensa ligger utenfor det regulerte vassdraget kan ikke verneforskriften regulere hva som skjer av tiltak i det regulerte elveleiet. Statsforvalteren mener derfor at det ikke er relevant å ta inn det foreslåtte unntaket om blant annet rydding av vegetasjon.

Når det gjelder motorferdsel mener Statsforvalteren at det vil være mulig (og kanskje også mer praktisk) å ta seg inn fra østsida av elva og Åmotdalsvegen istedenfor å komme inn gjennom det foreslåtte verneområdet.

I verneforskriften § 7 er tatt inn at en kan søke om motorferdsel i forbindelse med beiting. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for å søke om motorisert ferdsel i forbindelse med beiting. Det er ikke dokumentert et særskilt behov for denne åpningen, og er heller ikke i tråd med forskriftsmal og praksis.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Storås naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har fått ettersendt innspill datert 5.12.2024 fra Skagerak Kraft AS til Miljødirektoratet om verneforslaget.

Skagerak Kraft AS viser til Statsforvalterens tilrådning om vern av Storås. Som påpekt i tilrådningen ligger det foreslåtte verneområdet ned mot Åmotdalsåi, som inngår i Sundsbarmreguleringen. Det er åpnet vilkårsrevisjon. Skagerak Kraft er som regulant særlig opptatt av å sørge for at verneforskriften ikke er til hinder for oppfyllelse av krav gitt i eller i medhold av energi- og vassdragslovgivningen.

Skagerak Kraft har i innspillet følgende oppsummering:

Det foreslås et generelt unntak i verneforskriften som sørger for at Skagerak Kraft kan oppfylle sine plikter som regulant. Dette vurderes som mindre ressurskrevende enn å forsøke å trekke vernegrensen på riktig kotehøyde langs vasskanten. Skagerak mener de allerede foreslåtte unntaksbestemmelsene er for snevert utformet. Unntak kan eksempelvis i stedet utformes slik: • Vernebestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for «*Drift, vedlikehold og andre tiltak på vassdrags- og energianlegg, i den utstrekning det er nødvendig for å utøve rettigheter eller oppfylle plikter gitt i eller i medhold av energi- og vassdragslovgivningen.*» • Ferdelsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for «*Drift, vedlikehold og andre tiltak på vassdrag og energianlegg, i den utstrekning det er nødvendig for å utøve rettigheter eller oppfylle plikter gitt i eller i medhold av energi- og vassdragslovgivningen. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.*»

KLD viser til at forholdene i området Storås skiller seg i stor grad fra det nevnte Dokkajuvet naturreservat mht. behov for at verneforskriften åpner for rydding i regulert

elveleie. KLD mener at for Storås kan eventuell rydding i regulert elveleie primært skje utenfor verneområdet, da selve elveleiet ikke inngår i verneområdet fordi vernegrensen følger elvebredden. KLD foreslår at i tilfelle behov likevel skulle oppstå, kan følgende formuleringer tas inn i verneforskriften:

§4: - Nødvendige akutte tiltak for istandsetting av eksisterende regulert elvestrekning inntil verneområdet. Det skal i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

§6: - Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for motorferdsel knyttet til nødvendige akutte tiltak for istandsetting av eksisterende regulert elvestrekning inntil verneområdet. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

§7: - Drift, vedlikehold og andre nødvendige tiltak på regulert elvestrekning inntil verneområdet, i den utstrekning det er nødvendig for å utøve rettigheter eller oppfylle plikter gitt i eller i medhold av energi- og vassdragslovgivningen. I tillegg hjemmel i § 7 for motorisert transport knyttet til sistnevnte punkt.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Storås naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

20. Steinbruelva naturreservat i Holmestrand kommune, Vestfold

Areal 378 dekar, produktiv skog 375 dekar.

Inngrep: Skogsbilveg, traktorveger, kraftledning.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane NOR og Lede AS har gitt uttalelser, og har ikke merknader.

DMF har uttalt seg til oppstartmeldingen, og har ikke merknader.

Språkrådet tilrår navnet Steinbruelva. De viser til at det er gjort vedtak om både Tryterudelva og Steinbruelva som navn på bekken, men det fremgår av navneplasseringen på norgeskart.no og vedtaksbrevet fra Kartverket at det er Steinbruelva som er vedtatt navn på den delen av bekken der naturreservatet skal ligge. Statsforvalteren må bruke det vedtatte navnet, jf. § 11 første ledd i stedsnavnloven.

NVE har ikke kommet med innspill til høringen, men uttalelt til oppstartsmeldingen at det er energi- og vassdragsinteresser i området. Lede AS er områdekonsesjonær i området. Statnett SF eier et 300 kV sentralnett som krysser Tryterudelva. I tilfeller der nettanlegg ligger innenfor verneområdet ber de statsforvalter å inkludere standardbestemmelsene for nettanlegg i verneforskriften. NVE skriver videre at det er kartlagt flere digitale vannkraftpotensialer for små vannkraftverk innenfor det foreslåtte verneområdet Tryterudelva. Samlet er det et årlig produksjonspotensial på 4,02 GWh fordelt på 3 prosjekter. Dyreste prosjekt har en spesifikk utbyggingskostnad på ca. 8,5 NOK/kWh (2021-priser). I ulike sammenhenger har NVE lagt til grunn en øvre grense for spesifikk utbyggingskostnad på 5 NOK/kWh basert på 2021-kostnadsnivå. Blant de 3 prosjektene er det et potensial som har en spesifikk utbyggingskostnad under 5 NOK/kWh, med årlig produksjon på 2,52 GWh/år og utbyggingskostnad på ca. 4,75 NOK/kWh (2021-priser). Småkraftpotensialet er vurdert til å ligge nær gjennomsnittet av konsesjonsgitt vann- og vindkraftproduksjon. NVE ber om at grunneier orienteres om vannkraftpotensialet.

Statnett SF uttaler at verneområdet er foreslått opprettet over det klausulerte byggeforbuds-beltet til den eksisterende 300 kV-ledningen Flesaker - Hof. Klausuleringsbeltet til transmisjonsnettledningen Flesaker - Hof er 38 meter bredt, 19 meter til hver side for senter av ledningen. I Statnetts rettigheter inngår å rydde skog i klausuleringsbeltet,

herunder nødvendig felling av trær i sideterreng utenfor klausuleringsbeltet. Skogrydding i klausuleringsbeltet gjennomføres med noen års mellomrom. Statnett skriver videre at 300 kV-ledningen Flesaker - Hof ble satt i drift i 1969. Statnett må etter hvert/i løpet av 10-15 år fornye denne ledningen. Dette kan innebære ombygging av eksisterende ledning, eller at det bygges en ny ledning parallelt med den eksisterende før den gamle eventuelt rives. På denne ledningen pågår det et prosjekt med å oppgradere ledningen fra 300kV til 420kV.

Det klausulerte beltet til ledningen øker da fra 38 til 40 meter bredde.

Statnett påpeker at verneforskriften må ivareta nødvendige hensyn til drift og utvikling av transmisjonsnettanlegg. Forskriften må gi mulighet for oppgradering og fornyelse av transmisjonsnettledninger, f.eks. heving av spenningsnivå og økning av linetverrsnitt. Det er av stor betydning at det i forskriften gis et generelt unntak fra vernebestemmelsene for tiltak knyttet til drift og vedlikehold av transmisjonsnettanlegg i og inntil verneområdet.

Denne type arbeid og tiltak kan være avgjørende for forsyningssikkerheten for strøm til samfunnet. Omfanget av slike arbeider innenfor det enkelte naturreservat er vanligvis lite, men antallet verneområder er stort. En eventuell søknadsplikt for tiltakene vil samlet for Statnett gi et betydelig merarbeid som vil forsinke og komplisere driften av transmisjonsnettanleggene.

Under normale omstendigheter vil det ikke være behov for motorisert terrengtransport på bakken innenfor det foreslåtte verneområdet. Imidlertid må det under akutte situasjoner eller fare for akutte situasjoner være åpning for motorisert ferdsel for å reparere eller avverge utfall på transmisjonsnettledningen. Statnett benytter også helikopter til arbeid i forbindelse med vedlikehold, feilsituasjoner eller havari. Det bes derfor om at nødvendig arbeid med helikopter, herunder landing, gis et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene i verneforskriften da aktiviteten ikke er i konflikt med verneformålet.

Statsforvalterens kommentarer

NVE viser til at Statnett SF eier et 300 kV sentralnett som krysser området og at Lede AS har områdekonsesjon i området. De ber nettselskapene å uttale seg dersom standardbestemmelsene i forskriften ikke dekker deres behov. NVE viser også til at det er kartlagt flere digitale vannkraftpotensialer for små vannkraftverk innenfor det foreslåtte verneområdet, og ber om at grunneier underrettes om dette. Statsforvalteren har tatt inn standardbestemmelsene for nettanlegg i forslaget til verneforskrift. Videre sto både Lede AS, Statnett SF og Holmestrand kommune på høringslista for eventuelle uttalelser til saken. Statnett SF kom med uttalelse til oppstartsmeldingen og Lede AS uttalte i høringen at de har ingen bemerkninger til verneplanen. Angående digitale kraftpotensialer er NVEs uttalelse sendt til grunneier til orientering, det er ikke mottatt kommentarer til den.

Statnett SF viser i sin uttalelse til at de planlegger å oppgradere spenningen på ledningen Flesaker - Hof til 420 kV innen år 2030. På et tidlig stadium planlegges det å bygge om eksisterende ledning og å bruke eksisterende master, men avhengig av den videre planleggingen kan det også være aktuelt å bygge en ny ledning ved siden av, før den gamle rives. Når det gjelder fremtidig drift, vedlikehold og oppgradering av kraftledningen vil det ivaretas av standardbestemmelsene i forslaget til verneforskrift for området.

Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, vil kreve søknadsbehandling etter § 7. Bruk av helikopter omfattes ikke av vernebestemmelsene så lenge det ikke er behov for landing og forstyrrelsen er kortvarig. Landing med helikopter inngår i motorferdselsbestemmelsene i § 6 og 7. Landing i terrenget vil antakelig være lite relevant, siden dette er et skogkledd område.

Statsforvalteren tilråd å endre skrivemåten fra Tryterudelva til *Steinbruelva*.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at det er kartlagt digitalt potensial for småkraft i Steinbruelva. Det foreslåtte verneområdet omfatter ikke elvestrengen, og vil ikke komme i konflikt med en potensiell utbygging.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Steinbruelva naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til Statnetts uttalelse om å ombygge eller fornye kraftledningen som går gjennom området. Behov for oppgradering og fornyelse av kraftledningen ivaretas ved forskriftens standardformuleringer, som lyder:

§ 4 bokstav j: oppgradering eller fornyelse av eksisterende kraftledning for heving av spenningsnivå og økning av linetverrsnittet, når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

§ 7 bokstav g: oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftledning som ikke faller inn under § 4.

KLD viser til at i dette tilfellet krysser eksisterende kraftledning over foreslått verneområde i et høyt luftspenn, og at ledningen krysser over en relativt kort strekning på vel 100 meter.

På denne strekningen er det en dyp bekkekløft, slik at kraftledningen ligger høyt over terrenget. Minste høydeforskjellen mellom mastepunktene og vernet areal er mer enn 70 høydemeter, og det framgår av flyfoto i Naturbase at skogen i kraftledningstraseen ikke er hogd innenfor foreslått verneareal. Disse forholdene tilsier at det her er gode muligheter for å kunne oppgradere eller fornye kraftledningen uten større inngrep i verneområdet, jf. formuleringen i verneforskriften § 4 bokstav j som nevnt over.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Steinbruelva naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

21. Råaråsen naturreservat i Krødsherad kommune, Buskerud

Areal 1399 dekar, produktiv skog 1290 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane Nor, Forsvarsbygg, Statens vegvesen og Statnett har gitt uttalelser og har ikke merknader.

Krødsherad kommune har ingen merknader til selve verneforslaget, og gir beskjed om at de ikke ønsker å være forvaltningsmyndighet for verneområdet.

DMF viser i innspill til oppstartmeldingen at Råaråsen berører undersøkelsesrettigheter tilhørende Kuniko Norge AS, for kobber, kobolt, nikkell og sink. De ber om at Kuniko Norge AS underrettes om virkningene et eventuelt vern vil ha for mulighetene til å drive undersøkelse etter mineralressurser innenfor området.

NVE og Glitre Nett AS uttalte seg til oppstartmeldingen, og har ikke merknader.

Statsforvalteren har sendt oppstartsmelding og høring til Kuniko Norge AS, men har ikke fått noen merknad fra dem.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at kun en liten del av foreslått verneområde ligger innenfor undersøkelsesflaten Modum 6. Kuniko Norge AS har totalt 48 undersøkelsesområder mellom Sokna på Ringesjøen og ned til Geithus.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Råaråsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Råaråsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

22. Prestehøsten naturreservat (utvidelse) i Aurskog-Høland kommune, Akershus

Utvidelse 1660 dekar hvorav produktiv skog 1599 dekar. Nytt totalareal 5041 dekar.

Inngrep: Traktorveg.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane Nor, Statnett SF og Statens Vegvesen har gitt uttalelser, og har ikke merknader. DMF kan ikke se at forslaget vil få følger for registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift, og de har derfor ingen merknader. Elvia AS har ikke anlegg innenfor naturreservatet, men ber likevel om at standardbestemmelsene inkluderes her, da naturreservatet er innenfor nettselskapets konsesjonsområde. Det er heller ikke planlagt noen konkrete fremtidige planer innenfor områdene. I verneplanens bestemmelser må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre de nødvendige tiltak. Dersom det er etablert luftledninger innenfor verneområdet, må det også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningen. Alle slike arbeider må kunne utføres uten at det må søkes dispensasjon fra vernebestemmelsene. NVE ser ingen konflikt med energiinteresser, men registrerer at Elvias forespørsel om standardbestemmelser for energi- og kraftanlegg ble avvist. Det er ingen nettanlegg i Prestehøsten.

Akershus og Oslo Orienteringskrets ønsker følgende bestemmelse om orienteringsaktivitet i alle nye verneområder: *Turorientering og orienteringsløp er tillatt forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes.*

Statsforvalteren viser til at unntaks- og dispensasjonsbestemmelser i verneforskriftene skal tilpasses til hva som finnes av anlegg ved vernetidspunktet og hvilke tiltak og aktiviteter som det kan være aktuelt å dispensere til innenfor naturreservatene. Medvirkning i verneplanprosessen er dermed viktig for å fange opp problemstillinger og tiltak som kan ha betydning for verneverdiene. Siden det ikke finnes eller er konkrete planer om nettanlegg innenfor Prestehøsten er det ikke aktuelt å ta inn standardbestemmelsene knyttet til kraftledninger/-anlegg. Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriften §8 og § 48 i Naturmangfoldloven kan benyttes for tiltak som man ikke kjente til eller kunne forutse ved vernetidspunktet. Statsforvalteren har benyttet standard forskriftsmal fra Miljødirektoratet. Forvaltningsmyndigheten skal kunne ha kontroll med aktivitet i verneområdet, og ha en mulighet for å stille vilkår til gjennomføring av aktiviteter og tiltak i området. Utsetting av turposter, kjentmannsposter, turorientering mv. kan rammes av forbudet mot midlertidige innretninger. Det følger av forskriftsmalen at det kan tas inn særskilt unntak for dette. I Prestehøsten ønsker Statsforvalteren dialog om hvilke midlertidige innretninger som settes

ut, og ønsker søknad om utsetting av dette. Statsforvalteren mener videre at det er krevende å etterleve en bestemmelse som knytter opp til *årlig* kontakt mellom arrangører av ulike arrangementer. Statsforvalteren har derfor bare benyttet denne bestemmelsen i noen få områder der det allerede er etablert orienteringsaktivitet. Verneforskriftens bestemmelser må åpne for å kunne stille vilkår, og det må da være et vedtak/tillatelse. Statsforvalteren ønsker at arrangører setter seg inn i regelverket i det aktuelle området og tar kontakt med forvaltningsmyndigheten ved behov for tillatelse eller veiledning.

Statsforvalteren foreslår å legge inn traktorvegen med bestemmelser som i eksisterende naturreservat. Det vil si at traktorvegen kan vedlikeholdes, brukes til uttransport av felt vilt med traktor eller lett beltekjøretøy og til oppkjøring av skiløyper. Statsforvalteren foreslår videre at man kan søke om nødvendig motorisert ferdsel på traktorvegen i forbindelse med transport av utstyr og materialer til bruk og vedlikehold av plassen Tunnsjøbotn. I eksisterende verneforskrift § 6 d er det en bestemmelse om at det er tillatt med motorisert ferdsel på eksisterende traktorveg fra Tunnsjøbotn i forbindelse med skogbruk som næring vest for reservatet. Ved vern av dette utvidelsesforslaget faller dette behovet bort, og denne bestemmelsen foreslås derfor tatt ut fra verneforskriften.

Hestevegen gjennom Bergtrongdalen ønsker grunneier å bevare i form av å holde den åpen/ryddet og eventuelt foreta enkle tiltak dersom nedbør eller andre forhold medfører skade. Ved behov for tiltak kan man benytte bestemmelsen under § 7 f.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Prestehesten naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Prestehesten naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

23. Lushaugen naturreservat i kommunene Hurdal og Gran, Akershus og Innlandet

Areal 1863 dekar, produktiv skog 1500 dekar.

Inngrep: Et utsiktstårn, en hytte.

Hovedsynspunkter i høringen

Forsvarsbygg, Elvia, Glitre Nett, Griug, Hafslund Eco Vannkraft AS, NVE, Statnett SF og Bane NOR har gitt uttalelser til høringen, og har ikke merknader.

DMF kan ikke se at det foreslåtte verneområdet kan få følger for registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift.

Birdlife avd. Oppland støtter forslaget. De påpeker spesielt at vernebestemmelsene for det enkelte naturreservat må sikre nødvendig hensyn bl.a. til hekkende fugl, og dette innebærer bl.a. forbud mot luftsportsaktiviteter ved lokaliteter med klippehekkende arter.

NHO Innlandet er urolig for at det skapes usikkerhet om hvilken skog som ønskes vernet. De viser til at mange tilbud om vern av gammel skog blir avslått. Både bruk av skog og prosessen med vern av skog må ha stabile rammer for arbeidet, og at Norge må bidra med råstoff til industrien slik at man bidrar med sertifisert tømmer inn i det globale og forventet økende forbruket av dette. Per i dag ligger mange tilbudte områder i kø, og det må settes av nok midler til å få vernet disse og at ordningen opprettholdes og utvikles videre.

Statsforvalteren viser til at det som regel ikke er egne bestemmelser for ivaretagelse av

hekkelokaliteter av rovfugl, selv i verneområder der dette er kjent. Dette dekkes av formuleringen i vernebestemmelsene om at “dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder er vernet mot skade og ødeleggelse og unødig forstyrrelse” (...). Der det er vurdert at det er behov for å beskytte sårbare arter spesielt er dette med i verneformålet, og/eller tatt inn strengere bestemmelser enn standard forskriftsmal knyttet til for eksempel forbud mot teltleir, bruk av droner og modellfly og lignende eller luftsportaktiviteter der dette er vurdert som reelle trusler. Slike bestemmelser er ikke tatt inn i dette forslaget. Bevilgningene til frivillig vern av skog har variert en hel del i de siste statsbudsjettene. Dette har skapt både usikkerhet og utfordringer for fremtidig arbeid selv om målet om 10 % skogvern står ved lag. De siste årene har Statsforvalteren måttet bremse arbeidet både på grunn av lave bevilgninger, men også fordi mange områder står i behandlingsskø for å vernes. Etter hvert har også mangelinndekningen av ulike typer skog i ulike regioner og vegetasjonssoner blitt fylt opp. Dette sammen med økonomi kan være grunnen til at det har blitt avslått tilbud om gammel skog i f.eks. høyereliggende områder der det nå er vernet mye skog. I 2024 var bevilgningen til frivillig vern av skog imidlertid rekordstor, og forvaltningen jobber med å få gjennom mest mulig vern av de områder som nå har stått i kø en god stund og som oppfyller nåværende krav til vernekvalitet. Det er tatt inn en bestemmelse der eiere av bygningene kan søke om nødvendig sikringshogst, inkludert rydding av busker og kratt, med formål om å forhindre råde eller hogge trær som truer å falle over byggene. Hogst med formål utsikt og bedring av solforhold vil ikke tillates. Det må ved slike søknader vurderes særlig hensyn til huldrestry som vokser som nærmest ca. 10 m nedenfor utkikkstårnet. Det er allerede et godt tilrettelagt skiløypenett i området, og nye skiløyper må i utgangspunktet søkes lagt utenom naturreservatet. Det er likevel tatt inn en bestemmelse som åpner for at det etter søknad kan vurderes nye skiløyper innenfor naturreservatet etter krav fra grunneierne i frivillig vern prosessen. Slike nye skiløyper vil kun tillates med minimale inngrep i form av hogst og rydding av vegetasjon. Det er derfor ikke trolig at det kan fremføres nye, brede traseer av moderne karakter gjennom skog, men muligens i utkanten av området inn på myrareal. Skiløyper med smal bredde som snøskutertraseer kan være mulig å trekke noe lenger inn i området. Det ble til oppstartmeldingen uttalt fra Innlandet fylkeskommune at området på Akershus siden inngår i Skrukkelia som er et kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse (KULA - område) med beskrivelsen «skogfinsk landskap og skogsarbeiderbygd». Statsforvalteren bad derfor i høringen om at Akershus fylkeskommune uttalte seg dersom det er spesielle hensyn som må tas, men det kom ingen innspill. Statsforvalteren kan selv ikke se at vernet vil komme i noen konflikt med disse verdiene. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet foreslår etter dialog med Statsforvalteren å ta inn en bestemmelse i § 7 som åpner for å søke om *nødvendig motorferdsel for oppkjøring av nye skiløyper*. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Lushaugen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Lushaugen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

24. Brandbukampen naturreservat i Gran kommune, Innlandet

Areal 210 dekar, alt er produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane NOR, DMF, Elvia, Forsvarsbygg, NVE, Statens vegvesen og Statnett SF har gitt uttalelser, og har ikke merknader.

BirdLife Oppland er svært positive til økt vern av natur. Verneforslaget bidrar til en viktig økning i vernearealet i Norge og i Innlandet. Områdene som er på høring i Oppland har med sine ulike karakterer et representativt utvalg av leveområder også for fugl, herunder rovfugl og arter knyttet til sørvendte varme lier. Birdlife Oppland vil understreke viktigheten av at både vernebestemmelser, forvaltningsplan og besøksstrategier hensyntar sårbare fuglearter og deres livsmiljø. Dette vil for noen av de framlagte områdene bl.a. bety behov for å unngå ferdsel ved hekkplasser for rovfugl. De forutsetter at disse hensynene ivaretas i den framtidige forvaltningen av områdene. De understreker videre viktigheten av et tilstrekkelig oppsyn i de mindre verneområdene i fylket. Deres erfaring er at oppsynsfrekvensen i mange av disse områdene er svært lav, og at brudd på vernebestemmelser og andre uheldige hendelser dermed kan forbli uoppdaget.

Statsforvalteren viser til at mht. BirdLife Oppland sin uttalelse, så beskytter verneformen naturreservat hele det naturlige økosystemet som beskrives i verneformålet. I de aktuelle områdene nevnes rovfugl spesielt i verneformålet kun der dette blir vurdert som spesielt nødvendig. Ellers beskyttes dyrelivet i alle naturreservater gjennom vernebestemmelsene. Statsforvalteren er enige om at man må vurdere spesielle hensyn i tid og rom til disse artene i den fremtidige forvaltningen, og at særlig besøksstrategier blir viktige her. I dette ligger også behovet for oppsyn. Statsforvalteren er også enige i at oppsynsfrekvensen hos Statens naturoppsyn per i dag er på et for lavt nivå for å dekke opp flere behov i verneområdene, herunder ødeleggende forstyrrelser av hekkende rovfugl som kan kreve nok så mye ressurser å følge opp. Selv for de to artene med nasjonale overvåkingsprogram ligger det til grunn en betydelig egeninnsats av frivillige.

Der vernegrensa følger vegene, inkl. traktorvegene, inntil området ligger vernegrensa 5 meter fra vegenes midt. Det er også tatt inn en bestemmelse i forskriften som tillater søknad om nødvendige tiltak innenfor naturreservatet for vedlikehold av slike tilgrensende veger.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at det foreslåtte verneområdet grenser inn mot eksisterende veg og traktorveger. For å sikre at disse skal kunne vedlikeholdes har Statsforvalteren tatt høyde for at det kan være behov for tiltak innenfor verneområdet. Dette er ikke en bestemmelse som ligger i vår mal, men Statsforvalteren har i dette tilfellet gjort en konkret vurdering. Likevel bør en slik bestemmelse kun benyttes kun i tilfeller hvor det ikke er mulig å gjennomføre vedlikehold fra utsiden av vernet. Bestemmelsen omfatter ikke muligheten for å utbedre/utvide disse vegene inn i det foreslåtte verneområdet. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Brandbukampen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Brandbukampen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

25. Benndalen naturreservat i Gausdal kommune, Innlandet

Areal 841 dekar, produktiv skog 802 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane NOR, DMF, Elvia, Forsvarsbygg, Statens vegvesen og Statnett SF har gitt uttalelser, og har ikke merknader.

Hafslund Kraft AS skriver at Benndalen ligger langs vassdraget Benna, snaut fem kilometer nedstrøms Bennsjøen. Bennsjøen er reguleringsmagasin for Holsfossen kraftverk, som ligger i Jøra om lag 25 km nedstrøms det foreslåtte verneområdet. Benna fraføres ikke vann, men fordelingen av vann over året er noe endret som følge av reguleringen. I begynnelsen av vintersesongen åpnes det en luke i damanlegget som gjør at Bennsjøen senkes gradvis utover vinteren. Luken stenges om våren, og vannføringen går som overløp over dammen når reguleringsmagasinet er fylt opp. De er opptatt av at det i verneforskrifter tas tilstrekkelig hensyn til drift og vedlikehold av deres kraftanlegg. Av flomhensyn kan det være nødvendig å fjerne vegetasjon i selve vassdraget. I forslaget til verneforskrift for Benndalen naturreservat er det tatt inn bestemmelser som ivaretar dette hensynet, slik det ble bedt om i forbindelse med oppstartsmeldingen. Hafslund Kraft AS vurderer dermed at den foreslåtte verneforskriften i tilstrekkelig grad hensyntar deres virksomhet.

NVE støtter Hafslunds konklusjon om at den foreslåtte verneforskriften i tilstrekkelig grad hensyntar de behov som finnes her.

BirdLife Oppland har tilsvarende innspill som for området Brandbukampen foran.

Statsforvalteren viser til svar på tilsvarende innspill fra BirdLife under området Brandbukampen foran.

Det finnes ikke kraftledninger eller andre kraftinstallasjoner i eller helt inntil det foreslåtte verneområdet. Benna tilhører Gausavassdraget som ble verna i 1980. Fjellkraft AS søkte i 2012 om konsesjon etter vannressursloven for bygging av Benna kraftverk. Konsesjons-søknaden ble samme år avslått på grunn av konflikt med både store naturverdier (blant annet bekkekløft og høyt antall rødlistearter) og verneverdiene for Gausavassdraget. Basert på verneforskriften for Dokkajuvet har det kommet inn innspill fra Hafslund Kraft AS om behov for rydding av elveløpet innenfor verneforslaget. Statsforvalteren tok derfor før høring inn vernebestemmelser knyttet til dette temaet tilsvarende det som er gjort for Dokkajuvet naturreservat i Nordre Land kommune vernet i 2021, slik som ønsket var fra Hafslund Kraft AS og NVE. Det samme er blitt gjort i den nylig tilrådte utvidelsen av Vinstradalen naturreservat i Nord-Fron kommune. Statsforvalteren har imidlertid notert seg at Miljødirektoratet i sin tilråding til Klima- og miljødepartementet av verneforskriften for Vinstradalen har tatt ut bestemmelsen under § 4 om: *«Nødvendig rydding vegetasjon i Vinstras regulerte elveleie ved akutt behov for sikkerhetstiltak mot flom. Det skal i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.»*

Hensikten med denne bestemmelsen er å hjemle akutt fjerning av rekved o.l. som kan legge seg opp som propper i elva under flom og forårsake skade på inntilliggende areal mm. Selv om Statsforvalteren er i noe tvil om hvorvidt en slik bestemmelse kommer til å bli brukt av hensyn til HMS i flomsituasjoner, så tilrår man ut fra nevnte uttalelser og samtaler med kraftselskapet at denne bestemmelsen er med under § 4, slik som foreslått på høring. Statsforvalteren ser samtidig at temaet kan være relevant for mange tilsvarende områder og har forståelse for at dette må avklares på overordnet nivå sett ut fra både hensyn til kraftselskapenes behov og hensynet til verneverdiene. Miljødirektoratet har ellers tilrådt bestemmelsene Statsforvalteren tilrådte i § 7 for Vinstradalen, som hjemler at

det kan søkes om tiltak i elveleiet som blant annet skal forebygge at det danner seg propper under flom.

Det går ingen traktorveger i området. Der vernegrensa følger vegene som går på begge sider av kløfta ligger vernegrensa i en avstand av 8 meter fra midten av vegen. Det er også tatt inn en bestemmelse i verneforskriften som tillater søknader om nødvendige tiltak innenfor naturreservatet for vedlikehold av tilgrensende veger.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at når det ble åpnet for nødvendig rydding av vegetasjon i Dokkas regulerte elveleie i Dokkajuvet naturreservat i 2021, så ble det gjort etter en konkret vurdering av behov i dette bestemte området, blant annet basert på dagens aktivitetsnivå og eksisterende behov og erfaringer. Tilsvarende problemstilling ble også diskutert i kongelig resolusjon av 6.12.2024 for området Vinstradalen. Her skriver KLD at det er flere likheter mellom Vinstradalen og Dokkajuvet, både når det gjelder elveleiene og verneområdenes størrelse og at det er regulerte vassdrag med sterkt redusert vannføring. Det ble derfor tatt inn en direkte åpning knyttet til akutte behov i flomsituasjon i § 4 og åpning for at det kan søkes om planmessig rydding i § 7. Benndalen skiller seg derimot på flere områder fra de to nevnte områdene over. Bennsjøen som ligger 5 kilometer oppstrøms området er regulert. Her senkes vannstanden gradvis utover vinteren før den fylles opp igjen. Det er derimot ingen regulering i elva Benna som renner gjennom verneforslaget. Benna er sidevassdrag til Jøra som er regulert ved Holsfossen ved Segalstad ca. 25 km nedstrøms det foreslåtte verneområdet.

Miljødirektoratet har ikke mottatt noen dokumentasjon som tilsier at det har blitt gjennomført planmessig rydding av tømmer/rekved mv. som samler seg opp i Bennas elveleie innenfor det foreslåtte vernet, og vi ser derfor heller ikke at det skal være et relevant behov for slik planmessig rydding av elveløpet i framtiden. De nederste 600-700 meterne av elva før bebyggelsen ligger ikke innenfor verneforslaget, og er derfor heller ikke berørt av forskriften. Hvis det skulle oppstå akutt fare i forbindelse med ispropper eller liknende så vil det være mulig å bruke forskriftens § 8, jf. naturmangfoldloven § 48. Benndalen er relativt bratt og trang kløft og det er inntil 100 høydemeter i forskjell mellom bunnen av kløfta og øvre deler av verneforslaget. Miljødirektoratet ser ikke at det vil være mulig å benytte seg av motorisert ferdsel for å komme til i bunnen av kløfta uten at dette vil ha store negative konsekvenser for vernekvalitetene i området. Miljødirektoratet foreslår derfor å ta ut følgende bestemmelser fra forskriften:

-§ 4 h. nødvendig rydding av vegetasjon i Bennas elveleie ved akutt behov for sikkerhetstiltak mot flom. Det skal i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

-§ 6 e. nødvendig motorferdsel i forbindelse med rydding av vegetasjon i Bennas elveleie som akutt sikkerhetstiltak mot flom, jf. § 4 bokstav h. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

-§ 7 j. planmessig rydding av vegetasjon i Bennas elveleie som sikkerhetstiltak mot flom.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Benndalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet vurderer at det er lite sannsynlig at det skulle oppstå akutte behov for rydding av vegetasjon som tiltak mot flom i Bennas elveleie innenfor naturreservatet. Dette kan likevel ikke utelukkes. Terrenget i elvekløften er meget bratt, og store deler av elveleiet vil neppe være tilgjengelig med terrengkjøretøy, evt. med unntak av nedre deler av elveleiet hvor det er kort avstand til bilveg. Bruk av terrengkjøretøy i det

bratte området har også stort potensial for å skade verneverdiene i området. KLD legger følgelig til grunn at hvis det skulle oppstå akutt behov for rydding av vegetasjon i elveleiet som krever motorferdsel så er bruk av luftfartøy aktuelt for det aller meste av elvekløfta, evt. med unntak for terrengtransport i nedre del av elveleiet som ligger nærmere bilveg. Hvis det skal benyttes terrengtransport i slike akutte tilfeller må det benyttes beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.

KLD foreslår at følgende tas inn i verneforskriften.

-§ 4: nødvendig rydding av vegetasjon i Bennas regulerte elveleie ved akutt behov for sikkerhetstiltak mot flom. Det skal i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

-§ 6: nødvendig motorferdsel med luftfartøy eller beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget i forbindelse med rydding av vegetasjon i Bennas regulerte elveleie som akutt sikkerhetstiltak mot flom. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

-§ 7: nødvendig planmessig rydding av vegetasjon i Bennas regulerte elveleie som sikkerhetstiltak mot flom. I tillegg hjemmel for nødvendig bruk av motorferdsel med luftfartøy eller beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget i den forbindelse.»

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger og tilrår vern av Benndalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

26. Furuberget naturreservat (utvidelse) i Hamar kommune, Innlandet

Utvidelse 135 dekar, hvorav produktiv skog 135 dekar. Nytt totalareal 435 dekar.

Inngrep: Traktorveger, overrennet på en gammel hoppbakke, et sikringsgjerde.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane NOR skriver at terrenget her er stedvis svært bratt, og på det nærmeste er verneområdet ca. 30 meter fra spormidt. Bane NOR er opptatt av effektiv drift, vedlikehold og fornyelse av jernbanen, samt ivaretagelse av banens sikkerhet. Det er viktig at vernebestemmelser utformes slik at det vil være mulig å gjennomføre ev. drenerings- og skredsikringstiltak. Det er også viktig at det gis mulighet til noe vegetasjonsskjøtsel hvis det skulle vise seg at trær blir så høye at de ved nedfall kan treffe banen og kontaktledningsanlegget (høyspent). Bane NOR forutsetter at bestemmelser utformes slik at de ikke er til hinder for vedlikehold og fornyelse av gjerder mot banen.

DMF viser til uttalelse til oppstart om at utvidelse av Furuberget naturreservat kan få konsekvenser for driften av uttaket til Franzefoss Minerals AS, og at det må gjøres en vurdering av hvordan vernet påvirker driften og hvilke konsekvenser vernet vil ha for en eventuell framtidig utvidelse. DMF kan ikke se at det foreligger noen vurdering av vernets påvirkning på hverken mineralressurs, eksisterende drift eller en eventuell framtidig utvidelse av uttaket. DMF viser til at det i høringsdokumentet står skrevet at «eksisterende vern og verneforslag vil medføre stans i kalksteinsbruddets muligheter for ekspansjon i nord- og sørover», men at det ikke kommer frem om denne vurderingen er basert på dialog med tiltakshaver ved uttaket, slik som DMF ba om i uttalelsen til oppstart. DMF opplyser videre at de har vært i kontakt med Franzefoss minerals som sier at det ikke har vært drift ved steinbruddet siden 2020, og at de ønsker å avvikle driften. DMF ser på bakgrunn av dette at vern i mindre grad vil være i konflikt med etablert virksomhet. DMF mener vernet likevel innebærer en reduksjon i tilgangen til områder med kalkstein som fortsatt er en mineralressurs, selv om den ikke vil bli videreutviklet i dagens situasjon. DMF mener det må gå fram av vurderingene som legges fram i tilrådommen at et vern vil gi en reduksjon i tilgangen til kalkstein som har vært egnet for uttak.

Glommen Mjøsen skog presiserer at grunneierne ikke er imot all sykling i reservatet, men mener at dette bør kanaliseres til enkelte traseer, da det ifølge grunneierne kan sykles nærmest overalt i området. Grunneierne mener derimot at forbud mot camping bør videreføres bl.a. av hensyn til forsøpling. En ber om at dette rettes opp i tilrådningsdokumentet. Hamar Idrettsråd skriver at Furuberget er et område som brukes aktivt i friluftsliv og idretts-sammenheng. I Hamar er det bl.a. O-klubb, skiklubb og HHT som er aktive brukere av området. De ber om at utvidelse av området ikke vil være til hinder for fortsatt tilsvarende aktivitet som i dag. Idrettsrådet skriver videre at søknadsprosessen i dag er veldig rigid for bruk av verneområder, og at det er ønskelig med en enklere prosess for frivillighetens bruk. Hamar kommune er positive til utvidelsen av naturreservatet og påpeker at området er Hamars viktigste nærturterreng og et svært viktig rekreasjonsområde for Hamars befolkning. Ifølge kommunen er det noen fine plasser som i dag brukes til overnatting innenfor området, og kommunen ber om at totalforbudet mot camping vurderes på nytt. Et forbud vil ifølge kommunen begrense mulighetene for å drive friluftsliv. Kommunen foreslår at det kan være tillatt med camping/overnatting på et par steder, og at mener at dette ikke vil gå utover verneverdiene. Ifølge kommunen er Furuberget en av de få mulighetene Hamars befolkning har til å bedrive aktivitet i terreng i nær der de bor. Kommunen ber om at verneforskrift og forvaltningsplan utformes slik at det er enkelt å forstå hva som er søknadspliktige aktiviteter/arrangementer og at tillatelser er forutsigbare og gjerne gjeldende flere år. Kommunen understreker viktigheten av Furuberget for flere idrettslag og ber om at deres interesser ivaretas så langt mulig innenfor rammen av vernet. Hamar Naturskole skriver at de har årlige turer opp til bygdeborgen i Furuberget. Naturskolen har planer om å søke om tillatelse til å videreutvikle tilgjengeligheten til bygdeborgen blant annet med flere oppslagstavler. Naturskolen ønsker på sikt å få kunne ta ned noe skog for å bedre utsikten utover Mjøsa, samtidig som at bygdeborgen blir mer tilgjengelig. Dette er noe som naturskolen vil gjøre i samråd med skogeier og annen forvaltning. Naturskolen har også ønske om å bygge en palisade i tilknytning til muren på borgen som vender mot sørvest. Hamar og Hedmarken Turistforening har fem merkede stirunder som tidligere er godkjent av Statsforvalteren og som går fram av informasjonsplakatene. To av rundene går gjennom det nye verneforslaget. Foreningen forutsetter at verneforslaget ikke er til hinder for vedlikehold av stiene. Foreningen påpeker at Furuberget er en svært viktig nærskog for aktivitet og rekreasjon for veldig mange, og mener det er veldig byråkratisk at det må søkes om å ha fellesturer med flere enn 30 deltakere, særlig når det er enkle og enkeltstående turer uten påmelding. Hamar orienteringsklubb skriver at det foreslåtte området inngår i sin helhet i klubbens orienteringskart Furuberget-Frøbergsberget og viser til sitt svar til oppstartsmeldingen. Orienteringsklubben mener det er behov for presiseringer av forskriften når det gjelder dispensasjoner knyttet til orienteringsaktivitet, herunder turorientering. De skriver også at de erfarer i eksisterende reservat at fremkommeligheten for allment friluftsliv reduseres ved at vindfall ikke blir ryddet og nye stier oppstår. Orienteringsklubben skriver at de tidligere har forholdt seg til kartfestede sårbare områder i Furuberget, i samråd med Fylkesmannen i Hedmark, og spør om dette fortsatt vil være tilfelle i den foreslåtte reservatutvidelsen. Orienteringsklubben antar at postplasseringer i turorientering vil være en del av det tillatte friluftslivet, jf. § 7 bokstav e. Orienteringsklubben mener at eksisterende reservat samt forslaget til utvidelse vil legge begrensinger på orienteringsklubbens aktiviteter. Klubben vil komme tilbake til eventuelt krav om erstatning når endelig vedtak foreligger.

En privatperson skriver at foreslått utvidelse av naturreservatet fører til større belastning på hovedstiene. Når det blåser ekstra, blir det vindfall, og ifølge personen er mange stier nå uframkommelige. Han mener et strengt vern etter hvert vil utelukke allmenheten.

NVE uttalte ved oppstart at de ikke kan se at det er noen energiinteresser innenfor utvidelsesområdet, men at det er et nettanlegg eid og driftet av Elvia AS innenfor eksisterende verneområde. NVE påpeker at de eksisterende forskriftene ikke inkluderer standard bestemmelser for energi- og kraftanlegg og ber Statsforvalteren om å oppdatere forskriften. NVE ber områdekonsesjonær Elvia AS om å uttale seg med tanke på deres fremtidige planer og at de uttaler seg selv i tilfeller uten konflikt.

Elvia uttalte til oppstartsmeldingen at de har luftledninger og nettstasjon innenfor området. Det er ikke planlagt tiltak utenom vanlig vedlikehold på nettet innenfor området i tiden fremover. Elvia påpeker at det er viktig å sikre rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende nettanlegg, også nødvendig bruk av motorkjøretøy. Dersom det er etablert luftledninger i området må det også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningen. Elvia ber om at standardbestemmelsene knyttet til nettanlegg tas inn i vernebestemmelsene, og mener slike arbeider må kunne utføres uten at det må søkes dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Statsforvalterens kommentarer

Bane NOR: Statsforvalteren tatt inn to bestemmelser i § 7 som åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon for nødvendig rydding langs jernbanen, samt dispensasjon for å utføre tiltak mot ras og skred langs jernbanen og vegen Jessnesstranda.

DMF: I utarbeidelsen av verneforslaget har Statsforvalteren benyttet seg av informasjon om mineralske ressurser som ligger tilgjengelig i åpne kartløsninger. Hensynet til mineralressurser blir ivaretatt i vernesaker på tilsvarende måte som andre samfunnsinteresser, gjennom de offentlige høringsprosessene slik disse er lovpålagt i naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen. Statsforvalteren har i forbindelse med verneprosessen sendt melding om oppstart til de høringsinstanser som antas å kunne ha spesielle interesser å ivareta innenfor de aktuelle områdene. Franzefoss Minerals AS, har fått høringsdokumentene tilsendt, og har hatt anledning til å uttale seg til verneplanforslaget. Statsforvalteren har ikke mottatt uttalelse fra dem. Grunneierne, deriblant Franzefoss Minerals, har imidlertid gjennom å tilby området for skogvern, selv gjort en vurdering for framtidig arealbruk. Det vil ikke være mulig å fortsatt drive mineralutvinning innenfor arealet som blir vernet. Innenfor foreslått verneområde er det i tillegg et nokså stort areal som er vernet etter kulturminneloven (Bygdeborgen). Kulturminnevernet gir fra før en begrensning på en ev. utvidelse av kalksteinsbruddet nordover.

Statsforvalteren mener foreslått utvidelse i likhet med eksisterende verneområde har særlige vernekvaliteter på grunn av kalkpåvirket barskog, som danner grunnlaget for et helt spesielt biologisk mangfold. Skogen har delvis naturskogpreg, og har stort restaureringspotensial i form av aktiv skjøtsel på andre deler. Statsforvalteren mener skogen her oppfyller mangler i skogvernet knyttet til kalkbarskog i sørboreal sone, og at området er viktig å verne også med tanke på å nå det nasjonale målet om vern av 10 % av den produktive skogen. Statsforvalteren mener at et vern av skogen i en overordnet samfunnsfaglig vurdering vil veie tyngst. Ifølge Statsforvalteren vil det fortsatt være mulig med et visst uttak av kalkstein på de arealene som er mellom dagens brudd og vernegrensen, forutsatt at disse arealene ikke berøres.

Glommen Mjøsen skog: Statsforvalteren mener sykling og ridning gir av et visst omfang terrengskader, og at forbudet må videreføres. Statsforvaltere har imidlertid gitt en åpning

for at riding kan skje etter en nærmere vurdering og etter søknad for bestemte traseer (§ 7 h). Statsforvalteren mener at dette gjør at forvaltningen har god kontroll på aktiviteten.

Hamar idrettsråd: Statsforvalteren mener dagens bruk av området i store trekk kan videreføres, men at campingforbudet muligens er det som kan oppfattes som mest inngripende, samt at en må søke om å få gjennomføre idrettsarrangement. Statsforvalteren mener det er hensiktsmessig at det må søkes om å få gjennomføre større arrangementer, og at dette bør være overkommelig for brukerne. Dette kan ifølge Statsforvalteren gjøres enkelt med en e-post med beskrivelse av arrangementet til Statsforvalterens postmottak, og det vil også være muligheter for å kunne gi flerårige (f.eks. 4-årige) tillatelser.

Hamar kommune: Statsforvalteren ser verdien av å kunne overnatte som en del av friluftsopplevelsen av Furuberget, som er et friluftsområde som er tilgjengelig for mange. Statsforvalterens erfaringer med mye camping i området har vist seg å kunne gi en del forsøpling. Statsforvalteren viser til at grunneierne i området har påpekt søppelproblematikk i området, og har ønsket et campingforbud slik det har vært praktisert i eksisterende reservat til nå. Statsforvalteren har lagt vekt på innspillet fra grunneierne, og med hensyn til verneverdiene vurdert at forbudet bør videreføres.

Hamar Naturskole: I forhold til ønsket om å ta ned trær for å bedre utsikten, mener Statsforvalteren at dette ikke alene gir grunnlag for å åpne for hogst. Statsforvalteren vil utarbeide en skjøtselsplan for Furuberget, og i denne foreslå tiltak for å fremme naturskogutviklingen/-tilstanden. En del av tiltakene kan være tynning og hogst for å skape et mer variert skogbilde, noe som også kan bidra til bedre utsikt.

Hamar og Hedmarken Turistforening: Statsforvalteren mener hensynet til dagens merkede stier når det gjelder vedlikehold, skal være ivarettatt i vedlikeholdsbestemmelsen i § 4 d. I forhold til arrangementer over 30 personer, vil det være mulig å gjøre søknadsprosessen noe enklere ved at man kan gi flerårige tillatelser med f.eks. krav om rapportering.

Hamar Orienteringsklubb: Statsforvalteren bemerker at dersom «tur-orientering» innebærer poster som blir plassert ut i terrenget og tilgjengelig for allmenheten over tid, så regnes dette som søknadspliktig tiltak etter § 7 e (enkel tilrettelegging for friluftsliv).

Treningsløyper som står ute en uke av gangen (jf. «ukens løype») vil ifølge Statsforvalteren også være søknadspliktige tiltak. Statsforvalteren viser til at det her er viktig med dialog mellom O-klubben og Statsforvalteren om særlige sårbare områder. Det vil bli en kartlegging av sårbare områder som grunnlag arbeidet med skjøtselsplan. Dette kan ifølge Statsforvalteren gjøre det enklere å kunne åpne for flerårige tillatelser til arrangementer som o-klubbene.

Når det gjelder vindfall over stier så har Statsforvalteren i utgangspunktet en praksis med at trær over stier kan kappes på to steder for at ferdselen skal kunne fortsette som før på stien. Dette kan gjøres på de stier som går fram av vernekartet etter bestemmelsen i § 4d. Ellers er vindfall, råtne og døende trær en del av en naturskogs naturlige dynamikk, som en må forvente å se i et skogvernsreservat.

Mht. punktet om erstatning viser Statsforvalteren til naturmangfoldlovens § 50, første ledd: *En eier eller rettighetshaver i eiendom som helt eller delvis blir vernet som nasjonalpark, landskapsvernområde, naturreservat, biotopvernområde eller marint verneområde, har rett til erstatning fra staten for økonomisk tap når et vern medfører en vanskeliggjøring av igangværende bruk. For bruk som trenger tillatelse fra offentlig myndighet, gjelder retten til erstatning bare hvis tillatelse er gitt før det er foretatt kunngjøring etter § 42.*

En privatperson: Statsforvalteren har i utgangspunktet en praksis med at vindfall over stier kan kappes på to steder for at ferdselen skal kunne fortsette som før på stien.

Statsforvalteren påpeker imidlertid at vindfall, råtne og døende trær er en del av en naturskogs naturlige dynamikk, som en må forvente å se i et skogvernsreservat.

Statsforvalteren tilrår en liten justering av vernegrensen mot Jessnesstranda for å ivareta eventuelt behov for å rydde vegetasjon ved vegen av sikkerhetshensyn. I høringen lå vegskjæringen innenfor foreslått vernegrense. Statsforvalteren tilrår å trekke grensa 5 meter fra vegkanten på den strekningen vegen, og har oppdatert kartet i tråd med dette. Steinbruddet overlapper noe med eksisterende naturreservat. Årsaken er at det ble gjort feil ved grensedragningen da reservatet ble opprettet. I tillegg har det gått flere ras etter at steinbruddet ble nedlagt. Statsforvalteren vil gå opp grensen på nytt sammen med grunneier slik at steinbruddet grenses ut av eksisterende verneområde. Statsforvalteren vil lage et nytt vernekart med riktige grenser når dette er gjort.

Statsforvalteren tilrår å åpne for at arrangementer på stier avmerket på vernekartet tillates uten søknad, og tilrår følgende ordlyd i § 3:

d. Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt. Forbudet gjelder ikke arrangementer på stier avmerket på vernekartet

Statsforvalteren tilrår at det i vedlikeholdsbestemmelsen i §4 d, legges til at stier som kan vedlikeholdes uten søknad avmerkes på vernekartet. Statsforvalteren tilrår også at innenfor eksisterende verneområde skal vernekartet kun vise de stiene som er angitt på kart i forvaltningsplanen, dvs. ikke alle stiene som var avmerket på kartet ved høringen. Statsforvalteren begrunner dette med at de ved en inkurie ikke tok hensyn til at det relativt nylig hadde vært en prosess med utarbeidelse av forvaltningsplan for Furuberget. Dette arbeidet omfattet bl.a. hvilke stier som kan vedlikeholdes og merkes. I forvaltningsplanen er det et betydelig færre antall stier på kartet enn det som lå i høringskartet. I arbeidet med forvaltningsplanen var det en grundig prosess der bruksinteresser og grunneierne. Når det gjelder utvidelsesområdet så tilrår Statsforvalteren at stiene i høringsdokumentet er de samme som avmerkes på endelig vernekart. Statsforvalteren vil revidere forvaltningsplanen og kartet med stier i denne i tråd med vernekartet.

Statsforvalteren tilrår å legge til følgende bestemmelser knyttet til sikkerhet langs jernbanen og vegen Jessnesstranda:

k. nødvendig rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko langs jernbanen
l. nødvendige tiltak mot ras og skred langs jernbanen og vegen Jessnesstranda.

Statsforvalteren tilrår å flytte bestemmelsen om utsetting av vanningstrau fra § 4 til § 7. Begrunnelsen for dette er for at forvaltningsmyndigheten skal kunne styre dyretråkk og eventuell slitasje dit verneverdiene tåler det. Samme gjelder åpning for å sette ut saltsteiner, som ligger i samme bestemmelse som vanningstrau.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut unntak for større arrangementer på merkede stier i § 3d, da dette ikke er hørt og er ikke i samsvar med standard forskriftsmal. Miljødirektoratet vurderer dessuten at et slikt unntak har potensial for å påvirke verneverdiene nevneverdig. Miljødirektoratet tilrår å endre ordlyden i § 5c ved at ordet camping byttes ut med telting, fordi camping er mindre konkret og telting er det som er brukt i eksisterende forskrift. Miljødirektoratet tilrår å ta inn bestemmelser knyttet til kraftinteresser som manglet i forskriften (motorisert ferdsel i §§ 6 og 7), i tråd med innspillene fra NVE og Elvia samt standard forskriftsmal.

Miljødirektoratet tilrår, etter dialog med Statsforvalteren, å ta inn en hjemmel i § 7o for å kunne søke om utsetting av midlertidige turposter. Turposter vil omfatte både orienterings-

poster og andre turposter. Det er i uttalelser fra Hamar orienteringsklubb og Statsforvalteren lagt til grunn at dette omfattes av § 7 bokstav e om *annen enkel tilrettelegging for friluftsliv*. Bestemmelsen omfatter imidlertid ikke konkrete aktiviteter og tiltak, men er en generell hjemmel for tiltak som legger til rette for friluftsliv, som eksempelvis enkel merking av mye brukte stier. I verneområdet er det mye aktivitet, herunder tilknyttet orienterings- og andre turposter. Utsetting av slike poster er å anse som midlertidige innretninger som er forbudt etter § 3 bokstav c og krever dermed tillatelse. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Furuberget naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Furuberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

27. Sæteråsskaret naturreservat (utvidelse) i Stor-Elvdal kommune, Innlandet

Utvidelse 153 dekar, hvorav produktiv skog 110 dekar. Nytt totalareal 943 dekar.

Inngrep: Traktorveg.

Hovedsynspunkter i høringen

Språkrådet, Bane NOR, DMF, Elvia, Forsvarsbygg, NVE og Statens vegvesen har ingen merknader.

Statnett påpekte i sin uttalelse at høringsforslaget ligger nært opp mot deres nettanlegg, men har likevel ikke merknader.

Statsforvalteren har tatt inn bestemmelser for vedlikehold av traktorvegene, og bruk av eksisterende traktorveger i forbindelse med sykling og riding samt motorferdsel i forbindelse med utfrakt av felt storvilt. Dette er innspill som er kommet fra skogeier etter høring. Traktorvegene er tegnet inn på tilråningskartet.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Sæteråsskaret naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Sæteråsskaret naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

28. Trya naturreservat (utvidelse) i Stor-Elvdal kommune, Innlandet

Utvidelse 494 dekar, hvorav produktiv skog 470 dekar. Nytt totalareal 1385 dekar.

Inngrep: Traktorveger.

Hovedsynspunkter i høringen

Språkrådet, Bane NOR, DMF, Elvia, Forsvarsbygg og Statens vegvesen har ingen merknader.

Statnett påpekte i sin uttalelse at høringsforslaget ligger nært opp mot deres nettanlegg, men har likevel ikke merknader.

NVE påpekte til oppstartsvarelet at det er kartlagt et digitalt småkraftpotensial for vannkraft i Trya, og bad Statsforvalteren om å informere grunneierne om dette. I høringsuttalelsen skriver NVE at de ikke kan se noen gjenværende konflikter.

Statsforvalteren har informert grunneier om digitalt småkraftpotensial.

Statsforvalteren går ut ifra at Statnett mener 300 kV ledningen som krysser eksisterende Trya naturreservat, og som har standard bestemmelser i eksisterende og forslått forskrift. Statsforvalteren tilrår å ta inn åpning for motorferdsel på eksisterende traktorveger i forbindelse med utfrakt av felt storvilt i § 6 bokstav b. Dette er spilt inn av skogeier etter høringen. Traktorvegene markeres på vernekartet.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Trya naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Trya naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

29. Øyen naturreservat i Sør-Odal kommune, Innlandet

Areal 590 dekar, alt er produktiv skog.

Inngrep: Traktorveg, en gapahuk på Brattberget.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF uttalte seg til varsel om oppstart, og hadde ingen merknader.

En privatperson viser til at det står i høringsdokumentet at det skal være oppsyn for naturreservatet Seimsjøen som ligger helt nær Øyen. Hun spør om dette er oppsyn som skal se til området med hensyn til ordensregler. Hun støtter ellers verneforslaget for Øyen. NVE uttalte til oppstartsvarelet at enkelte delområdet i verneforslaget grenser mot HRV til Storsjøen i Sør-Odal kommune. I forbindelse med Samlet Plan for vassdrag ble det kartlagt et prosjekt som innebærer reguleringen av Storsjøen (nr. 00499). Flomdemping og erosjonssikring var bakgrunnen til prosjektet og prosjektet vil i tillegg gi noe mer magasineringsmuligheter for magasiner i Glomma. NVE påpeker at like ved foreslått verneområde ligger Seimsjøen naturreservat som også grenser til Storsjøen. NVE ber statsforvalter om å ta kontakt med Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) for å høre om prosjektet er aktuelt. NVE kan ikke se at det ligger nettanlegg i området. Elvia eier områdekonsesjonen og NVE ber Statsforvalter sette Elvia på adresseliste til høringen, og om at Elvia må uttale seg selv i tilfeller uten konflikt.

Elvia uttalte til oppstartsvarelet at de etter energiloven har anleggs- og områdekonsesjon i bl.a. Sør-Odal kommune, det innebærer at nettselskapet etablerer og drifter strømmettet i kommunen. Elvia opplyser at det er distribusjonsnett innenfor Øyen, herunder nettstasjon, kabler og høyspent- og lavspent luftledninger som må hensyntas. I bestemmelsene må det ifølge Elvia sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende nettanlegg, også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre nødvendige tiltak. Dersom det er etablert luftledninger innenfor verneområdet, må det også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningen, skriver Elvia. Alle slike arbeider må ifølge Elvia kunne utføres uten at det må søkes dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Hafslund uttalte til oppstartsvarelet at Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) er

eid av kraftverkseiere i Glommas nedbørfelt. De registrerer at formålene med en eventuell regulering av Storsjøen i Odal er flomdemping og erosjonssikring, og at det i tillegg vil gi noe mer magasinkapasitet for nedenforliggende kraftverk. GLBs interesse i saken er mulighetene som ligger i økt magasinkapasitet for nedenforliggende kraftverk, og slik de ser det så står ikke den mulig økte kraftproduksjonen alene i forhold til innsats og investeringer som er nødvendig for å realisere en regulering av Storsjøen i Odal. Når det gjelder fordelene som en eventuell regulering kan gi for flomdemping og erosjonssikring, så mener de at dette må vurderes av andre enn GLB.

Statsforvalteren antar at en privatperson referer til opplysninger på informasjonstavle ved Seimsjøen naturreservat der det er informert om oppsynet av området. Statens naturoppsyn (SNO) har ansvar for oppsyn av verneområdene i Innlandet.

Strømledningene som driftes av Elvia berører ikke verneområdet direkte, men går i nærheten og langs vegen inn til Øyen. Statsforvalteren har likevel tatt inn standardbestemmelsene for drift, vedlikehold og oppgradering av kraftlinjer inntil verneområder jf. vedlagte forskriftsutkast § 4 pkt. j og k.

Når det gjelder NVEs innspill så har både GLB og Elvia uttalt seg. Om det skulle bli realisert en regulering av Storsjøen vil dette kunne påvirke verneverdiene i reguleringssonen og kantsonen på de 3 øyene i verneplanforslaget. Påvirkningen vil avhenge av reguleringshøyde og endringer i normal vannstand.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at det ikke er kraftledninger i verneforslaget, men en lavspentledning går langs vegen mellom to delområder, samt at det er en nettstasjon i samme området. Miljødirektoratet har vært i kontakt med Elvia som har gitt tilbakemelding om at det ikke er behov for bestemmelser i forskriften knyttet til nettanlegg.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut bestemmelse om merking og rydding av nye stier i § 7, da denne ikke er i henhold til forskriftsmal. Det er ikke kommet innspill i fm. høringen som tilsier at dette er relevant tiltak innenfor området, og ifølge Statsforvalteren er det ikke konkrete planer om å rydde eller merke stier innenfor området.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Øyen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til uttalelse fra Hafslund om at slik de ser det står ikke mulig økte kraftproduksjonen alene i forhold til innsats og investeringer som er nødvendig for å realisere en regulering av Storsjøen.

KLD viser også til at Seimsjøen naturreservat som ble opprettet i 1981 grenser til Storsjøen og utløpsvassdraget fra Storsjøen over lengre strekninger, og at dette naturreservatet må antas å kunne bli sterkt påvirket av en eventuell regulering av Storsjøen.

Det nye foreslått naturreservatet har verneformål knyttet til skog, og mindre reguleringer av vannstanden kan tenkes å være akseptable ut fra dette verneformålet. KLD foreslår derfor ta inn følgende bestemmelse i § 7: «Mindre regulering av vannstanden i Storsjøen av hensyn til flomdemping og erosjonssikring.»

KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Øyen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

30. Sulustaddalen naturreservat (utvidelse) i Østre Toten kommune, Innlandet

Utvidelse 490 dekar, hvorav produktiv skog 480 dekar. Nytt totalareal 3404 dekar.

Inngrep: Traktorveger. Vangshytta, og en gammel ferdselsveg opp til denne.

Hovedsynspunkter i høringen

Elvia, Glitre Nett, Griug, Hafslund Eco Vannkraft AS, NVE, Statnett og Bane NOR har uttalt seg, og har ikke merknader.

Forsvarsbygg ser ingen konflikter med forslaget, men ber om at generelt unntak for militær operativ virksomhet og for avgang og landing med Forsvarets luftfartøy ivaretas i forskrift. NHO Innlandet er urolig for at det skapes usikkerhet rundt hvilken skog som ønskes vernet. Mange tilbud om vern av areal med gammel skog blir avslått. Både bruk av skog og prosessen med vern av skog må ha stabile rammer for arbeidet, og Norge må bidra med råstoff til industrien slik at man bidrar med sertifisert tømmer inn i det globale og forventet økende forbruket av dette. Mange tilbudte områder ligger i kø, og det må avsettes nok midler til å få vernet disse og at ordningen opprettholdes og videreutvikles.

Birdlife avd. Oppland støtter forslaget. De påpeker spesielt at vernebestemmelsene for det enkelte naturreservat må sikre nødvendig hensyn bl.a. til hekkende fugl, og dette innebærer bl.a. forbud mot luftsportsaktiviteter ved lokaliteter med klippehekkende arter.

Østre Toten kommune ser ingen konflikter mellom det foreslåtte vernet og kommunens arbeid med plan- eller byggesaker. Kommunen ønsker ikke forvaltningsansvaret for naturreservatene i kommunen på grunn av manglende kapasitet og kompetanse.

DMF uttalte seg til oppstart og kan ikke se at den foreslåtte utvidelsen kunne få følger for registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift.

Statsforvalterens kommentarer

Standard bestemmelser om Forsvarets unntak for militær operativ virksomhet og unntak for avgang og landing med luftfartøy er tatt inn i forskriften

Når det gjelder NHO Innlandet sine innspill, så har bevilgningene til frivillig vern av skog variert en hel del i de siste statsbudsjettene. Dette har skapt både usikkerhet og utfordringer for fremtidig arbeid selv om målet om 10 % skogvern står ved lag. De siste årene har Statsforvalteren måttet bremse arbeidet både på grunn av budsjettssituasjonen, men også fordi mange områder står i behandlingsskø for å bli vernet. Etter hvert har også mangel-inndekningen av ulike typer skog i ulike regioner og vegetasjonssoner blitt fylt opp. Dette sammen med økonomi kan være grunnen til at det har blitt avslått tilbud om gammel skog i f.eks. høyereliggende områder der det nå er vernet mye skog. I 2024 og 2025 er bevilgningen til frivillig vern av skog imidlertid rekordstor, og forvaltningen jobber med å få gjennom mest mulig vern av de områder som nå har stått i kø en god stund og som oppfyller nåværende krav til vernekvalitet.

Til Birdlife avd. Oppland sitt innspill så er det som regel ikke egne bestemmelser for ivaretagelse av hekkelokaliteter av rovfugl, selv i verneområder der dette er kjent. Dette dekkes av formuleringen i vernebestemmelsene om at *“dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder er vernet mot skade og ødeleggelse og unødig forstyrrelse”*. Der Statsforvalteren har vurdert at det er spesielt behov for å beskytte sårbare arter, er dette tatt inn i verneformålet, og/eller tatt inn strengere bestemmelser enn standard forskriftsmal knyttet til tiltak som er vurdert som reelle trusler. Slike bestemmelser er ikke tatt inn i Sulustaddalen naturreservat.

Statsforvalteren tar innspillet fra kommunen til etterretning. Når kommunen ikke ønsker ansvaret for sine naturreservater vil dette fortsette som før med Statsforvalteren som forvaltningsmyndighet.

Det er lagt til et par traktorveger på kartet etter innspill i forbindelse med høringen. Statsforvalteren har etter innspill fra grunneier tatt inn bestemmelse om at det kan søkes om motorisert transport av ved, materialer og utstyr langs ferdselsveg til Vangshytta: § 7 ny bokstav k: *nødvendig motorisert transport av ved, materialer og utstyr til Vangshytta langs ferdselsveg avmerket på vernekartet*. Statsforvalteren har befart området og vurderer at traseen ved gode forhold tåler barmarkstransport med lettere kjøretøy som ATV. Slik transport vil også kreve dispensasjon fra kommunen etter regelverket for motorferdsel i utmark.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens og tilrår utvidelse av Sulustaddalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Sulustaddalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

31. Andershøe og Jukulbergje naturreservat i Vågå og Sel kommuner

Areal 3508 dekar, produktiv skog 2776 dekar.

Inngrep: Traktorveger, kraftledninger, kraftverkstunell under området.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane NOR, Elvia, Forsvarsbygg, og Statnett har gitt uttalelse, og har ikke merknader. BirdLife Oppland er svært positive til økt vern av natur. Verneforslagene bidrar til en viktig økning i vernearealet i Norge og i Innlandet. Områdene som er på høring i Oppland har med sine ulike karakterer et representativt utvalg av leveområder også for fugl, herunder rovfugl og arter knyttet til sørvendte varme lier. Birdlife Oppland vil understreke viktigheten av at både vernebestemmelser, forvaltningsplan og besøksstrategier hensyntar sårbare fuglearter og deres livsmiljø. Dette vil for noen av de framlagte områdene bl.a. bety behov for å unngå ferdsel ved hekkeplasser for rovfugl. De forutsetter at disse hensynene ivaretas i den framtidige forvaltningen av områdene. De understreker videre viktigheten av et tilstrekkelig oppsyn i de mindre verneområdene i fylket. Deres erfaring er at oppsynsfrekvensen i mange av disse områdene er svært lav, og at brudd på vernebestemmelser og andre uheldige hendelser dermed kan forbli uoppdaget. DMF ser at Statsforvalteren i høringsdokumentet har vurdert at delene av verneområdet som berører forekomstene Tolstadmoen¹, Bergheim² og Rusten³ vil lukke mulighetene for å utvinne stein og grus fra de delene som naturvernet berører. Det er vurdert at forslaget berører kun små deler av forekomsten og at vernet ikke vil påvirke muligheten til utvinning av forekomstene i nevneverdig grad. DMF slutter seg til denne vurderingen. Videre går det fram av høringsforslaget at Statsforvalteren har bedt undersøkelsesrettighetshaver vurdere om det er behov for undersøkelsesarbeider innenfor foreslått verneområde. Det er vurdert at vern vil utelukke mulighetene for dagbrudd for utvinning av mineraler innenfor den foreslåtte vernegrensa, men at det kan vurderes å åpne for prøveboring og luftesjakter ved underjordsdrift. DMF anser med dette sine innspill som imøtekommet, og har ingen videre merknader.

Det foreslåtte verneområdet berører også undersøkelsesretter tilhørende Kuniko Norge AS. I vest, ved Måne, berøres en ekstern registrering i DMFs gruvesikringsregister.

NVE påpeker at Nedre Otta kraftverk ligger under det foreslåtte verneområdet. Kraftverket eies av Hafslund Eco Vannkraft, som ikke har kommet med merknader i sin uttalelse i til oppstartsmeldingen. Det ligger flere nettlinjer i Andersshøe og Jukulberget, og standardbestemmelser for energi- og kraftanlegg er tatt inn i verneforskriften.

Eidefoss Vannkraft AS har ikke merknader da grensa for foreslått reservat ikke berører deres interesser. Det forutsettes imidlertid at tippområdet for utbyggingen av Nedre Otta kraftverk samt adkomsten til kraftverket og til tverrslaget av tilløpstunnelen for kraftverket ikke blir en del av naturreservatet og vernebestemmelsene.

Hafslund Kraft AS viser til Eidefoss Vannkraft AS sin uttalelse.

Sel kommune støtter verneforslaget, men er tydelige på at vernet ikke skal berøre Nedre Otta Kraftverk og avsatt masseområde. Vernet må videre ikke sette restriksjoner på justering eller endring av vegtrasé for Rv15. Kommunen ønsker ikke forvaltningsansvar for naturreservatet. Det fremgår ellers i saksutredningen at kommunedirektøren mener verneverdiene er svært store, og ulempene for skogbruk er avgrensa. Dersom en skal nå målet om 10 % verna skog i Norge, er det fornuftig å velge slike areal.

Vågå kommune støtter verneforslaget, men ønsker ikke forvaltningsansvar for et slik naturreservat. Høringsinnspillet er videre identisk med kommunens tidligere innspill til oppstartsmeldingen. Kommunen gjentar her at opprettelse av et reservat vil hindre ny aktivitet som kunne gitt arbeidsplasser i bygda. Kommunen burde fått et årlig tilskudd for dette tapet. Kommunen hadde også ønsket at de kunne spilt inn alternative arealer framfor det som nå er spilt inn. Det fremgår ellers i saksutredningen til kommunedirektøren at området omfatter flere hensynssoner i gjeldene kommuneplan, innenfor LNFR-areal. Formålet med hensynssonene er dels knyttet til det etter kulturminneloven freda kvernsteinsbruddet på Tolstadkvernberget, dels areal med særlig viktige naturverdier. Uttalelsen til oppstartsmeldingen gjentas, der bl.a. kvernsteinsbruddet løftes frem som spesielt viktig som besøksmål. Som for saksutredningen til Sel kommune mener kommunedirektøren at verneverdiene er svært store, og ulempene for skogbruk er avgrensa. Dersom en skal nå målet om 10 % verna skog i Norge, er det fornuftig å velge slike areal.

Statens vegvesen (SVV) har gitt innspill til høringsforslaget i flere omganger, etter forespørsel fra Statsforvalteren for å få mest mulig klarhet i deres behov knyttet til riksveg 15. Det har også vært to møter om temaet. Den siste høringsuttalelsen er fra november 2024 og kan sies å være dekkende for alle innspill de har gitt i prosessen. Generelt mener SVV at forslag om vern av Andersshøe og Jukulbergje som naturreservat medfører store konsekvenser for riksveg 15, og at behovet for vern her strider med behovet for samferdsel. Vegen er nasjonal hovedveg som binder Vest- og Østlandet sammen. Ved stenging av vegen finnes til dels omkjøringsveger for personbiler, men større kjøretøy må kjøre langt. For å sikre et handlingsrom for å kunne utføre nødvendige tiltak ved skred og andre hendelser er det derfor ønsket at krav om dispensasjonsbehandling etter verneforskriften fjernes. SVV mener foreslått vern vil hindre forsvarlig drift og vedlikehold av eksisterende veg, forhindre nødvendig fremtidig utvidelse og ikke ivaretar hensyn til beredskap og sikkerhet.

Når det gjelder drift og vedlikehold mener SVV at dette må kunne gjennomføres i henhold til gjeldende håndbok for riksvegnettet uten begrensinger, herunder siktrydding. I enkelte områder er det behov for siktrydding i form av oppstamming inntil 30 meter fra vegkant. Det er videre registrert flere skredhendelser på vegen. Det er derfor behov for å kunne gjøre tiltak i det foreslåtte verneområdet uten søknadsprosess for å sikre et handlingsrom som ivaretar størst sikkerhet for trafikanter. SVV mener det vil være urimelig at vernemyndighetene skal gi føringer for dette, og hensyn til vern av skog må her vike for hensyn

til liv og helse ved behov for tiltak. Ifølge NVE sin skredrisikoanalyse ligger området innenfor kategorien «moderat», og vern av skogen fra hogst er på så måte positivt for å stabilisere grunnen og redusere risikoen for skred. Det vil likevel kunne være behov for opprydding i vannveger oppstrøms stikkrenner. I tillegg er det dokumentert risiko for steinsprang i området, og SVV må kunne fjerne både vegetasjon og løse blokker i fjellsiden. Av beredskaps- og sikkerhetshensyn må SVV ha fritt handlingsrom for å sikre fremkommelighet på vegen.

Det er et reelt behov for å utvide riksveg 15 til H1 standard (9 m vegbredde). I tillegg må bæreevnen oppgraderes og kurver rettes ut (primært mellom Øihusom og Båtstad). Det er ikke avklart når denne prosessen vil skje. SVV anser det som umulig å legge om eller utvide vegbredden på sørsiden av vegen pga. Ottaelva. Dette gjelder alle tre strekninger av det foreslåtte verneområdet som ligger helt inntil riksvegen, og de trenger derfor areal nord for vegen til utbedringen, dvs. mot det foreslåtte verneområdet. Det er heller ikke mulig å konkretisere noe omfang av arealer som trengs for disse fremtidige tiltakene da det ikke foreligger noe vurderingsgrunnlag.

På bakgrunn av dette ønsker SVV at alle deres behov løftes over i § 4, og da uten noen premisser om at vedlikehold må være knyttet til standarden på vernetidspunktet. Foreslått nytt punkt i § 4 er som følger: «*Drift- og vedlikehold av rv. 15 og fremtidig utvidelse av eksisterende rv. 15.*». Det understrekes at areal for å sikre det nødvendige handlingsrommet kun vil utgjøre en marginal andel av hele det foreslåtte verneområdet, og at det kun vil gjennomføres tiltak som er nødvendige for å ivareta fremkommelighet og trafiksikkerhet.

Når det gjelder uavklart eiendomsgrense mellom vegareal og privat grunn lengst vest i området bes det om at verneområdet innskrenkes i nærheten av riksveg 15, alternativt at vernevedtaket avventer frem til SVV får påvist eiendomsgrense. Hovedregelen er at vegarealet strekker seg til skjæringskant eller fyllingsfot pluss 1 meter.

Statsforvalterens kommentarer

Verneformen naturreservat beskytter hele det naturlige økosystemet som beskrives i verneformålet. Rovfugl nevnes spesielt i verneformålet i de områder der dette blir vurdert som spesielt nødvendig, men det gjelder ikke Andershøe og Jukulbergje selv om det hekker sårbare rovfuglarter også her. Ellers beskyttes dyrelivet i alle naturreservater gjennom vernebestemmelsene, særlig påpekt i § 3. Statsforvalteren er enige om at man må vurdere spesielle hensyn i tid og rom til disse artene i den fremtidige forvaltningen, og at særlig besøksstrategier blir viktige her. I dette ligger også behovet for oppsyn.

Statsforvalteren er også enige i at oppsynsfrekvensen hos Statens naturoppsyn per i dag er på et for lavt nivå for å dekke opp flere behov i verneområdene, herunder ødeleggende forstyrrelser av hekkende rovfugl som kan kreve nok så mye ressurser å følge opp. Selv for de to artene med nasjonale overvåkingsprogram ligger det til grunn en betydelig egeninnsats av frivillige.

Statsforvalteren sendte høringsdokumentet direkte til Kuniko Norge AS, som har undersøkelsesretter i området. Det kom ikke inn noen uttalelse fra dem, og dette er derfor ikke vurdert nærmere. Statsforvalteren legger dermed til grunn at eventuelle søknader om leting og drift etter mineralressurser må vurderes etter naturmangfoldloven § 48 i tråd med generell omtale om dette temaet i flere nylige vernevedtak, for eksempel i kongelig resolusjon av 20. desember 2024. Foreslått verneområde dekker kun en liten del av flere bergrettigheter til Kuniko Norge AS i denne regionen.

Ut fra uttalelsen til Eidefoss Vannkraft AS, som eier Nedre Otta kraftverk sammen med Hafslund Kraft AS, blir ingen av anleggene til kraftverket berørt av naturreservatet med de grenser som nå tilrås. Statsforvalteren har hatt direkte kontakt med Eidefoss om ordlyden i høringsuttalelsen, og fått bekreftet at dette stemmer.

Statsforvalteren er klar over at Tolstadkvernberget er et mye brukt friluftsområde, og mener vernebestemmelsene slik de tilrås ivaretar dette på en god måte. Statsforvalteren har i tilrådingen valgt å nevne kvernsteinsbruddet spesielt i flere forskriftspunkt for å tydeliggjøre at dette er et spesielt kulturminne der vedlikehold, sikring og adgang og informasjon til besøkere skal kunne tillates.

Statsforvalteren oppfatter at hovedparten av SVVs innspill er av prinsipiell karakter som må avklares på et overordnet nivå. Et generelt ønske om å slippe dispensasjonsbehandling for alt av både ordinært og akutt vedlikehold og sikringstiltak, og ikke minst fremtidig oppgradering av riksveg 15, er ikke i tråd med naturmangfoldloven og gjeldende forskriftsmal. I møter med SVV oppfatter Statsforvalteren at vegmyndigheten ønsker at vernebestemmelser knyttet til samferdselsanlegg blir likestilt med energianlegg som har egne hjemler for vedlikehold, akutte hendelser og muligheter for fremtidige oppgraderinger. Det er tatt med bestemmelser i forskriften for å ivareta drift og vedlikehold av riksveg 15. Bestemmelsene er knyttet til vegetasjonsrydding av sikkerhetshensyn, tiltak mot ras og skred og tiltak for vedlikehold. Det er i tillegg tatt inn en bestemmelse i § 7 der nødvendige, midlertidige tiltak under anleggsperioden for oppgradering av ny riksveg 15 kan tillates. Alt dette er søknadspliktig, og vegmyndighetenes behov vil måtte veies opp mot hensyn til verneverdier. I nødstilfeller strekker man seg så langt man kan for å behandle saker raskt, og det finnes også en egen nødhjemmel for motorferdsel i forskriften. Hensyn til sikkerhet og beredskap er vesentlig, men vil i et naturreservat måtte ivaretas med mest mulige skånsomme løsninger. Ettersom Statsforvalteren har en sentral samordningsrolle i samfunnssikkerhet og beredskap, er de gjerne tett på slike nødsituasjoner og vil da samtidig kunne ivareta verneinteressene.

Statsforvalteren har forståelse for at SVV ønsker minst mulig restriksjoner, men vil ikke tilrå bestemmelser som hjemler en utvidelse eller omlegging av riksveg 15, heller ikke etter søknad i § 7. Statsforvalteren har heller valgt å grense ut areal så langt det lar seg gjøre ut fra SVV sin beskrivelse av behov.

Når det gjelder de tre strekningene der vernegrensa var foreslått å følge eiendomsgrenser inn mot vegen, har Statsforvalteren justert vernegrensa til å ligge litt lenger unna med fem meter fra toppen av skjæring. Dette samsvarer altså ikke med allerede fastsatte eiendomsgrenser langs riksveg 15, og er også lenger ut fra vegen enn det som er regelen slik SVV beskriver den, dvs. en meter fra skjæringskant. Hvis strekningen med uavklart eiendomsgrense blir fastsatt til å ligge enda lenger ut fra vegen, er Statsforvalteren innstilt på å tilrå en grensejustering etter et mulig vernevedtak, slik at alt vegareal blir liggende utenfor vernegrensa. Når grensa nå er lagt fem meter inn fra skjæringskanten, mener Statsforvalteren at det også har tatt høyde for at noe av den fremtidige breddeutvidelsen av vegen kan komme på nordsiden av denne, altså mot naturreservatet. Når det gjelder kurveutretting mellom Øihusom og Båtstad er det foreslått å ta ut noe mer areal for å øke sannsynligheten for at dette kan gjøres uten å berøre det foreslåtte naturreservatet. Noe av kurveutrettingen må med dette forslaget trolig likevel komme på sørsiden av vegen. Riksveg 15 har per i dag en vegbredde på ca. 7 meter. Den oppgraderingen som beskrives, til H1 og 9 meters bredde, vil altså utgjøre en breddeutvidelse av vegbanen med 2 meter. SVV har ikke vært konkrete på hvor mye areal de vil trenge ved denne fremtidige oppgraderingen. Statsforvalteren har derfor spurt spesielt om hva som trengs for å si noe

nærmere om arealbehov. SVV har her svart at det innebærer et skisseprosjekt til noen hundre tusener kroner som de hverken har økonomi til å prioritere nå og heller ikke føler ansvar for å gjennomføre. Et slik prosjekt sies dessuten å kunne gi en uheldig utredningspresedens. Det er heller ikke avgjort når denne fremtidige oppgraderingen vil kunne prioriteres. Selv om SVV ikke har gitt noe konkret anslag på hvor mye areal de vil trenge sier de samtidig at det ikke er mulig å legge vegen ut mot Ottaelva. Statsforvalteren mener at dette må utredes ved nærmere prosjektering med både KU og offentlig høring. For temaet naturmangfold og vassdrag er det lite ønskelig å berøre Ottaelva, men dette hensynet må veges opp mot de svært store naturverdiene som også finnes på nordsiden av vegen, uavhengig av om det blir et naturreservat her eller ikke.

Statsforvalteren har med dette prøvd å ta høyde for at en fremtidig oppgradering av riksveg 15 kan skje uten å berøre det foreslåtte verneområdet. Samtidig har man vært svært restriktive med arealreduksjon i dette området. Dette fordi arealbehovet er ukjent, og fordi verneverdiene er svært høye. Hvis disse justeringene ikke er nok for å kunne gjennomføre en fremtidig, nødvendig oppgradering av riksveg 15 må man behandle saken etter naturmangfoldloven § 48.

Da både arealbehov og tidsperspektiv for en fremtidig oppgradering av riksveg 15 er ukjent, har Statsforvalteren gjort ovennevnte tilpasninger av vernegrensa etter eget skjønn. Statsforvalterens vurdering av denne vegstrekningen er at den er av god standard i dag sammenliknet med flere andre veger i fylket. Statsforvalteren tror derfor at en oppgradering kan ligge nokså langt frem i tid. Det er vedtatt flere naturreservater i ras- og skredfarlige areal langs vegnettet i fylket uten at vegmyndighetene har uttalt at det er stor konflikt mellom samferdsels- og verneinteressene. Foreslåtte Andershøe og Jukulbergje naturreservat har svært store verne kvaliteter. Hvis vernet skal settes på vent eller reduseres ytterligere av hensyn til riksveg 15, må denne avgjørelsen tas på et overordnet nivå.

Avgrensing

Det er etter høring gjort endringer i vernegrensa som følge av innspill om nærhet til riksveg 15 (Ottadalsvegen) fra Statens vegvesen, og Statsforvalterens egne justeringer. Totalt er det tatt ut i overkant av 16 dekar.

Verneforskrift

Det er gjort flere mindre endringer av verneforskriften etter høring:

- I bestemmelsen midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt i § 4 er det lagt inn en tidsbegrensing for hvor lenge jakttårn kan stå.
- Bestemmelser knyttet til bilveg er tatt ut fra verneforskriften i § 4 og § 6.
- Det er åpnet i § 5 for at riding tillates også på stier, og ikke bare traktorveger som foreslått ved høring.
- I § 6 er det tydeliggjort at høringsforslagets hjemmel til motorferdsel knyttet til landbruksnæring på traktorveger kun gjelder i forbindelse med skogsdrift på tre traseer avmerka på kartet. Disse traseene skal kunne brukes ved drift i bakenforliggende areal på gnr./bnr. 1/1 i Vågå kommune samt 214/5 og 215/2 i Sel kommune.
- Bestemmelsen i § 7 g om skjøtsel av randsoner mot dyrket mark og kulturbeiter er tatt ut.
- Punktet i § 7 om rydding av vegetasjon som kan utgjøre en sikkerhetsrisiko er presisert. Utover å omfatte riksveg 15, er tidligere omtale av «øvrige veger og

anlegg i og inntil naturreservatet» konkretisert til å gjelde «langs traktorveger, rulleskiløype og ved kvernsteinsbruddet på Tolstadkvernberget».

- For riksveg 15 er høringsforslaget justert til å ha med standard bestemmelser som finnes i verneforskriftsmalen i § 7 og som presiserer at det kan tillates nødvendige tiltak mot ras og skred og for vedlikehold (jf. § 7 bokstav j, k og l). Dette var også hensikten med bestemmelsene som var lagt ut på høring. Det er i tillegg tatt inn en bestemmelse som hjemler tillatelse til nødvendige, midlertidige tiltak innenfor reservatet i anleggsperioden i forbindelse med en potensiell fremtidig oppgradering av riksvegen.
- Høringsforslagets bestemmelse i § 7 om å kunne tillate nødvendig opprustning av traktorveger avmerket på vernekartet er justert/presisert til å gjelde «reparasjon i henhold til vegstandard på vernetidspunktet» og er knyttet til at traseene skal kunne brukes i forbindelse med utfraakt av felt storvilt og skogsdrift i bakenforliggende areal (sistnevnte formål gjelder kun tre traséer avmerka spesielt på kart). Bestemmelsen er tatt inn fordi den generelle vedlikeholdshjemmelen i § 4 er knyttet til standarden på traktorvegnettet på vernetidspunktet. Det er kjent flere, punktvis erosjonsskader og propper av trær og masser som har oppstått særlig i forbindelse med uværet Hans høsten 2023 og som ikke har blitt reparert. Statsforvalteren antar at slike mulige reparasjonsarbeider vil kunne gå utover det som defineres som vanlig vedlikehold.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at Statsforvalteren har gjort en grundig vurdering av forholdene knyttet til eksisterende riksveg og til eventuell utbedring av denne. Andershøe og Jukulbergje har naturverdier som er beskrevet som unike i norsk sammenheng. Området er ett av kun 11 som har fått høyeste skår av de nærmere 300 områdene som ble kartlagt i kalkskogkartleggingen. Området har landets klart største sammenhengende areal med velutviklet ekstremtørr, kontinental utforming av kalk-lågurtfuruskog. Lokaliteten er også beskrevet som den nest viktigste storlokaliteten for den prioriterte og sterkt trua arten elfenbenslav. Elfenbenslav-elementet er rikest i sluttet skog i de nedre delene av lisdene. Miljødirektoratet støtter derfor Statsforvalterens beslutning om å ikke gi generelle åpninger for tiltak knyttet til vegvedlikehold og -utbedring. Det er viktig at beslutninger knyttet til slike tiltak blir gjenstand for nøye biologiske vurderinger.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Andershøe og Jukulbergje naturreservat.

Klima- og miljødepartementet vektlegger behovet for å ivareta trafikksikkerheten på riksveg 15 og vegens funksjoner som transportåre og for beredskap, samtidig som områdets viktige verneverdier ivaretas. KLD viser til innspill fra Statens Vegvesen om at ifølge NVEs skredrisikoanalyse ligger området innenfor kategorien «moderat» skredrisiko, og vern av skogen fra hogst er positivt for å stabilisere grunnen og redusere risikoen for skred. KLD vurderer følgelig at skogvern som foreslått vil redusere risikoen for ras og skred som kan berøre riksveg 15, sammenlignet med en alternativ situasjon med for eksempel flatehogst i den bratte skoglia.

Flere grep er gjort i vernesaken for å ivareta hensynet til riksveg 15, bl.a. følgende:

- På steder nær riksvegen er vernegrensen flyttet fra 1 meter innenfor skjæring som SVV opplyser er hovedregel for eiendomsgrenser, inn til 5 meter innenfor skjæring. Vegsikkerhetstiltak innenfor denne avstanden fra riksvegen kan skje uten søknad.
- Det er etter høring gjort endringer i vernegrensen som følge av innspill om nærhet til riksveg 15, totalt er det tatt ut vel 16 dekar.
- Det åpnes i foreslått verneforskrift § 7 bokstav i for nødvendig rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko bl.a. langs riksveg 15.
- § 7 bokstav j åpner for nødvendige tiltak mot ras og skred langs riksveg 15.

KLD legger til grunn at eventuelle behov for tiltak inne i naturreservatet av hensyn til riksveg 15 som gjelder rydding av vegetasjon normalt ikke vil være akutte behov, bl.a. fordi vernegrensen er flyttet lenger unna riksvegen, og følgelig kan vurderes etter § 7 bokstav i som foreslått.

Når det gjelder ras og skred vil planlagte tiltak som ikke er akutte vurderes etter § 7 bokstav j. Dette kan for eksempel være tiltak som at man for å forebygge ras ønsker å fjerne løst berg som kan rase ut og ned på riksvegen.

Videre er det vurdert at det i dette tilfellet tas inn en formulering i § 4 om «Nødvendige akutte tiltak mot ras og skred av hensyn til trafikksikkerheten på riksveg 15». Dette fordi riksveg 15 er en viktig ferdselsåre, samtidig som NVE her har klassifisert en skredrisiko (moderat risiko), og fordi verneområdet over en strekning på flere kilometer ligger i lia relativt nær riksvegen.

Da det i området er svært viktige verneverdier forutsetter det at planmessige tiltak mot ras og skred etter § 7 i størst mulig grad er gjort i forkant av en ev. akuttsituasjon, bl.a. for å ivareta truede arter som vokser på steinblokker i området, som f.eks. elfenbenslav.

KLD tilrår vern av Andershøe og Jukulbergje naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

32. Ørdalen naturreservat i Inderøy kommune, Trøndelag

Utvidelse 67 dekar, alt er produktiv skog. Nytt totalareal 417 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Statnett, Landbruksdirektoratet og NVE har gitt høringsuttalelser og har ikke merknader. Forsvarsbygg ber om at det generelle unntaket for militær operativ virksomhet og unntaket for avgang og landing med Forsvarets luftfartøy tas med i forskriften.

Inderøy kommune ønsker å fortsette som forvaltningsmyndighet for Ørdalen naturreservat etter utvidelsen.

DMF viser til sitt innspill til oppstartsmeldingen om hvilke mineralressurser som berøres. DMF er kritisk til at innspill som har kommet til oppstartsmeldingen ikke er hensyntatt i høringsdokumentet, og mener at høringsdokumentet gir utilstrekkelig beslutningsgrunnlag i saken. De ber om at det legges frem vurderinger av vernets virkning på ressursene som berøres. Utover det har ikke DMF noen merknader om dette konkrete verneforslaget.

Trøndelag fylkeskommune slutter seg til vernet ut ifra målsettingen om å redusere risikoen for tap av biologisk mangfold og at det ikke er store konflikter til forslaget. Videre peker de på at 8 % av samlet skogareal i fylket vil være vernet. Fylkesutvalget mener skogvernet legger begrensninger på virketilgangen til skogindustrien, og det er derfor viktig at vern og en bærekraftig produksjon av biomasse balanseres på en god måte. De ønsker at det i størst mulig grad må utarbeides forvaltningsplaner for områder som blir fredet. De påpeker at lokal forvaltning er viktig, og at kostnader dette medfører bør dekkes av staten.

Naturvernforbundet er positive til arbeidet med frivillig vern av skog, men at det også er svært viktig at det også gjennomføre ordinære verneprosesser som ikke forutsetter samtykke fra grunneier av hensyn til å verne de mest verdifulle områdene. De har forslag til spesifikke områder og skogtyper som bør prioriteres for vern og viser til rapporter som er utarbeidet. En del av verneområdene som foreslås er små, spesielt i lavlandet. For å unngå kanteffekt og sikre at artene som lever der får tilstrekkelig stort leveområde er det viktig å ha en viss størrelse på områdene. Samtidig er det nødvendig å også satse på små områder for å få med rike lavlandsskoger. Det må da legges vekt på at også slike områder blir så store som mulig, og at de får en hensiktsmessig avgrensing, gjerne supplert med restaureringsareal. Det påpekes viktigheten av at arbeidet med skogvern fortsetter. Språkrådet har ingen merknader til at navnet Ørdalen naturreservat videreføres på det utvidede verneområdet. Ørdalen er vedtatt skrivemåte for gårdsnavnet, og gjør ellers oppmerksom på at navnet på det eksisterende naturreservatet ikke er registrert i SSR. Tensio skriver at korrekte høringsparter er Tensio TS (Trøndelag Sør) og Tensio TN (Trøndelag Nord) som er områdekonsesjonærer. Tensio skriver videre at Tensio TN ikke er nevneverdig berørt av forslaget og at høringssvaret fra Tensio TS dekker derfor også opp for Tensio TN. Tensio registrerer at NVE har svart opp godt rundt hvilke hensyn nettselskapene har behov for i verneprosessen.

Statsforvalteren tar innspill fra Statnett, Landbruksdirektoratet, NVE, Inderøy kommune, DMF, fylkeskommunen, Naturvernforbundet, Språkrådet og Tensio til orientering.

Innspillet fra Forsvarsbygg ble imøtekommet i § 6 ved høringen. Ordlyden i høringsforslaget beholdes.

Etter at Statsforvalteren hadde sendt sin tilråding trakk grunneier på gnr./bnr. 38/3 sitt tilbud. I tillegg kom det ønske fra grunneier på gnr./bnr. 38/2 om en liten grensejustering ved eksisterende hytter ved sjøen som ligger like utenfor foreslått utvidelsesområde. Disse justeringene medfører en reduksjon av utvidelsesarealet fra 88 dekar til 67 dekar, og en reduksjon på 21 dekar produktiv skog. Statsforvalteren vurderer at endringene ikke vil redusere verneverdiene i utvidelsesområdet vesentlig, og at arealet fortsatt vil ha kvaliteter som er verneverdige.

Statsforvalteren har rettet vernegrensa i eksisterende verneområde slik at den nå følger vannkonturen (fjorden) fra Ørdalsneset og til Olberga, dvs. mellom punkt 1 og punkt 2 i opprinnelig grensebeskrivelse fra 1991.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Ørdalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Ørdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Forskriftsendring: Rubbulifjellet naturreservat i Åmli kommune, Agder

Bakgrunn

Rubbulifjellet naturreservat ble vernet ved kgl.res. 12.12.2014 gjennom ordningen med frivillig vern av skog.

Høsten 2023 ble Statsforvalteren kontaktet av en av skogeierne i verneområdet, og gjort oppmerksom på at det mangler en dispensasjonsbestemmelse i verneforskriften, og at deler

av en eksisterende traktorslepe heller ikke er tegnet inn i vernekartet. Bakgrunnen for at dette kommer opp nå, er at det på noe sikt planlegges hogst av den aktuelle skogen nord for naturreservatet og det da vil være behov for å benytte traktorslepa gjennom naturreservatet til utkjøring av tømmer.

På bakgrunn av dette foreslår Statsforvalteren en endring av verneforskriften ved å ta inn en bestemmelse for å kunne søke om nødvendig motorferdsel på eksisterende traktorslepe i forbindelse med uttak av tømmer som sokner til veg utenfor verneområdet. Bestemmelsen lå ikke inne i forskriften da den ble sendt på høring i forbindelse med verneprosessen før området ble vernet i 2014, og ble dermed ikke vedtatt. Det kommer imidlertid frem av forarbeidene til vernevedtaket at bestemmelsen var med i utkastet til verneforskriften fra mars 2014. I tillegg til dispensasjonshjemmel foreslås det at deler av denne traktorslepen som ikke ble tegnet inn på vernekartet som ble vedtatt i 2014, nå tegnet inn på vernekartet.

Høringsforslag: I høringsforslaget ble det av Statsforvalteren foreslått å legge til følgende ny bestemmelse i §7: *d. nødvendig motorferdsel på eksisterende traktorslepe, jf. vernekart ved uttak av tømmer som sokner til vei utenfor verneområdet.*

Det ble også foreslått å tegne inn fullstendig traktorslepe på vernekartet.

Saksbehandling: Statsforvalteren vurderte det slik at de to endringene, av henholdsvis verneforskrift og vernekart for Rubbulifjellet naturreservat, var av begrenset interesse for andre enn de som eventuelt kunne bli direkte berørt. Endringene ble derfor 10.10.2024 sendt på en begrenset høring til grunneiere i reservatet og på tilgrensende eiendommer, samt til Åmli kommune, Agder fylkeskommune og AT Skog.

Hovedsynspunkter i høringen

Grunneier av gnr./bnr. 29/1 viser til at det var inngått en avtale som gjaldt traktorsleper ved fredning av området. Det var i verneprosessen utarbeidet kart der traktorslepene var tegnet inn, og grunneierne antok at vegene skulle være med på vedtatt vernekart. Grunneierne ble overrasket da de fikk informasjon fra Åmli kommune om at den aktuelle traktorslepa på gnr./bnr. 29/1 ikke var med i gjeldende vernekart. Grunneier har behov for å bruke slepa i forbindelse med planlagt fremtidig drift av bakenforliggende skog.

Åmli kommune støtter de foreslåtte endringene i vernekart og verneforskrift. Det er viktig at denne feilen fra verneprosessen blir rettet opp slik at tømmer fra bakenforliggende arealer kan transporteres gjennom verneområdet. Ifølge kommunen finnes det ikke andre traseer for utkjøring av tømmer for den sørlige delen av Furuhei. Kommunen ber også Statsforvalteren om å vurdere å endre ordlyden i dispensasjonsbestemmelsen til også å omfatte nødvendige vedlikeholdstiltak på disse traktorslepene.

Statsforvalterens kommentarer

Det er tegnet inn en traktorslepe på gjeldende vernekart. Statsforvalteren har imidlertid fått opplyst at det kun er deler av den eksisterende traktorslepa som er tegnet inn i gjeldende vernekart. Statsforvalteren mener at siden en av forutsetningene for vernevedtaket var at det skulle være mulig å bruke den eksisterende traktorslepa til å frakte ut hogd tømmer fra bakenforliggende skog, kan vernekartet endres til også å omfatte resterende deler av den eksisterende traktorslepa. Sammen med foreslått endring i verneforskriftens spesifiserte dispensasjonsbestemmelser (§ 7), mener Statsforvalteren at dette sikrer samsvar mellom kart og bestemmelser. Statsforvalteren har utarbeidet et nytt forslag til vernekart der traktorslepa er inntegnet i sin helhet.

Statsforvalteren har vurdert kommunens innspill knyttet til å innarbeide en mulighet for vedlikehold av den aktuelle traktorslepa som framgår av vernekartet. Statsforvalteren mener det kan innarbeides et unntak fra vernebestemmelsene som konkret går på vedlikehold av den aktuelle traktorslepa. Det er vanlig at verneforskrifter har en slik bestemmelse som sikrer rydding av treoppslag og trær/kvist som faller over traktorslepa. Statsforvalteren understreker at en slik unntaksbestemmelse kun hjemler manuelle tiltak, for å opprettholde tilstand på slepa slik den var på vernetidspunktet. Dersom det i forbindelse med uttransport av tømmer fra bakenforliggende skog er behov for å gjøre tilpasninger på traktorslepa som krever gravemaskin, bruk av ATV for å transportere inn utstyr eller lignende, må det søkes om dispensasjon. Statsforvalteren inkluderer derfor en bestemmelse i verneforskriften § 7 om at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av traktorslepa.

Statsforvalteren tilrår endring i verneforskrift som i høringsforslaget, men med følgende tillegg i § 4 etter innspill fra Åmli kommune: *g. vedlikehold av eksisterende traktorslepe inntegnet på vernekart, i henhold til standard på vernetidspunktet.*

I tillegg tilrås at det ved behov kan søkes om motorferdsel i forbindelse med nødvendig vedlikehold av traktorslepa, ved at det i § 7 bokstav e henvises til § 4 bokstav g.

Endring i vernekartet tilrås som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens tilråding om å endre verneforskriften for Rubbulifjellet naturreservat slik at det gis adgang til å kunne gi dispensasjon for motorisert ferdsel på eksisterende traktorslepe for drift av bakenforliggende skog i § 7.

Miljødirektoratet tilrår å endre ordlyden i foreslått bestemmelse i § 7 til:

d. nødvendig motorferdsel på eksisterende traktorslepe avmerket på vernekartet for drift av bakenforliggende skog.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens tilråding om at eksisterende traktorslepe kan vedlikeholdes etter foreslått ny hjemmel § 4, samt at det åpnes for å kunne søke om å bruke motorisert ferdsel for å vedlikeholde eksisterende traktorslepe i § 7. Miljødirektoratet presiserer at vedlikehold ikke innbefatter oppgradering eller tilpasninger av traktorslepen som medfører endring utover dagens standard.

Miljødirektoratet tilrår at navnet Rubbulifjellet byttes ut med Rubbulifjellet i § 1, jf. vedtak om skrivemåte i SSR av 7.9.2021 samt lov om stadnamn (stadnamnlova) § 11 første ledd. Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår endringer av verneforskriften og vernekartet for Rubbulifjellet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår endringer for Rubbulifjellet naturreservat i henhold til vedlagte verneforskrift og kart.

10. Økonomiske og administrative konsekvenser

10.1. Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Klima- og miljødepartementet viser til at med de endringer og tilpasninger som er foreslått er det i verneplanprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget. Verneforslaget er justert på en rekke punkter, blant annet mht. avgrensninger og verneforskrifter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser.

10.2. Offentlige kostnader

Offentlige kostnader ved opprettelse av foreslåtte verneområder er i hovedsak knyttet til erstatningsutbetalinger og forvaltning. Den viktigste kostnaden ved skogvern er erstatning

til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede, fordi skog som vernes som naturreservat oftest best vil opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling uten behov for aktive skjøtselstiltak. Alle kostnader til vern og forvaltning av områdene vil dekkes innenfor KLDs gjeldende budsjettramme.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer kostnadseffektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 2. Områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter, tas ut så tidlig som mulig. Det blir ikke startet verneprosess for områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter. For privateide frivillig vern områder innebærer det i så fall at myndighetene takker nei til tilbud om vern.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det er i 2017 sluttført en slik evaluering, som gir et oppdatert grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper. Videre er det viktig med god oversikt over hvor de viktigste skogområdene befinner seg. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av prioriterte skogtyper i skogvernet.

Klima- og miljødepartementet vurderer at de foreslåtte verneområdene vil bidra til å oppnå de mål og føringer Stortinget har vedtatt for skogvernet.

10.3. Privatøkonomiske kostnader

Tapte inntekter for privatpersoner som følge av at igangværende bruk ikke kan fortsette, erstattes etter bestemmelsene i naturmangfoldloven. Erstatningene i saken er i all hovedsak knyttet til at skog som tømmerressurs ikke kan hogges i verneområdene.

10.4. Administrative konsekvenser

De administrative konsekvensene er knyttet til forvaltningen av verneområdene som enten vil være for de kommunene som frivillig ønsker å påta seg forvaltningsansvar, eller for statsforvalterne dersom de blir forvaltningsmyndighet for de områdene hvor kommunene ikke ønsker å være forvaltningsmyndighet.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r:

1.

Det fastsettes forskrifter om vern av 32 skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Vestland, Rogaland, Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud, Akershus, Innlandet og Trøndelag. Forskriftene fastsettes i samsvar med vedlegg til resolusjonen.

2.

Det fastsettes forskrift om endring av verneforskrift for Rubbulifjellet naturreservat i Åmli kommune i Agder fylke. Forskriften fastsettes i samsvar med vedlegg til resolusjonen.